

ΔΑΟΥ Α. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

16

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
ΕΓΚΡΙΞΕΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν

46 Ὁδὸς Σταδίου (Μέγαρον Ἄρου)

1925

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγ-
γραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου.

Ν. Β. Παπαγιαννίδου

Βιτσικουνάκη, ὁδὸς Ἀριστείδου 6 Ἀθήναι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἄγία Γραφή ὀνομάζονται τὰ θεόπνευστα βιβλία, τὰ ὅποια περιέχουσιν ὅσα ὁ Θεὸς ἐφάνέρωσεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῶν Πατριαρχῶν, τοῦ Μωϋσέως, τῶν Προφητῶν, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων.

Ἡ Ἄγία Γραφή διαιρεῖται εἰς **Παλαιὰν Διαθήκην** (Π. Δ.) καὶ εἰς **Καινήν Διαθήκην** (Κ. Δ.).

Ἡ Π. Δ. περιέχει ὅσα ὁ Θεὸς ἐφάνέρωσεν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας διὰ τῶν Πατριαρχῶν, τοῦ Μωϋσέως καὶ τῶν Προφητῶν. Ἡ Κ. Δ. περιέχει ὅσα ὁ Θεὸς ἐφάνέρωσεν εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων.

Διαθήκη ὀνομάζεται ἡ συμφωνία μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ μὲν Θεὸς ὑπόσχεται σωτηρίαν εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι φυλάττουσι τὰς ἐντολάς του, οἱ δὲ ἄνθρωποι ὑπόσχονται νὰ τηρῶσι τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ μὲν Π. Δ. εἶναι ἡ παλαιὰ συμφωνία, ἡ ὁποία ἐγίνε μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἡ δὲ Κ. Δ. εἶναι ἡ νέα συμφωνία, ἡ ὁποία ἐγίνε μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Ὅλα σχεδὸν τὰ βιβλία τῆς Π. Δ. ἐγράφησαν εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν. Μετεφράσθησαν δὲ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατὰ τὸν Γ' καὶ Β' αἰῶνα π. Χ. ὑπὸ Ἑλληνιστῶν Ἰουδαίων. Ἡ μετάφρασις δὲ αὕτη ὀνομάζεται μετάφρασις τῶν Ο' (ἑβδομήκοντα, διότι κατὰ τὴν παράδοσιν ἐγένεεν ὑπὸ ἑβδομήκοντα δύο ἀνδρῶν ἢ, διὰ τὸ μεταχειρισθῆμεν στρογγύλον ἀριθμὸν ὑπὸ ἑβδομήκοντα).

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΤΜΗΜΑ Α΄

Η ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

§ I. Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου.

(Γεν. α', β')

Ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον ἐκ τοῦ μηδενὸς διὰ μόνου τοῦ λόγου του εἰς ἕξ ἡμέρας. Τὴν πρώτην ἡμέραν ἐδημιούργησε τὸ φῶς. Τὴν δευτέραν τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ. Τὴν τρίτην τὰ φυτά, ἀφοῦ πρῶτον ἐχώρισε τὴν θάλασσαν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς. Τὴν τετάρτην τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας. Τὴν πέμπτην τὰ ὑδροβία ζῶα καὶ τὰ πτηνά. Τὴν ἕκτην τὰ λοιπὰ ζῶα καὶ τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ὠνόμασεν Ἀδάμ. (1)

Ὁ ἄνθρωπος συνίσταται ἐκ σώματος ὑλικοῦ καὶ ἐκ ψυχῆς ἢ πνεύματος αὔλου καὶ λογικοῦ. Καὶ τὸ μὲν σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἔπλασεν ὁ Θεὸς λαβὼν χοῦν ἐκ τῆς γῆς, τὴν δὲ ψυχὴν μετέδωκεν ἐμφυσήσας εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου πνοὴν ζωῆς. Ἐκ μιᾶς δὲ τῶν πλευρῶν τοῦ Ἀδάμ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὴν βοή-

(1) Εἶναι λέξις Ἑβραϊκὴ καὶ σημαίνει ἄνθρωπον.

θὸν αὐτοῦ, τὴν ὁποίαν ὁ Ἄδὰμ ὠνόμασεν *Εὔαν* (1). Ὁ Θεὸς ἠϋλόγησε τὸν Ἄδὰμ καὶ τὴν Εὔαν διὰ τῶν ἐξῆς λόγων· «Ἀν-
ξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυ-
ριεύσατε αὐτῆς». Ὁ Θεὸς ἀνεπαύθη ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων
του τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, τὴν ὁποίαν ἠϋλόγησε καὶ ἡγίασεν.

«*Αὐτὸς εἶπε καὶ ἐγεννήθησαν, αὐτὸς ἐνετείλατο καὶ
ἐκτίσθησαν*» (Ψαλμ. λβ'. 9) 77

§ 2. Ἡ πτώσις τῶν πρωτοπλάστων.

(Γεν. γ'. δ')

Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὴν ψυχὴν ἢ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου κατ'
εἰκόνα ἑαυτοῦ. Ἔδωκε δηλ. εἰς τὸν ἄνθρωπον εὐθὺν νοῦν, ἀγα-
θὴν θέλησιν καὶ ὑγιᾶ συνείδησιν, προσέτι δὲ κατέστησεν αὐτὸν
πνευματικῶς καὶ σωματικῶς ἀθάνατον καὶ τέλειον κύριον τῶν
ἐπιγείων κτισμάτων. Ἀλλὰ συνάμα ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν
ἄνθρωπον καὶ ἐλεύθερον. Ὡστε ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐξηρτάτο ἢ
νὰ μένη σταθερὸς εἰς τὸ ἀγαθὸν καὶ νὰ προκόπτη ἢ νὰ παρεκ-
τραπῇ εἰς τὸ κακόν. Ἴνα δὲ δυναθῇ ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀποδείξῃ τὴν
ὑπακοὴν τοῦ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἔπρεπε νὰ δοκιμασθῇ.
Δοκιμασία τοῦ ἀνθρώπου ἦτο ἡ ἀκόλουθος ἐντολή, τὴν ὁποίαν
ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θεὸς ἐφύτευσε παράδεισον (δηλ. κῆπον) εἰς τὴν Ἐδέμ
(τοῦτέστιν εἰς τὴν Ἀρμενίαν) καὶ ἔθεσεν ἐντὸς αὐτοῦ τὸν Ἄδὰμ
καὶ τὴν Εὔαν, ἵνα καλλιεργῶσι τὸν κῆπον. Ἔδωκε δὲ εἰς τοὺς
πρωτοπλάστους τὴν ἐντολὴν νὰ τρώωσιν ἀπὸ τῶν καρπῶν ὅλων
τῶν δένδρων τοῦ κήπου, μόνον δὲ ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου
τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ νὰ μὴ φάγωσι, διότι
κατὰ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ φάγωσιν ἀπ' αὐτοῦ, θὰ
ἀποθάνωσιν.

Ὁ διάβολος, φθονήσας τὸν ἄνθρωπον, ἔλαβε μορφὴν ἔφρεως
καὶ εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκα, ὡς ἀσθενεστέραν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐκ
φθόνου ἀπηγόρευσε εἰς αὐτοὺς νὰ φάγωσιν ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ

(1) Εἶναι λέξις Ἑβραϊκὴ καὶ σημαίνει *ζωήν*, διότι ἡ Εὔα ἐγίνε μή-
τηρ ὅλων τῶν ζώων.

δένδρου τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ καὶ ὅτι, ἂν φά-
γωσιν ἀπ' αὐτοῦ, ὄχι μόνον δὲν θὰ ἀποθάνωσιν, ἀλλὰ θὰ εἶναι
ὡς ὁ Θεὸς γνωρίζοντες τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν. Οἱ σατανικοὶ
οὔτοι λόγοι πείθουσι τὴν γυναῖκα νὰ φάγη ἀπὸ τοῦ ἀπηγορευ-

Οἱ πρωτόπλαστοι εἰς τὸν Παράδεισον.

μένον καρποῦ καὶ νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἄνδρα τῆς, ὁ ὁποῖος ἔφαγε
καὶ αὐτός. Τοιουτοτρόπως οἱ πρωτόπλαστοι παρέβησαν τὴν ἐν-
τολὴν τοῦ Θεοῦ καὶ ἡμάρτησαν. Ἐντὶ δὲ νὰ συναισθανθῶσι τὸ
ἁμάρτημά των καὶ νὰ μετανοήσωσιν εἰλικρινῶς καὶ νὰ ζητήσωσι
συγχώρησιν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἠρωτήθησαν ὑπ' αὐτοῦ περὶ

τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς, ἐπέρριψαν τὴν εὐθύνην, ὁ μὲν Ἄδὰμ εἰς τὴν γυναῖκα, ἡ δὲ γυνὴ εἰς τὸν ὄφιν. Ὡς οὖν ὁ Θεὸς κατηράσθη καὶ τοὺς πρωτοπλάστους καὶ τὸν ὄφιν. Πρὸς μὲν τὸν ὄφιν εἶπε ταῦτα· «Ἐξ ὄλων τῶν ζῴων σὺ μόνος νὰ εἶσαι ἐπικατάρατος· νὰ ἔρπης καὶ νὰ τρώγῃς χοῦν ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου». Πρὸς τὸν διαβολὸν, ὁ ὁποῖος ἔλαβε μορφήν ὄφεως, εἶπε τὰ ἑξῆς.⁽¹⁾ «Ἐχθρὰν θὰ θέσω μεταξὺ σοῦ καὶ τῆς γυναικὸς καὶ μεταξὺ τοῦ σπέρματός σου καὶ τοῦ σπέρματος αὐτῆς ⁽²⁾· αὐτὸ ⁽³⁾ θὰ συντρίψῃ τὴν κεφαλὴν σου ⁽⁴⁾ καὶ σὺ θὰ συντρίψῃς τὴν πτέρναν αὐτοῦ ⁽⁵⁾». Πρὸς τὴν γυναῖκα εἶπε τὰ ἀκόλουθα· «Μὲ πόνους νὰ γεννᾷς καὶ νὰ εἶσαι ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τοῦ ἀνδρός σου». Πρὸς τὸν ἄνδρα εἶπε τὰ ἐπόμενα· «Ἐπικατάρατος νὰ εἶναι ἡ γῆ ἕνεκα τῆς ἁμαρτίας σου· ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου νὰ τρώγῃς τὸν ἄρτον σου, ἕως οὗ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν γῆν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐλήφθης ⁽⁶⁾· διότι γῆ εἶσαι καὶ εἰς γῆν θὰ ἐπιστρέψῃς».

Μετὰ ταῦτα ὁ Θεὸς ἐξεδίωξε τοὺς πρωτοπλάστους ἐκ τοῦ παραδείσου.

Ἔνεκα τῆς ἁμαρτίας ὁ νοῦς τῶν πρωτοπλάστων ἐσκοτίσθη, ἡ θέλησίς των ἐξησθένησε· τὰ ἀποτελέσματα δὲ ταῦτα τῆς ἁμαρτίας τῶν πρωτοπλάστων μετεδόθησαν ὡς κληρονομικὸν μόλυσμα εἰς τὰ τέκνα των καὶ δι' αὐτῶν εἰς τοὺς ἀπογόνους των.

Οἱ πρωτόπλαστοι ἀπέκτησαν δύο υἱούς, τὸν Κάϊν καὶ τὸν Ἄβελ. Ὁ Κάϊν, ὁ πρεσβύτερος, ἔγινε γεωργός· ὁ Ἄβελ, ὁ νεώτερος, ἔγινε ποιμὴν. Ἡμέραν τινὰ προσέφεραν θυσίαν εἰς τὸν Θεόν. Ὁ Θεὸς τὴν μὲν θυσίαν τοῦ εὐσεβοῦς Ἄβελ ἐδέχθη, τὴν δὲ θυσίαν τοῦ ἀσεβοῦς Κάϊν δὲν ἐδέχθη. Διὰ τοῦτο ἐφθόνησεν ὁ Κάϊν τὸν ἀδελφόν του καὶ τὸν ἐφόνευσεν. Ἀντὶ δὲ ὁ ἀποτρό-

(1) Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ *πρωτευαγγέλιον*, ἡ πρώτη δηλ. χαρμόσυνη ἀγγελία περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὡς Σωτῆρος τοῦ κόσμου.

(2) Δηλ. τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

(3) Δηλ. τὸ σπέρμα τῆς γυναικὸς, ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

(4) Δηλ. θὰ ἀπολυτρώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἐκ τῆς ἐξουσίας σου.

(5) Δηλ. θὰ παρακινήσῃ τοὺς Ἰουδαίους νὰ σταυρώσωσιν αὐτόν.

(6) Μετὰ κόπου νὰ τρώγῃς τὰ προϊόντα τῆς γῆς ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου.

παιος ἀδελφός νὰ αἰσθανθῇ τὸ ἔγκλημά του καὶ νὰ μετανοήσῃ εἰλικρινῶς καὶ νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ψεύδεται αὐθαδῶς εἰς τὸν Θεόν. Ὅτε ὁ Θεὸς ἠρώτησεν αὐτόν· «Ποῦ εἶναι ὁ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου;», ὁ Κάϊν ἀπεκρίθη· «Δὲν γνωρίζω. Μήπως ἐγὼ εἶμαι φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου;». Τότε ὁ Θεὸς εἶπε· «Τί ἔκαμες; Τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρὸς ἐμὲ ἐκ τῆς γῆς. Ἐπικατάρατος νὰ εἶναι ἡ γῆ, ἡ ὁποία ἔπλε τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου. Ὅταν ἐργάζῃσαι τὴν γῆν, δὲν θὰ σοῦ δίδῃ καρπόν. Πλάνης καὶ φυγᾶς θὰ εἶσαι ἐπὶ τῆς γῆς».

Μετὰ τὸν φόνον τοῦ Ἄβελ ὁ Ἀδὰμ ἐγέννησε τὸν Σήθ. Ἐνῶ δὲ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Κάϊν (Καϊνῖται) ἦσαν ἀσεβεῖς, οἱ ἀπόγονοι τοῦ Σήθ (Σηθῖται) ἦσαν εὐσεβεῖς, ὅπως ὁ Μαθουσαάλας, ὁ ὁποῖος ἔγινε μακροβιώτατος ἐξ ὅλων τῶν ἀνθρώπων, διότι ἔζησεν ἑννεακόσια ἐξήκοντα ἑννέα ἔτη.⁽¹⁾

«Ὡσπερ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου⁽²⁾ ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί⁽³⁾, οὕτω καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἐνὸς⁽⁴⁾ δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί⁽⁵⁾» (Ῥωμ, ε' 19).

§ 3. Ὁ κληρονομιάς.

(Γεν. 5'—8')

Οἱ Σηθῖται κατ' ἀρχὰς δὲν εἶχαν σχέσιν μὲ τοὺς Καϊνίτας, Μετὰ ταῦτα ὅμως ἀνemieχθησαν μὲ αὐτοὺς καὶ διεφθάρησαν καὶ αὐτοί. Τοιοῦτοτρόπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐλησμόνησαν τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐδημιούργησε, καὶ δὲν ἐξετέλουν τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα. Ὁ Θεὸς ἕνεκα τῆς ἀπείρου του ἀγάπης ἔδωκε προθεσμίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἑκατὸν καὶ εἴκοσι ἔτων, ἵνα μετανοήσωσιν. Ἐπειδὴ ὅμως, ἀντὶ νὰ μετανοήσωσιν, ἔγιναν ἀσεβέστεροι, ἀπεφάσισεν ὁ Θεὸς νὰ ἐξολοθρεύσῃ αὐτοὺς ἐκτὸς τοῦ Νῶε, ὁ ὁποῖος

(1) Ὁ Ἀδὰμ ἔζησεν ἑννεακόσια τριάκοντα ἔτη.

(2) Δηλ. τοῦ Ἀδάμ.

(3) Δηλ. πάντες οἱ ἄνθρωποι.

(4) Δηλ. τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

(5) Δηλ. πάντες, ὅσοι μέλλουσι νὰ πιστεύσωσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

μόνος ἦτο δίκαιος καὶ εὐσεβής. Διέταξε λοιπὸν τοῦτον ὁ Θεὸς νὰ κατασκευάσῃ κιβωτὸν (δηλ. μέγα πλοῖον), νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν αὐτός, ἡ γυνὴ του, οἱ τρεῖς υἱοὶ του, Σήμ, Χάμ καὶ Ἰάφεθ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, ἀφοῦ παραλάβῃ ἀνὰ τρία καὶ ἡμῖσιν⁽¹⁾ ζεύγη ἐξ ὅλων τῶν ζώων τῶν καθαρῶν καὶ ἀνὰ ἓν ζεύγος ἐξ

Ὁ Νῶε προφέρει θυσίαν εἰς τὸν Θεόν.

ὅλων τῶν ζώων τῶν ἀκαθάρτων, καὶ νὰ προμηθευθῇ τὰ ἀναγκαῖα πρὸ διατροφῆν ἑαυτοῦ, τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ζώων. Ἀφοῦ ὁ Νῶε ἐξετέλεσε τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, ἤρχισε νὰ βρέχῃ ἀδιακόπως ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ νύκτας. Ὅλοι οἱ ἐκτὸς τῆς κιβωτοῦ ἄνθρωποι καὶ ὅλα τὰ ἐκτὸς αὐτῆς ζῶα ἐπνίγησαν. Ἡ κιβωτὸς ἐκάθισε μετὰ ἑκατὸν πενήκοντα ἡμέρας ἐπὶ τοῦ ὄρους τῆς Ἀρμενίας Ἀραράτ. Μετὰ ἑννέα μῆνας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ κατακλυσμοῦ ὁ Νῶε, θέλων νὰ βεβαιωθῇ, ἂν ἐξηράνθη ἡ γῆ, ἀφοῦ ἤδη εἶχον φανῆ αἱ κορυφαὶ τοῦ Ἀρμενικοῦ ὄροπεδίου, ἀπέστειλε τὸν κόρακα, ὁ ὁποῖος, ἐπειδὴ εὗρε πτώματα πρὸς τροφήν, δὲν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κιβωτόν. Μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε τὴν περιστερὰν, ἡ ὁποία, ἐπειδὴ δὲν εὗρε τόπον νὰ σταθῇ, διότι δὲν

(1) Τὸ ἡμῖσιν ζεύγος ἦτο ἄρρεν προωρισμένον εἰς θυσίαν πρὸς τὸν Θεόν.

κάθηται ἐπὶ πτωμάτων, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κιβωτόν. Μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας ἀπέστειλε πάλιν τὴν περιστεράν, ἣ ὁποία ἐπέστρεψε καὶ ἔφερεν εἰς τὸ στόμα τῆς φύλλον ἐλαίας. Μετ' ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας ἀπέστειλε τρίτην φορὰν τὴν περιστεράν, ἣ ὁποία δὲν ἐπέστρεψε πλέον. Ἐννοήσας ἐκ τούτου ὁ Νῶε, ὅτι ἐξηράνθη ἡ γῆ, ἐξῆλθεν ἐκ τῆς κιβωτοῦ μετὰ τῆς οἰκογενείας του καὶ τῶν ζώων ἐν ἔτος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ κατακλισμοῦ. Ἡ πρώτη πρᾶξις τοῦ Νῶε μετὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς κιβωτου ἦτο νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν του. Ἐκτισε λοιπὸν ὁ εὐσεβὴς ἀνὴρ θυσιαστήριον καὶ προσέφερε θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν ἀνὰ ἕν ἐξ ὄλων τῶν ζώων τῶν καθαρῶν. Ὁ δὲ Θεὸς διεβεβαίωσε τὸν Νῶε, ὅτι οὐδέποτε πλέον θὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς ἀνθρώπους διὰ κατακλισμοῦ· ἔδωκε δὲ ὡς σημεῖον τῆς διαβεβαιώσεως ταύτης τὸ οὐράνιον τόξον ἢ τὴν ἴριδα. Μετὰ τοῦτο ἠλόγησεν ὁ Θεὸς τὸν Νῶε καὶ τοὺς υἱοὺς του διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων. «*Ἀυξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρῶσατε τὴν γῆν, καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς.*»

«Πάσας τὰς καρδίας ἐτάζει Κύριος καὶ πᾶν ἐνθύμημα γινώσκει· ἐὰν ζητήσῃς αὐτόν, εὐρεθήσεται σοι· καὶ ἐὰν καταλείψῃς αὐτόν, καταλείψει σε εἰς τέλος.» (Α' Παραλ. κη' 9).

§ 4. Ἡ πυργοποιία.

(Γεν. ια)

Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Νῶε, ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς χώρας τοῦ Ἐραράτ, διηρθύνθησαν πρὸς νότον καὶ ἀνατολὰς καὶ κατόκησαν εἰς μίαν πεδιάδα τῆς Σενάαρ (Βαβυλωνίας). Ἐκεῖ ἀπεφάσισαν νὰ κτίσωσι πόλιν καὶ πύργον, τοῦ ὁποίου ἡ κορυφή νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα καταστήσωσι τὸ ὄνομά των ἔνδοξον. Καὶ ἤρχισε μὲν τὸ ἔργον, ἀλλὰ δὲν ἐπροχώρησε πολὺ· διότι ὁ Θεὸς, τιμωρῶν τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ ἀλαζονείαν αὐτῶν, συνέχεε τὴν γλῶσσάν των, ὥστε ὁ εἷς δὲν ἐνόει τὸν ἄλλον. Διὰ τοῦτο ὠνομάσθη ἡ πόλις *Βαβέλ*, δηλαδὴ σύγχυσις. Μετὰ ταῦτα ὁ Θεὸς διεσκόρπισε τοὺς ἀπογόνους τοῦ Νῶε εἰς ὅλην τὴν γῆν. Καὶ οἱ μὲν ἀπόγονοι τοῦ Σὴμ (Σημίται) κατόκησαν εἰς τὴν Ἀσίαν, οἱ δὲ

ἀπόγονοι τοῦ Χάμ (Χαμίται) εἰς τὴν Ἀφρικὴν, οἱ δὲ ἀπόγονοι τοῦ Ἰάρεθ (Ἰαφεῖται) εἰς τὴν Εὐρώπην.

«Ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω» (Β' Κορινθ. ι' 15).

ΤΜΗΜΑ Β'.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ (1)

(2210 — 1920 π.Χ.)

§ 5. Ἀβραάμ.

(Γεν. ια' — ιε', ιζ', — ιθ', κβ'),

Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Νῶε, ἀφοῦ διεσπάρησαν εἰς ὅλην τὴν γῆν ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ἐλάτρευαν πλέον τὸν δημιουργόν, ἀλλὰ τὰ δημιουργήματα αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀπεφάσισε νὰ ἐκλέξῃ ἓνα λαόν, ὃ ὁποῖος ὄφειλε νὰ διατηρῇ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ἐμελλε νὰ προέλθῃ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου. Εἰς τὴν πόλιν τῆς Μεσοποταμίας Χαρρὰν κατοίκει εὐσεβὴς τις ἄνθρωπος ὀνομαζόμενος Ἀβραάμ, υἱὸς τοῦ Θάρρα. Οὗτος κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς πατρίδος του μὲ τὴν γυναῖκά του Σάρραν καὶ τὸν ἀνεψιὸν του Λώτ, ἀφοῦ παρέλαβεν ὅλους τοὺς δούλους του καὶ ὅλα τὰ υπάρχοντά του, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν χώραν Χαναάν (2). Ἐκεῖ ὁ μὲν

(1) Πατριάρχαι τῶν Ἰσραηλιτῶν ὀνομάζονται οἱ γενάρχη αὐτῶν, δηλ. ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰσαάκ, ὁ Ἰακώβ καὶ οἱ δώδεκα αὐτοῦ υἱοί.

(2) Χαναὰν ὀνομάσθη ἡ χώρα ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Χάμ Χαναάν, τοῦ ὁποίου οἱ ἀπόγονοι, ἐλθόντες ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, κατοίκησαν εἰς αὐτήν. Ὀνομάζεται δὲ ἡ Χαναάν εἰς μὲν τὴν Ἁγίαν Γραφήν καὶ *Γῆ τῆς ἐπαγγελίας*, δηλ. τῆς ὑποσχέσεως, διότι ταύτην ὑποσχέθη ὁ Θεὸς εἰς τοὺς Πατριάρχας καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους των ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων *Παλαιστίνη* ἀπὸ τῶν Φιλισταίων, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν ΝΔ. αὐτῆς ὑπὸ δὲ τῶν

Ἄβραάμ κατόκησεν εἰς τὴν πόλιν Χεβρών, ὃ δὲ Λὼτ παρὰ τὴν πόλιν τῶν Σοδόμων (1).

Ἡμέραν τινὰ ὁ Λὼτ ἠχμαλωτίσθη ὑπὸ ἐχθρῶν. Τοῦτο μαθὼν ὁ Ἄβραάμ καταδιώκει μὲ τοὺς δούλους του καὶ τοὺς συμμάχους του τοὺς ἐχθρούς, τοὺς κατανικᾷ καὶ ἐλευθερώγει τὸν ἀνεμίον. Ὅταν δὲ ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς μάχης μὲ πολλὰ λάφυρα προϋπήντησαν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς τῶν Σοδόμων καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Σαλήμ (δηλ. τῆς Ἱερουσαλήμ) Μελχισεδέκ, ὁ ὁποῖος ἦτο συνάμα καὶ ἱερεὺς τοῦ Ὑψίστου. Ὁ Μελχισεδέκ προσέφερεν εἰς τὸν Ἄβραάμ οἶνον καὶ ἄρτον καὶ ἠϋλόγησεν αὐτόν, ὃ δὲ Ἄβραάμ ἔδωκεν εἰς αὐτόν τὸ δέκατον ἕξ ὄλων τῶν λαφύρων.)

Ὁ Ἄβραάμ ἦτο ἄτεκνος. Διὰ τοῦτο ἐλυπεῖτο πολὺ καὶ εἶπε πρὸς τὸν Θεόν· «Κύριε Θεέ, τί μὲ ὠφελούσι τὰ πλοῦτη καὶ ἡ δύναμις, ἀφοῦ δὲν ἔχω τέκνα;». Ὁ Θεὸς διεβεβαίωσεν αὐτὸν ὅτι θὰ γεννήσῃ υἱόν. Καὶ πράγματι ὁ ἑκατοντούτης Ἄβραάμ ἐγέννησεν ἐκ τῆς ἐνενηκοντούτιδος Σάρρας υἱόν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασεν Ἰσαάκ.

Ὁ Θεός, θέλων νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστιν τοῦ Ἄβραάμ, εἶπε πρὸς αὐτόν· «Λάβε τὸν μονογενῆ καὶ ἀγαπητόν σου υἱὸν Ἰσαάκ καὶ πήγαινε εἰς τὸ ὄρος Μωρία (2) καὶ θυσίασε αὐτὸν ἐκεῖ». Ὅποια δοκιμασία διὰ τὸν Ἄβραάμ! Μόλις ἀπέκτησεν υἱόν, μόλις ἠσθάνθη τὴν χαρὰν καὶ ἰδοὺ διατάσσεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ τὸν θυσιάσῃ. Καὶ ὅμως ὁ Ἄβραάμ ὑπακούει προθύμως εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ἔρχεται εἰς τὸ ὄρος, οἰκοδομεῖ θυσιαστήριον καὶ ἐτοιμάζεται νὰ θυσιάσῃ τὸν υἱόν του. Κατὰ τὴν στιγμήν ὅμως ταύτην ἄγγελος Κυρίου καλεῖ τὸν Ἄβραάμ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγων· «Ἄβραάμ, μὴ βάλῃς τὴν χεῖρά σου εἰς τὸ παιδίον καὶ μὴ κάμῃς τίποτε εἰς αὐτό, διότι ἀπέδειξες, ὅτι φοβεῖσαι τὸν

Χριστιανῶν Ἁγία Γῆ, διότι αὐτοῦ διέμεινε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πρῶτοι μάρτυρες τῆς πίστεως.

(1) Ὁ Ἄβραάμ ὀνομάσθη ὑπὸ τῶν Χανααναίων Ἑβραῖος, δηλ. περάτης, διότι ἦλθεν ἐκ τῆς πέραν τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου χώρας, τουτέστιν ἐκ τῆς Μεσοποταμίας. Ἐκ τοῦ Ἄβραάμ δὲ ὀνομάσθησαν οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ Ἑβραῖοι.

(2) Ὅρος τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐπὶ τοῦ ὄρους μετὰ ταῦτα ὁ Σολομὼν ἔκτισε τὸν ναόν.

Θεόν». Ἐστράφη τότε ὁ Ἀβραὰμ καὶ εἶδε κριόν, ὁ ὁποῖος ἔκρα-
τειτο εἰς τὸ δάσος ἀπὸ τῶν κεράτων. Τοῦτον ἔλαβε καὶ ἐθυσία-
σεν ἀντὶ τοῦ υἱοῦ του. Ὁ δὲ ἄγγελος διεβεβαίωσε τὸν Ἀβραάμ,
ὅτι, ἐπειδὴ ἀπέδειξε τὴν πίστιν του, ὁ Θεὸς θὰ ὑπερευλογήσῃ
αὐτὸν καὶ θὰ ὑπερπληθύνῃ τὸ γένος του ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐ-
ρανοῦ καὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, καὶ ὅτι διὰ τοῦ γένους του
θὰ εὐλογηθῶσιν ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.

Ἐνῶ ὁ Λὼτ καὶ ἡ οἰκογένειά του ἔζων εὐσεβῶς, ὅλοι οἱ λοι-
ποὶ κάτοικοι τῶν Σοδόμων, ὡς καὶ τῆς πλησίων πόλεως τῶν
Γομόρρων, ἦσαν ἀσεβέστατοι. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἔρριψε πῦρ καὶ
θεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέστρεψε καὶ τὰς πόλεις ταύτας καὶ
τοὺς ἀσεβεστάτους κατοίκους των.

*«Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐλθεῖν εἰς τὸν
τόπον, ὃν ἔμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν⁽¹⁾ καὶ ἐξῆλθε⁽²⁾
μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται»* (Ἐβρ. ια' 8).

§. 6. Γάμος τοῦ Ἰσαὰκ.

(Γεν. κδ').

Μετὰ τινα ἔτη ἀπέθανεν ἡ Σάρρα· ὁ δὲ Ἀβραὰμ ἔθαψεν
αὐτὴν εἰς ἓν σπήλαιον, τὸ ὁποῖον ἔκειτο πλησίον τῆς πόλεως
Χεβρών καὶ τὸ ὁποῖον ἠγόρασεν, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς οἰκογενεια-
κὸς τάφος. Εἰς τὸ σπήλαιον τοῦτο ἐτάφησαν μετὰ ταῦτα ὁ
Ἀβραὰμ, καὶ ὁ Ἰσαὰκ, καὶ ἡ Ρεβέκκα, καὶ ὁ Ἰακώβ καὶ ἡ Λεῖα⁽³⁾.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆς Σάρρας ὁ Ἀβραὰμ ἀπεφάσισε νὰ γυμ-
φεύσῃ τὸν Ἰσαὰκ καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν γυναῖκα ὄχι ἐκ τῶν θυ-
γατέρων τῶν Χανααναίων, ἀλλ' ἐκ τῶν συγγενῶν του, οἱ ὁποῖοι
ἔζων εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐκάλεσε λοιπὸν τὸν πιστὸν του ἐπι-
στάτην Ἐλιέζερ καὶ παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν
πατρίδα του καὶ νὰ ἐκλέξῃ γυναῖκα τοῦ Ἰσαὰκ ἐκ τῶν συγγενῶν
του. Ὁ Ἐλιέζερ ὑπήκουσε προθύμως, ἐφόρτωσεν ἐπὶ δέκα κα-
μήλων διάφορα δῶρα καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πόλιν τῆς Μεσοπο-

(1) Δηλ. εἰς τὴν Χαναάν.

(2) Δηλ. ἐκ τῆς πατρίδος του Χαρράν.

(3) Ἡ Ραχὴλ ἐτάφη πλησίον τῆς πόλεως τῆς Ἰουδαίας Βηθανῆ.

ταμίας Χαρράν, ὅπου κατόκει ὁ Ναχώρ, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἀβραάμ. Ὅτε δὲ ἔφθασεν ἔξω τῆς πόλεως ταύτης, ἐστάθη πλησίον τοῦ φρέατος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐλάμβαναν ὕδωρ αἱ θυγατέρες τῶν πολιτῶν, καὶ προσηυχήθη εἰς τὸν Θεὸν ὡς ἐξῆς· «Κύριε, ἄς συμβῆ ὥστε ἡ κόρη ἐκείνη, παρὰ τῆς ὁποίας ἐγὼ θὰ ζητήσω ὕδωρ καὶ αὐτὴ θὰ μοῦ δώσῃ καὶ θὰ ποτίσῃ τὰς καμήλους μου, αὐτὴ νὰ εἶναι ἡ γυνή, τὴν ὁποίαν προώρισες διὰ τὸν Ἰσαάκ». Μόλις ἐτελείωσε τὴν προσευχὴν ὁ Ἐλιέξερ καὶ ἰδοὺ ἔρχεται κόρη ὠραιότατη, ἡ Ῥεβέκκα, θυγάτηρ τοῦ Βαθουήλ, υἱοῦ τοῦ Ναχώρ. Ἀφοῦ δὲ ἐγέμισε τὴν ὑδρίαν της καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ, ἐπλησίασε πρὸς αὐτὴν ὁ Ἐλιέξερ καὶ εἶπε «Δὸς μου, παρακαλῶ, νὰ πῶ ὀλίγον ὕδωρ ἐκ τῆς ὑδρίας σου». Ἡ Ῥεβέκκα εὐχαρίστως ἔδωκεν εὐθὺς εἰς αὐτὸν νὰ πῆ καὶ ἐπότισε τὰς καμήλους του. Ἐκ τούτου ἐνόησεν ὁ Ἐλιέξερ, ὅτι αὐτὴ εἶνε ἡ γυνὴ ἡ προωρισμένη διὰ τὸν Ἰσαάκ. Ἐδώρησεν εἰς τὴν Ῥεβέκκαν πολὺτιμα δῶρα καὶ ἠρώτησεν αὐτὴν τίνος θυγάτηρ εἶναι καὶ ἂν ὑπάρχῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς της τόπος, ἵνα διανυκτερεύσῃ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι του. Ἡ κόρη ἀπεκρίθη· «Εἶμαι κόρη τοῦ Βαθουήλ καὶ ὑπάρχει εἰς τὸν πατρικόν μου οἶκον καὶ τόπος πρὸς διανυκτέρευσιν σοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων σου καὶ τροφὴ ἄφθονος διὰ τὰς καμήλους. Μετὰ τοῦτο ἡ Ῥεβέκκα ἔτρεξεν εἰς τὴν οἰκίαν της καὶ διηγήθη τὰ πάντα εἰς τὴν μητέρα. Ὁ Λάβαν ὁ ἀδελφὸς τῆς Ῥεβέκκας, μαθὼν ταῦτα ἔσπευσε πρὸς προὔπαντησιν τοῦ ξένου καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ὅπου παρετέθη δεῖπνον. Ἀλλ' ὁ Ἐλιέξερ εἶπε. Δὲν θὰ φάγω πρὶν σᾶς εἶπω διατί ἦλθα· διηγήθη δὲ ὅλα τὰ συμβάντα. Τότε οἱ γονεῖς τῆς Ῥεβέκκας εἶπαν· Βλέπομεν φανερῶς, ὅτι εἶναι θέλημα Κυρίου νὰ γίνῃ ἡ Ῥεβέκκα σύζυγος τοῦ Ἰσαάκ. Ἐπειτα ἐκάλεσαν τὴν Ῥεβέκκαν καὶ ἠρώτησαν αὐτὴν ἂν θέλῃ νὰ πηγαίνῃ μὲ τὸν Ἐλιέξερ καὶ νὰ γίνῃ σύζυγος τοῦ Ἰσαάκ. Ἡ Ῥεβέκκα συγκατετέθη. Ὁ δὲ Ἐλιέξερ παρέλαβε τὴν Ῥεβέκκαν καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Χαναάν, ὅπου ἔγιναν δεκτοὶ μὲ χαρὰν καὶ ἀγαλλίαςιν ὑπὸ τοῦ Ἰσαάκ καὶ τοῦ Ἀβραάμ.

Ὁ Ἀβραάμ ἀπέθανε πολὺ γέρον, εἰς ἡλικίαν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα πέντε ἐτῶν.

«*Εὐλογία πατρὸς στηρίζει οἶκους τέκνων, κατάρα δὲ μητρὸς ἐκριζοῖ θεμέλια*» (Σοφ. Σειρ. γ' 9).

§ 7. Νῆοι τοῦ Ἰσαάκ.

(Γεν. κε'. κζ', κη')

Ἡ Ῥεβέκκα ἐγέννησε διδύμους υἱούς, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν πρωτότοκος ὠνομάσθη Ἡσαῦ, ὁ δὲ δευτερότοκος Ἰακώβ. Ὁ Ἡσαῦ ἔμενεν εἰς τοὺς ἀγρούς κυνηγῶν. ὁ Ἰακώβ ἔζη εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν. Ἠγάπα ὁ μὲν πατὴρ τὸν Ἡσαῦ, διότι αὐτὸς εἶχε τὰ πρωτοτόκια καὶ διότι ἔφερεν εἰς αὐτὸν κυνήγιον, ἡ δὲ μήτηρ ἠγάπα τὸν Ἰακώβ, διότι ἔμενε πλησίον της. Ἡμέραν τινὰ ἦλθεν ὁ Ἡσαῦ ἐκ τῶν ἀγρῶν πειναλὸς καὶ εὔρε τὸν Ἰακώβ μαγειρεύοντα φακὰς, ἐκ τῶν ὁποίων ἐζήτησεν. Ὁ Ἰακώβ ἠθέλησε νὰ ἐκμεταλλευθῆ τὴν μεγάλην πείναν τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ εἶπε· Σοῦ δίδω, ἐὰν μοῦ πωλήσης σήμερον τὰ πρωτοτόκιά σου. Ὁ δὲ ἀσυλλόγιστος Ἡσαῦ προθύμως ἐπώλησεν αὐτά. Τοιοῦτοτρόπως δι' ὀλίγην φακὴν ἐπώλησεν ὁ Ἡσαῦ τὰ πρωτοτόκιά του, τούτέστι τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν του καὶ ὅλης τῆς οἰκογενείας του καὶ τὸ δικαίωμα εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ περὶ κατακτήσεως τῆς Χαναάν.

Ὁ Ἰσαάκ ἐγήρασε καὶ δὲν ἔβλεπεν. Ἐκάλεσε λοιπὸν τὸν Ἡσαῦ καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. Υἱέ μου, ἰδοὺ ἐγήρασα καὶ δὲν γνωρίζω τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου μου· λάβε τὰ ὄπλα σου καὶ ἐξελθε εἰς τοὺς ἀγρούς καὶ κυνήγησε καὶ ἐτοίμασε τὰ φαγητά, τὰ ὁποῖα ἀγαπῶ, καὶ φέρε μου νὰ φάγω, ἵνα σὲ εὐλογήσω πρὶν ἀποθάνω. Ἡ Ῥεβέκκα, ἀκούσασα ταῦτα, εἶπε πρὸς τὸν Ἰακώβ. Υἱέ μου, πῆγαινε εἰς τὸ ποίμνιον καὶ λάβε δύο ἐριφία, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἐτοιμάσω τὰ ἀρεστὰ εἰς τὸν πατέρα σου φαγητά· ταῦτα δὲ φέρε εἰς αὐτὸν νὰ φάγῃ, ἵνα σὲ εὐλογήσῃ πρὶν ἀποθάνῃ. Ὁ Ἰακώβ ἐξετέλεσε τὴν παραγγελίαν τῆς μητρὸς του. Αὕτη δέ, ἀφοῦ ἠτοίμασε τὰ φαγητά, ἐνέδυσεν τὸν Ἰακώβ μὲ τὰ ἐνδύματα τοῦ Ἡσαῦ, ἐκάλυψε τὰς χεῖρας καὶ τὰ γυμνά μέρη τοῦ λαιμοῦ του μὲ τὰ δέρματα τῶν ἐριφίων, ἵνα εἶναι δασύς, ὡς ὁ Ἡσαῦ, καὶ τὸν ἀπέστειλε πρὸς τὸν πατέρα. Ὁ Ἰσαάκ ἐρωτᾷ τὸν Ἰακώβ. Ποῖος εἶσαι τέκνον μου; Ὁ Ἰακώβ ἀποκρίνεται· Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἡσαῦ ὁ πρωτότοκός σου υἱός. Ἐξετέλεσα τὴν διαταγὴν σου καὶ τώρα φάγε ἐκ τοῦ κυνηγίου μου, ἵνα μὲ εὐλογήσῃς. Ὁ Ἰσαάκ,

ὕποπτευθεὶς ἐκ τῆς φωνῆς, λέγει· Πλησίασε, τέκνον μου, ἵνα σὲ ψηλαφήσω, ἂν τῷ ὄντι οὐ εἶσαι ὁ υἱός μου Ἡσαῦ ἢ ὄχι. Ὁ Ἰακώβ ἐπλησίασεν. Ὁ δὲ Ἰσαὰκ ψηλαφήσας αὐτὸν διστάζει καὶ λέγει· Ἡ μὲν φωνὴ φωνὴ Ἰακώβ, αἱ δὲ χεῖρες χεῖρες Ἡσαῦ. Ἴνα βεβαιωθῇ, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Ἡσαῦ, ἐρωτᾷ πάλιν· Σὺ εἶσαι

Ὁ Ἰσαὰκ εὐλογεῖ τὸν Ἰακώβ.

ὁ υἱός μου Ἡσαῦ; Μάλιστα, ἀποκρίνεται ὁ Ἰακώβ. Τότε ὁ Ἰσαὰκ λέγει πρὸς αὐτὸν· Πρόσφερε μου ἐκ τοῦ κυνηγίου σου, ἵνα φάγω καὶ σὲ εὐλογήσω. Ὁ Ἰακώβ προσέφερεν· ὁ δὲ Ἰσαὰκ, ἀφοῦ ἔφαγε καὶ ἔπιεν, ἠϋλόγησεν αὐτόν. Μόλις ἐξηλθεν ἐκ τῆς οἰκίας ὁ Ἰακώβ, εἰσέρχεται ὁ Ἡσαῦ φέρων τὰ ἀγαπητὰ εἰς τὸν πατέρα του φαγητά. Μανθάνει τότε τὴν ἀδελφικὴν ἀπάτην καὶ ὀργίζεται καὶ ἀποφασίζει νὰ φονεύσῃ τὸν ἀδελφόν του, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, ἵνα μὴ τὸν λυπήσῃ. Ἡ Ῥεβέκκα, μαθοῦσα τοῦτο, συμβουλεύει τὸν Ἰακώβ νὰ φύγῃ εἰς τὴν Χαρρὰν καὶ νὰ μείνῃ ἐκεῖ πλησίον τοῦ ἀδελφοῦ της Λάβαν, μέχρις οὗ

Ν. Παπαγιαννοπούλου, Ἱστορ. Π. Διαθ., ἐκδ. 6η 26]5]25 2

παρέλθη ἡ ὄργη τοῦ Ἡσαῦ. Εἰς τοῦτο συνεφώνησε καὶ ὁ Ἰσαάκ, ὁ ὁποῖος παρήγγειλεν εἰς τὸν Ἰακώβ νὰ λάβῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων τοῦ Λάβαν.

§ 8 Φυγὴ τοῦ Ἰακώβ.

(Γεν. κη', κθ')

α.

Ὁ Ἰακώβ ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς πόλεως Βηρσαβεέ, εἰς τὴν ὁποίαν κατόκει τότε ὁ Ἰσαάκ, καὶ ἦλθε τὴν ἐσπέραν εἰς ἓνα τόπον, ὅπου ἠναγκάσθη νὰ διανυκτερεύσῃ· διότι ἕνεκα τοῦ σκότους δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ. Λαβῶν δὲ λίθον ἔθεσεν αὐτὸν προσκεφάλαιον καὶ ἐκοιμήθη. Εἰς τὸν ὕπνον εἶδε κλίμακα, τῆς ὁποίας ἡ μὲν βᾶσις ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ δὲ κορυφή ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, οἱ δὲ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνέβαιναν εἰς αὐτὴν καὶ κατέβαιναν· ὑπεράνω δὲ αὐτῆς ἴστατο ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ καὶ τοῦ Ἰσαάκ· τὴν γῆν, ἐπὶ τῆς ὁποίας κοιμᾶσαι, θὰ δώσω εἰς σὲ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους σου, οἱ ὁποῖοι θὰ πληθυνθῶσιν ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης· διὰ σοῦ καὶ διὰ τῶν ἀπογόνων σου θὰ εὐλογηθῶσιν ὅλαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς· ἰδοὺ ἐγὼ εἶμαι μετὰ σοῦ καὶ θὰ σὲ διαφυλάττω πανταχοῦ, ὅπου θὰ ὑπάγῃς, καὶ θὰ σὲ ἐπαναφέρω εἰς τὴν γῆν ταύτην. Ὁ Ἰακώβ ἠγέρθη ἔντρομος ἐκ τοῦ ὕπνου καὶ εἶπεν· *Ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι τοῦτο ἄλλ' ἢ οἶκος Θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ*· τουτέστι· Πόσον φοβερὸς εἶναι ὁ τόπος οὗτος! Ὁ τόπος οὗτος δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ κατοικία τοῦ Θεοῦ καὶ πύλη, ἡ ὁποία φέρει εἰς τὸν οὐρανόν. Τὸν λίθον δέ, τὸν ὁποῖον εἶχε προσκεφάλαιον, ἔστησεν ὄρθιον καὶ ἔχυσεν ἔλαιον ἐπ' αὐτοῦ, ἵνα καθιερώσῃ εἰς τὸν Θεόν. Ὡνόμασε δὲ τὴν παρακειμένην πόλιν, δηλαδὴ τὴν Λούζ, Βαιθήλ.¹ Τέλος ἠὐχίθη εἰς τὸν Θεόν, ὅτι, ἐὰν τὸν διαφυλάξῃ καθ' ὁδὸν καὶ τὸν ἐπαναφέρῃ σφόν καὶ ἀβλαβῆ εἰς τὸν πατρικὸν του οἶκον, θὰ μεταβάλλῃ τὸν λίθον τοῦτον εἰς θυσιαστήριον τοῦ Θεοῦ καὶ

(1) Εἶναι λέξεις Ἑβραϊκῆ καὶ σημαίνει *οἶκον Θεοῦ*.

Θὰ προσφέρῃ εἰς τὸν Θεὸν τὸ δέκατον ἐξ ὅλων τῶν ὑπαρχόντων του.

«Θεὸς ἐγγίζων ἐγὼ εἰμι καὶ οὐχὶ Θεὸς πόρρωθεν. Εἰ κρυβήσεται τις ἐν κρυφίοις, καὶ ἐγὼ οὐκ ὄψομαι αὐτόν; **Μὴ οὐχὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ;**»

(Ἱερ. κγ' 23, 24)

Ἡ κλίμαξ τοῦ Ἰακώβ.

β.

Ἐπὶ τὸν Ἰακώβ, ἐλθὼν εἰς τὴν Χαρρὰν, κατέλυσε πλησίον τοῦ Θεοῦ του Λάβαν, ὁ ὁποῖος εἶχε δύο θυγατέρας, πρεσβυτέραν τὴν Λείαν καὶ νεωτέραν τὴν Ῥαχὴλ. Ἡ Λεία δὲν ἦτο τόσο ὡραία, ὡς ἡ Ῥαχὴλ ἦτο ὡραιότατη. Ὁ Ἰακώβ ἠγάπησε τὴν Ῥαχὴλ καὶ

εἶπε πρὸς τὸν Λάβαν· Σὲ ὑπηρετῶ ἐπτά ἔτη, ἂν μοῦ δώσῃς γυναῖκα τὴν Ῥαχὴλ. Ὁ Λάβαν παρεδέχθη. Μετὰ τὴν παρέλευσιν ὅμως τῆς ἐπταετίας ὁ Λάβαν ἔδωκεν εἰς τὸν Ἰακώβ ἀντὶ τῆς Ῥαχὴλ τὴν Λείαν, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰακώβ κατὰ τοὺς γάμους δὲν ἀνεγνώρισε, διότι ἔφερε πέπλον πυκνόν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἰακώβ ἔλαβε τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν. Ὅπως αὐτὸς ἄλλοτε ἠπάτησε τὸν πατέρα του, εἰς τὸν ὁποῖον παρουσιάσθη ὡς Ἡσαῦ, τοιοῦτοτρόπως ἠπατήθη τώρα ὑπὸ τοῦ Λάβαν. Τὴν ἀπάτην δὲ ταύτην ἀνεκάλυψε τὴν ἐπιούσαν καὶ ἐξέφρασε παράπονα εἰς τὸν πενθερόν του· οὗτος ὅμως εἶπεν, ὅτι εἰς τὸν τόπον του εἶναι συνήθεια νὰ ὑπανδρευῆται πρώτη ἢ προεσφυτέρα καὶ ἔπειτα ἡ νεωτέρα, ὑπεσχέθη ὅμως εἰς αὐτὸν τὴν νεωτέραν, ἂν ὑπηρετήσῃ ἄλλα ἐπτά ἔτη. Ὁ Ἰακώβ συγκατετέθη ὁ δὲ Λάβαν ἔδωκεν εἰς αὐτὸν μετὰ ἐπτά ἔτη καὶ τὴν Ῥαχὴλ.

«*Ἐν ᾧ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε,¹ καὶ ἐν ᾧ μέτρον μετρεῖτε, ἀνιμετρηθήσεται ὑμῖν²*». (Ματθ. ζ' 2).

§ 9. Ἐπιστροφὴ τοῦ Ἰακώβ.

(Γεν. λα'—λε')

Ὁ Ἰακώβ ἐγέννησε τοὺς ἐξῆς δώδεκα υἱούς, Ῥουβὴν, Συμεών, Λευί, Ἰούδαν, Ἰσάακ, Ζαβουλὼν, Δάν, Νεφθαλείμ, Γάδ, Ἀσήρ, Ἰωσήφ καὶ Βενιαμὴν (ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη βραδύτερον εἰς τὴν Χαναάν). Ἀφοῦ δὲ ἔμεινεν εἰς τὴν Χαρρὰν εἴκοσιν ἔτη ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πατρίδα του, παραλαβὼν ἰὰς γυναῖκας, ἰὰ παῖδια, τοὺς δούλους καὶ τὰ ὑπάρχοντα. Ἐπειδὴ ὅμως ἐφοβεῖτο τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ του Ἡσαῦ, ἱκετεύει τὸν Θεὸν νὰ τὸν σώσῃ ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Ἡσαῦ. Ὁ δὲ Θεὸς διεβεβαίωσεν αὐτόν, ὅτι οὐδεὶς φόβος ὑπάρχει, διότι αὐτὸς τὸν διαφυλάττει· μετωνόμασε δὲ τότε τὸν Ἰακώβ Ἰσραὴλ καὶ ἐξ αὐτοῦ ὠνομάσθησαν οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ Ἰσραηλῖται. Καὶ πράγματι ὁ Ἡσαῦ, ὅτε ἔμαθεν ὅτι πλησιάζει ὁ Ἰακώβ, τρέχει εἰς συνάντησίν του, τὸν ἔναγκα-

(1) *Κρίνετε, κρίμα* κατακρίνετε, κατάκριμα.

(2) Δηλ. ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

αίξεται καὶ τὸν καταφιλεῖ, ἐνῶ χύνει ἄρθωνα δάκρυα. Ὁ Ἰακώβ, ἐλθὼν εἰς τὴν Χεβρών, ἐγίνε δευτὸς μὲ μεγίστην χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ Ἰσαάκ (1), ὁ ὁποῖος ἀπέθανε βραδύτερον εἰς βαθὺ γῆρας, ἔχων ἡλικίαν ἐλατὸν ὀγδοήκοντα ἔτη, Ἐκ τῶν δύο υἱῶν τοῦ Ἰσαάκ ὁ μὲν Ἰακώβ ἔμεινε εἰς

Ὁ Ἡσαῦ ἐναγκαλίζεται τὸν Ἰακώβ.

τὴν Χαναάν, ὁ δὲ Ἡσαῦ μετέβη εἰς ἄλλην χώραν, κειμένην πρὸς Ν. τῆς Χαναάν. Ἀπὸ τοῦ Ἡσαῦ δέ, ὁ ὁποῖος ὠνομάσθη Ἐδώμ, κατάγονται οἱ Ἰδουμαῖοι.

«Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν» (Ματθ. 5' 12).

§ 10. Πώλησις τοῦ Ἰωσήφ.

(Γεν. λς')

Ἐκ τῶν δώδεκα υἱῶν ὁ Ἰακώβ ἠγάπα περισσότερο τὸν Ἰωσήφ, διότι ἐγεννήθη κατὰ τὸ γῆρας (ὁ νεώτερος Βενιαμὴν ἦτο

(1) Ἡ μήτηρ τοῦ Ῥεβέκκα εἶχεν ἀποθάνει πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς του.

τότε μόλις ἑνὸς ἔτους). Διὰ τοῦτο δὲ κατεσκεύασεν εἰς αὐτὸν πολυτέλεστατον ἑπανωφόριον. Διὰ τὴν προτίμησιν ὅμως ταύτην ἐμίσησαν τὸν Ἰωσήφ οἱ ἀδελφοί του. Τὸ μῖσος δὲ τοῦτο ἠΰξησεν, ὅτε ὁ Ἰωσήφ διηγῆθη εἰς αὐτοὺς τὰ ἐξῆς δύο ὄνειρα· πρῶτον, ὅτι ἔδεναν δεμάτια εἰς τὴν πεδιάδα καὶ ὅτι τὸ μὲν ἰδικόν του δεμάτιον ἴστατο ὄρθιον, τὰ δὲ δεμάτια τῶν ἀδελφῶν του προσεκύνουν τὸ ἰδικόν του· δεύτερον, ὅτι ὁ ἥλιος (ὁ πατήρ) καὶ ἡ σελήνη (ἡ μήτηρ) καὶ ἑνδεκα ἀστέρες (οἱ ἑνδεκα ἀδελφοί) προ-

Οἱ ἀδελφοί τοῦ Ἰωσήφ πωλοῦν αὐτὸν εἰς τοὺς Ἰσμαηλίτας.

σεκύνουν αὐτόν. Ἡμέραν τινὰ ἀπέστειλεν ὁ Ἰακώβ τὸν Ἰωσήφ εἰς τοὺς ἀδελφούς του, οἱ ὁποῖοι ἔβροσκαν τὰ πρόβατα, ἵνα ἴδῃ πῶς ἔχουσιν αὐτοὶ καὶ τὰ ζῶα. Οὗτοι, ἰδόντες τὸν Ἰωσήφ μακροθύει, εἶπαν μεταξύ των· Ἰδοὺ ἔρχεται ἐκεῖνος ὁ ἐνυπνιαστής· ἄς τὸν φρονεῦσωμεν λοιπὸν καὶ ἄς τὸν ῥίψωμεν εἰς ἓνα ἐκ τῶν λάκκων (δηλ. εἰς μίαν ἐκ τῶν δεξαμενῶν, αἱ ὁποῖαι ἐδέχοντο τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς) καὶ ἄς εἴπωμεν εἰς τὸν πατέρα, ὅτι θηρίον κατέφαγεν αὐτόν· τοιουτοτρόπως ἐκμηδενίζομεν τὰ ὄνειρα αὐτοῦ. Εἰς τὴν ἀπόφασιν ὅμως τούτην ἀντέστη ὁ Ρουβὴν, ὁ ὁποῖος συνεβούλευσε τοὺς ἀδελφούς νὰ μὴ βιάσῃσι τὰς χεῖράς των μετὰ ἀδελφικὸν αἷμα, ἀλλὰ νὰ ῥίψωσι τὸν Ἰωσήφ εἰς ἓνα ἐκ τῶν λάκκων.

ἔσκόπευε δὲ νὰ τὸν ἐξαγάγῃ ἐκεῖθεν βραδύτερον καὶ νὰ τὸν ἀποδώσῃ εἰς τὸν πατέρα. Οἱ ἀδελφοὶ ἐπέισθησαν, διότι ἦσαν βέβαιοι, ὅτι ἐντὸς τοῦ λάκκου ἐξ ἅπαντος θὰ ἀπέθνησκεν ἐκ τῆς πείνης. Ὅτε δὲ ἦλθεν ὁ Ἰωσήφ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὸ πολυτελέστατον ἐπανωφόριον καὶ τὸν ἔρριψαν εἰς λάκκον κενόν. Μετὰ ταῦτα ἐκάθισαν νὰ φάγωσιν, Ἐνῶ δὲ ἔτρωγαν, εἶδαν συνοδείαν ἐμπόρων Ἰσραηλιτῶν (1), οἱ ὁποῖοι μετέβαινον εἰς τὴν Αἴγυπτον. Τότε ὁ Ἰούδας εἶπε πρὸς τοὺς ἀδελφούς του· τί θὰ ὄφεληθῶμεν, ἐὰν φονεύσωμεν τὸν ἀδελφόν ἡμῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι σὰρξ ἡμῶν, καὶ κρύψωμεν τὴν θανάτον του; Ἄς τὸν πωλήσωμεν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας. Οἱ ἀδελφοὶ συγκατετέθησαν, ἐξήγαγαν τὸν Ἰωσήφ ἐκ τοῦ λάκκου καὶ τὸν ἐπώλησαν εἰς τοὺς ἐμπόρους ἀντὶ εἴκοσιν ἀργυρίων (ἐξήκοντα δύο δραχμῶν), Μετὰ ταῦτα ἔχρισαν τὸ ἐπανωφόριον μὲ αἶμα ἑριφίου καὶ τὸ ἀπέστειλαν πρὸ τὸν πατέρα, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήγγειλαν τὰ ἐξῆς· Εὗραμεν τοῦτο· γνώρισε ἂν εἶναι τὸ ἐπανωφόριον τοῦ υἱοῦ σου ἢ ὄχι. Ὁ πατὴρ ἀνεγνώρισεν αὐτὸ καὶ εἶπε· Τὸ ἐπανωφόριον τοῦ υἱοῦ μου εἶναι θηρίον κατέφαγεν αὐτόν. Καὶ διαρρήξας τὰ ἱμάτιά του ἐθρήνηε τὸν ἀγαπητόν του υἱὸν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας λέγων· Πενθῶν θὰ καταβῶ εἰς τὸν τάφον πρὸς τὸν υἱόν μου. Οἱ Ἰσραηλίται, ἐλθόντες εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐπώλησαν τὸν Ἰωσήφ εἰς τὸν Πετεφρῆν, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀρχηγὸς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ Φαραῶ (2).

«Ὁπου ζῆλος (3) καὶ ἐριθεία (4), ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα (Ἰακώβ. γ' 16).

(§ 11. Ὁ Ἰωσήφ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πετεφρῆ καὶ εἰς τὴν φυλακὴν.

(Γεν. λθ', μ')

Ὁ Ἰωσήφ διὰ τῆς καλῆς του διαγωγῆς ἀπέκτησε τὴν εὐνοίαν τοῦ Πετεφρῆ, ὁ ὁποῖος τὸν κατέστησεν ἐπιστάτην τοῦ οἴ-

(1) Οἱ Ἰσραηλίται κατέκουν εἰς τὴν Βόρειον Ἀραβίαν.

(2) Ἡ λέξις Φαραῶ ἦτο τίτλος τῶν βασιλέων τῆς Αἰγύπτου, σημαίνει δὲ μέγαν οἶκον.

(3) Ζῆλος· φθόνος.

(4) Ἐριθεία· φιλονεικία.

κου του. Ἡ γυνὴ ὅμως τοῦ Πετεφρῆ διέβαλε τὸν Ἰωσήφ εἰς τὸν ἄνδρα τῆς ὡς ἄπιστον. Οὗτος δέ, πιστεύσας εἰς τοὺς λόγους τῆς γυναικὸς του, ἔρριψε τὸν Ἰωσήφ εἰς τὴν φυλακὴν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν φυλακὴν ὁ ἐνάρετος Ἰωσήφ διὰ τῆς χρηστῆς του διαγωγῆς ἀπέκτησε τὴν εὐνοίαν τοῦ δεσμοφύλακος, ὁ ὁποῖος κατέστησεν αὐτὸν ἐπιστάτην τῶν δεσμίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦσαν ὁ ἀρχιοινοχός καὶ ὁ ἀρχισιτοποιὸς τοῦ Φαραώ. Πρωτῶν τινὰ ὁ Ἰωσήφ εἶδεν αὐτοὺς πολὺ ἀθύμους καὶ τοὺς ἠρώτησε περὶ τῆς

Ὁ Ἰωσήφ ἐξηγεῖ τὰ ὄνειρα τοῦ ἀρχιοινοχόου καὶ τοῦ ἀρχισιτοποιοῦ τοῦ Φαραώ.

αἰτίας· οὗτοι δὲ ἀπεκρίθησαν, ὅτι εἶδαν ὄνειρα, τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχει ὁ ἐξηγητής. Ὁ Ἰωσήφ εἶπεν· Αἱ ἐξηγήσεις τῶν ὁνείρων εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ· νὰ μοῦ τὰ διηγηθῆτε. Τότε ὁ ἀρχιοινοχός εἶπεν· Εἶδα τρία κλήματα, τὰ ὁποῖα ἐβλάστησαν καὶ ἦνθησαν καὶ τῶν ὁποίων αἱ σταφυλαὶ ὠρίμασαν· τὰς σταφυλάς ταύτας ἔθλιψα εἰς τὸ ποτήριον τοῦ Φαραώ, τὸ ὁποῖον προσέφερα εἰς αὐτόν. Ὁ Ἰωσήφ ἀπεκρίθη. Αὕτη εἶναι ἡ ἐξήγησις τοῦ ὁνείρου· τὰ τρία κλήματα εἶνε τρεῖς ἡμέραι, μετὰ τὰς ὁποίας ὁ Φαραώ

θά σὲ ἐπαναφέρῃ, εἰς τὸ ἀζίωμα. Σὲ παρακαλῶ ὁμως νὰ μὲ ἐνθυμηθῆς καὶ νὰ εἴπῃς εἰς τὸν Φαραὼ νὰ μὲ ἀπολύσῃ, διότι οὐδὲν κακὸν ἔπραξα. Μετὰ ταῦτα ὁ ἀρχιστοιτοποιὸς εἶπεν· Ἐγὼ εἶδα, ὅτι ἔφερα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου τρία κἀνιστρα, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἄνωθεν περιεῖχε διὰ τὸν Φαραὼ διάφορα πλακούντια, τὰ ὁποῖα ἔτρωγαν τὰ πτηνά. Ὁ Ἰωσήφ ἀπεκρίθη. Αὕτη εἶναι ἡ ἐξήγησις τοῦ ὄνειρου· τὰ τρία κἀνιστρα εἶναι τρεῖς ἡμέραι, μετὰ τὰς ὁποίας ὁ Φαραὼ θὰ σὲ ἀποκεφαλίσῃ καὶ θὰ σὲ κρεμάσῃ ἐπὶ ξύλου καὶ τὰ πτηνὰ θὰ φάγωσι τὰς σάρκας σου. Ἀληθῶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ὁ Φαραὼ, ἐσρατῶν τὰ γενέθλιά του, ἔκαμεν εἰς τὸν ἀρχιοινοχόον καὶ τὸν ἀρχιστοιτοποῖον ὅσα προεἶπεν ὁ Ἰωσήφ. Ἄλλ' ὁ ἀρχιοινοχός ἐλησμόνησεν εἰς τὴν εὐτυχίαν του τὴν παράκλησιν τοῦ Ἰωσήφ καὶ οὐδὲν ἔπραξε πρὸς ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ.

«Φῶς ἀνέτειλε τῷ δικαίῳ καὶ τοῖς εὐθέσι τῆ καρδία εὐφροσύνη» (Ψαλμ. 45' 11).

§ 12. Δόξα τῷ Ἰωσήφ.

(Γεν. μα').

Μετὰ δύο ἔτη εἶδεν ὁ Φαραὼ τὸ ἐξῆς ὄνειρον· Ἐνῶ ἴστατο πλησίον τοῦ ποταμοῦ Νείλου, εἶδεν ἑπτὰ ὠραίας καὶ παχείας ἀγελάδας, αἱ ὁποῖαι ἀνέβαιναν ἐκ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἔβροσκαν εἰς τὰς ὄχθας αὐτοῦ, ὀπισθεν δὲ αὐτῶν εἶδεν ἑπτὰ ἄλλας ἀσχημους καὶ ἰσχνάς, αἱ ὁποῖαι κατέφαγαν τὰς ὠραίας καὶ παχείας. Ὁ Φαραὼ, ἐγεγερθεὶς ἐκ τοῦ ὕπνου, ἐκοιμήθη πάλιν καὶ εἶδε δεύτερον ὄνειρον, τὸ ἐξῆς· εἶδεν ὅτι ἐβλάσταναν ἑπτὰ ὠραῖοι καὶ παχεῖς στάχυες, ὀπισθεν δὲ αὐτῶν εἶδεν ἑπτὰ ἄλλους λεπτοὺς καὶ καμένους ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἀνέμου, οἱ ὁποῖοι κατέλιαν τοὺς ὠραίους καὶ παχεῖς. Ταραχθεὶς ὁ Φαραὼ ἐκ τῶν ὄνειρων τούτων ἐκάλεσε τὴν πρῶιαν ὄλους τοὺς σοφοὺς καὶ ὄνειροκρίτας τῶν Αἰγυπτίων, παρὰ τῶν ὁποίων ἐζήτησεν ἐξήγησιν· οὐδεὶς ὁμως ἠδυνήθη νὰ ἐξηγήσῃ αὐτά. Τότε ὁ ἀρχιοινοχός ἐνεθυμήθη τὸν Ἰωσήφ καὶ διηγῆθη εἰς τὸν Φαραὼ ὅσα συνέβησαν εἰς αὐτόν, ὅτε ἦτο εἰς τὴν φυλακὴν. Προσεκλήθη λοιπὸν ὁ Ἰωσήφ καὶ ἔδωκε τὴν ἐξῆς ἐξήγησιν· Τὰ δύο ὄνειρα σημαίνουσιν ἓν καὶ τὸ αὐτό· αἱ ἑπτὰ παχεῖαι ἀγελάδες καὶ οἱ ἑπτὰ παχεῖς στάχυες ση-

μαίνουσιν ἑπτὰ ἔτη εὐφορίας, αἱ δὲ ἑπτὰ ἰσχναὶ ἀγελάδες καὶ οἱ ἑπτὰ λεπτοὶ στάχυες σημαίνουσιν ἑπτὰ ἔτη ἀφορίας καὶ πείνης. Ἡ ἐπανάληψις δὲ τοῦ ὄνειρου σημαίνει, ὅτι ὁ Θεὸς ἀπεφάσισε νὰ ἐκτελέσῃ ταῦτα ταχέως. Συνεβούλευσε δὲ τὸν Φαραὼ νὰ εὕρῃ ἄνδρα φρόνιμον, ἵνα συνανθοίσῃ τὸ περίσσευμα τῶν ἐτῶν τῆς εὐφορίας καὶ χρησιμοποίησῃ αὐτὸ κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἀφορίας. Ἡ

Ἡ Ἰωσήφ ἐξηγεῖ τὰ ὄνειρα τοῦ Φαραὼ.

συμβουλὴ αὕτη ἤρρεσεν εἰς τὸν Φαραὼ, ὁ ὁποῖος ἐνόησεν ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εὕρῃ ἄνδρα φρονιμότερον καὶ καταλληλότερον τοῦ Ἰωσήφ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν πρωθυπουργόν· διέταξε δὲ ὅλους τοὺς ὑπηκόους του νὰ προσκυνῶσι τὸν Ἰωσήφ ὡς δεύτερον ἄρχοντα τῆς Αἰγύπτου.

Ἡ πρόρρησις τοῦ Ἰωσήφ ἐπηλήθευσεν. Ἦλθαν τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς εὐφορίας καὶ μετ' αὐτὰ τὰ ἑπτὰ ἔτη τῆς ἀφορίας, κατὰ τὰ ὁποῖα ἡ πείνα ἐμάστιζε τὰς γειτονικὰς χώρας τῆς Αἰγύπτου.

«Σωτηρία τῶν δικαίων παρὰ τοῦ Κυρίου, καὶ ὑπερασπιστὴς αὐτῶν ἐστὶν ἐν καιρῷ θλίψεως». (Ψαλμ. 15' 39).

§ 13. Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ εἰς τὴν Αἴγυπτον.

(Γεν. μβ', ργ')

Πεῖνα ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Χαναάν, τὴν γειτονικὴν χώραν τῆς Αἴγυπτου. Ὁ Ἰακώβ, μαθὼν ὅτι πωλεῖται σῖτος εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέστειλεν ἐκεῖ τοὺς δέκα υἱοὺς του καὶ ἐκράτησε τὸν Βενιαμὴν ἐκ φόβου μὴ συμβῆῖ κακόν τι εἰς αὐτόν. Οὗτοι, ἐλθόντες εἰς τὴν Αἴγυπτον, παρουσιάσθησαν εἰς τὸν Ἰωσήφ, διότι αὐτὸς ἦτο ἀνώτατος ἐπόπτης τῆς πωλήσεως τοῦ σίτου. Ὁ Ἰωσήφ ἀνεγνώρισεν ἀμέσως τοὺς ἀδελφούς του, οὗτοι ὅμως δὲν τὸν ἀνεγνώρισαν. Ἴνα δὲ δώσῃ εἰς αὐτοὺς καιρὸν πρὸς μετάνοιαν, φέρεται σκληρῶς καὶ ἐρωτᾷ πόθεν ἔρχονται. Οἱ ἀδελφοὶ ἀποκρίνονται· Ἐκ τῆς γῆς Χαναάν, ἵνα ἀγοράσωμεν σῖτον. Τότε ὁ Ἰωσήφ λέγει πρὸς αὐτούς· Εἴσθε κατάσκοποι· ἤλθατε νὰ παρατηρήσητε τοὺς μὴ ὀχυροὺς τόπους τοῦ κράτους. Ἐκεῖνοι ἀπεκρίθησαν· Ὅχι, κύριε, δὲν εἴμεθα κατάσκοποι· εἴμεθα καλοὶ ἄνθρωποι. Ἡμεῖς ἤλθαμεν νὰ ἀγοράσωμεν σῖτον. Ἡμεῖς εἴμεθα δώδεκα ἀδελφοί, υἱοὶ ἐνὸς ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος κατοικεῖ εἰς τὴν Χαναάν. καὶ ὁ μὲν νεώτερος μένει πλησίον τοῦ πατρὸς ἡμῶν, ὁ δὲ ἄλλος δὲν ὑπάρχει. Ὁ Ἰωσήφ εἶπεν· Εἴσθε κατάσκοποι· δὲν θὰ ἐξέλθητε δὲ ἐντεῦθεν πρὶν ἔλθῃ ὁ νεώτατος ἀδελφός. Εἰς λοιπὸν ἐξ ὑμῶν θὰ μεταβῆ νὰ φέρῃ αὐτόν, οἱ δὲ λοιποὶ θὰ μένητε δέσμιοι μέχρις οὗ ἀποδειχθῆ, ὅτι εἴσθε καλοὶ ἄνθρωποι. Ταῦτα δὲ εἰπὼν διέταξε νὰ ἐπιτηρῶσιν αὐτούς. Μετὰ τρεῖς ὅμως ἡμέρας ἐκάλεσεν αὐτούς καὶ εἶπεν· Εἰς μόνον ἐξ ὑμῶν θὰ μένη δέσμιος, οἱ δὲ λοιποὶ, ἀφοῦ λάβητε σῖτον, θὰ μεταβῆτε εἰς τὴν πατρίδα καὶ θὰ φέρητε τὸν νεώτατον ἀδελφόν, ἵνα ἀποδειχθῆ ἡ ἀλήθεια τῶν λόγων σας. Τότε οἱ ἀδελφοὶ συνησθάνθησαν, ὅτι δικαίως τιμωροῦνται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δι' ὅσα ἔκαμαν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ των, καὶ εἶπαν μεταξύ των Ἑβραϊστί· Ἀληθῶς εἴμεθα ἔνοχοι διὰ τὸν ἀδελφόν ἡμῶν, διότι εἶδαμεν τὴν ἀγωνίαν τῆς ψυχῆς του, ὅτε παρεκάλει ἡμᾶς, καὶ δὲν ἠκούσαμεν αὐτόν· διὰ τοῦτο ἤλθεν εἰς ἡμᾶς ἡ συμφορὰ αὕτη. Ὁ δὲ Ῥουβὴν εἶπε πρὸς αὐτούς. Δὲν εἶπον νὰ μὴ ἀμαρτήσητε κατὰ τοῦ παιδίου καὶ δὲν

ἤκούσατε; Ἴδου τώρα τὸ αἷμα αὐτοῦ ζητεῖται παρ' ἡμῶν. Ὁ Ἰωσήφ, ἀκούσας ταῦτα καὶ συγκινηθεὶς, ἀπεχώρησε καὶ ἔκλαυσεν. Μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψε καὶ διέταξε νὰ κρατήσῃσι δέσμιον μόνον τὸν Συμεὼν, νὰ γερμίσωσι τοὺς σάκκους αὐτῶν μὲ σῖτον, νὰ θέσωσι τὰ χρήματα ἐκάστου ἐντὸς τοῦ σάκκου αὐτοῦ καὶ νὰ δώσωσιν εἰς αὐτοὺς τροφίμα. Οἱ ἀδελφοί, ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς Αἴγυπτου, ἦλθαν εἰς τὴν Χαναάν. Ὅτε δὲ ἔλυσαν τοὺς σάκκους, μετ' ἐκπλήξεως παρετήρησαν, ὅτι ἐντὸς αὐτῶν ὑπῆρχαν τὰ χρήματα ἐκάστου. Διηγήθησαν δὲ ὅλα τὰ συμβάντα εἰς τὸν πατέρα, ὃ ὁποῖος εἶπεν· Ὑμεῖς μὲ κατεστήσατε ἄτεκνον· ὁ Ἰωσήφ δὲν ὑπάρχει, ὁ Συμεὼν δὲν ὑπάρχει καὶ θέλετε νὰ λάβητε καὶ τὸν Βενιαμίν; Ὅχι· ὁ υἱός μου δὲν θὰ καταβῆ μαζῆ σας εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ὅτε ἐτελείωσεν ὁ σῖτος καὶ ἡ πείνα ἐξηκολούθει, ἀπέστειλεν ὁ Ἰακώβ πάλιν τοὺς υἱούς του εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἵνα ἀγοράσωσι νέον σῖτον. Συγκατένευσε δὲ νὰ ἀποστείλῃ καὶ τὸν Βενιαμίν, ἀφοῦ ἠγγυήθη περὶ αὐτοῦ ὁ Ἰούδας.

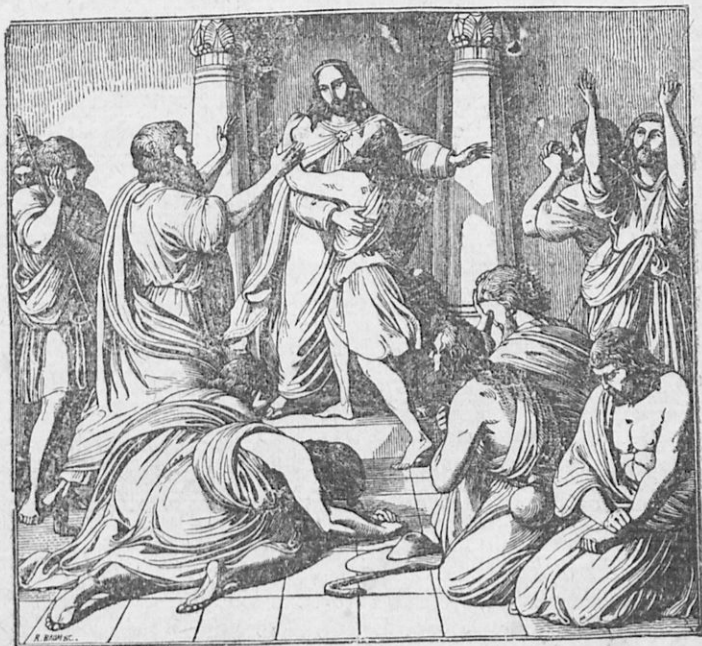
« Ὁ ἐὰν σπείρῃ ἀνθρώπος, τοῦτο καὶ θερίσει » (Γαλ. 5'7)

II 2 Ἡ φανέρωσις τοῦ Ἰωσήφ εἰς τοὺς ἀδελφούς του.

(Γεν. μγ', με')

Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰακώβ ἐλθόντες εἰς τὴν Αἴγυπτον, παρέδωκαν εἰς τὸν ἐπιστάτην τοῦ οἴκου τοῦ Ἰωσήφ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα εἶχον τεθῆ εἰς τοὺς σάκκους των. Παρουσιάσθησαν δὲ πάλιν εἰς τὸν Ἰωσήφ, ὃ ὁποῖος ἐδέχθη αὐτοὺς εὐμενῶς καὶ ἠρώτησε περὶ τοῦ πατρὸς των. Ἴδων δὲ τὸν Βενιαμίν καὶ συγκινηθεὶς ἀπεχώρησεν εἰς ἰδιαιτέρον δωμάτιον, ὅπου ἔκλαυσεν. Μετ' ὀλίγον παρέθεσεν εἰς αὐτοὺς τράπεζαν καὶ ἐτοποθέτησεν ἕκαστον κατὰ ἡλικίαν, τὸ ὁποῖον πολὺ τοὺς ἐξέπληξεν, εἰς δὲ τὸν Βενιαμίν ἔδειξεν ἰδιαιτέραν ἀγάπην διατάξας νὰ παραθέσωσιν εἰς αὐτὸν πενταπλασίαν μερίδα. Ἴνα δὲ δοκιμάσῃ τοὺς ἀδελφούς ἂν θὰ ἐμίσουν τὸν Βενιαμίν διὰ τὴν προτίμησιν ταύτην, ὅπως ἄλλατε ἐμίσησαν αὐτὸν διὰ τὴν προτίμησιν τοῦ πατρὸς, διέταξε

τὸν ἐπιστάτην τοῦ οἴκου νὰ γεμίσῃ τοὺς σάκκους των μὲ σίτον καὶ νὰ θέσῃ τὰ χρήματα ἐκάστου ἐντὸς τοῦ σάκκου του, εἰς δὲ τὸν σάκκον τοῦ Βενιαμὶν νὰ θέσῃ πρὸς τούτους καὶ τὸ ἀργυροῦν αὐτοῦ ποτήριον. Τὴν πρωΐαν οἱ ἀδελφοὶ ἀνεχώρησαν. Ἄμα ὅμως ἐξῆλθαν τῆς πόλεως, διέταξεν ὁ Ἰωσήφ τὸν ἐπιστάτην τοῦ οἴκου του νὰ συλλάβῃ αὐτοὺς ὡς κλέπτας τοῦ ἀργυροῦ τοῦ

Ἐπισημασμένο: Ὁ Ἰωσήφ φανερώνεται εἰς τοὺς ἀδελφούς του.

ποτηρίου. Οἱ ἀδελφοὶ συλληφθέντες διαμαρτύρονται καὶ λέγουσιν· Ἐκεῖνος, ἐντὸς τοῦ σάκκου τοῦ ὁποίου εὗρεθῆ τὸ ποτήριον, νὰ θανατωθῆ, οἱ δὲ λοιποὶ νὰ γίνωμεν δοῦλοι. Ἐρεύνης δὲ γενομένης εὗρίσκειται τὸ ποτήριον ἐντὸς τοῦ σάκκου τοῦ Βενιαμίν. Ἐκπληκτοὶ διὰ τοῦτο οἱ ἀδελφοὶ διαρρηγνύουσι τὰ ἱμάτιά των καὶ ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν πόλιν, ὅπου ὀδηγοῦνται εἰς τὸν Ἰωσήφ. Οὗτος ἐρωτᾷ αὐτούς· Τί εἶναι αὐτό, τὸ ὁποῖον ἐκάματε; Ὁ Ἰούδας ἀποκρίνεται· Ἴδου εἴμεθα δοῦλοί σου καὶ ἡμεῖς καὶ

ἐκεῖνος, ἐντὸς τοῦ σάκκου τοῦ ὁποίου εὗρέθη τὸ ποτήριον. Ὁ Ἰωσήφ λέγει: "Ὅχι· δοῦλός μου θὰ εἶναι μόνον ἐκεῖνος, ἐντὸς τοῦ σάκκου τοῦ ὁποίου εὗρέθη τὸ ποτήριον, σεις δὲ οἱ λοιποὶ θὰ μεταβῆτε εἰς τὸν πατέρα σας, Ὁ Ἰούδας, λαμβάνων πάλιν τὸν λόγον, ἔκετεύει τὸν Ἰωσήφ νὰ μὴ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸν Βενιαμίν, διότι ἀνευ αὐτοῦ ὁ πατήρ θὰ ἀποθάνῃ· προσθέτει δὲ, ὅτι μένει αὐτὸς δοῦλος ἀντ' ἐκείνου. Τότε ὁ Ἰωσήφ δὲν δύναται πλέον νὰ κρατηθῆ, χύνει ἄφθονα δάκρυα καὶ λέγει πρὸς τοὺς ἀδελφούς του. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀδελφός σας, τὸν ὁποῖον ἐπωλήσατε. Μὴ λυπῆσθε· θέλημα τοῦ Θεοῦ ἦτο τοῦτο, ἵνα σωθῆτε. Καὶ τώρα νὰ ὑπάγητε εἰς τὸν πατέρα μου, νὰ διηγηθῆτε εἰς αὐτὸν ὅλην τὴν ἱστορίαν μου καὶ νὰ τοῦ εἰπῆτε νὰ καταβῆ ἑνταῦθα μὲ ὅλην τὴν οἰκογένειαν καὶ τὰ ὑπάρχοντα, διότι ἡ πεῖνα θὰ ἐξακολουθήσῃ ἀκόμη πέντε ἔτη. Ἐπειτα ἔλεσεν εἰς τὸν τράχηλον τοῦ Βενιαμίν καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν καὶ κατεφίλησεν αὐτοὺς κλαίων.

« Ἐὰν ἀμάρτη εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ » (Λουκ. ιζ' β).

§ 15. Ὁ Ἰακώβ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Θάνατος τοῦ Ἰακώβ καὶ τοῦ Ἰωσήφ.

(Γεν. με'—ν')

Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ, ἀφοῦ ἔλαβον παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Φαραῶ πλούσια δῶρα καὶ ἄφθονα τρόφιμα καὶ ἀμάξας πρὸς μετακόμισιν, ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Χαναάν. Ἐλθόντες δὲ ἐκεῖ διηγῆθησαν εἰς τὸν πατέρα ὅλην τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωσήφ. Τότε ὁ Ἰακώβ εἶπεν· Ὁ υἱός μου Ἰωσήφ ζῆ ἀκόμη· θὰ ὑπάγω καὶ θὰ τὸν ἶδω πρὶν ἀποθάνω. Παρέλιβεν ὅλα τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Χεβρῶν μὲ ὅλην τὴν οἰκογένειάν του, ἡ ὁποία περιελάμβανεν ἑβδομήκοστα περίπου ἄτομα· ἦλθε δὲ εἰς τὴν Βηρσαβέ, ὅπου προσέφερε θυσίαν εἰς τὸν Θεόν. Ὁ Θεὸς εἶκε πρὸς αὐτόν· Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς τοῦ πατρός σου· μὴ φοβηθῆς νὰ καταβῆς εἰς τὴν Αἴγυπτον, διότι θὰ καταστήσω ἐκεῖ μέγα ἔθνος. Ἐγὼ θὰ καταβῶ μετὰ σοῦ εἰς Αἴγυπτον καὶ

ἔγω θὰ σὲ ἀναβιβάσω πάλιν εἰς τὴν Χαναάν. Ἀναχωρήσας ὁ Ἰακώβ ἐκ τῆς Βηρσαβεὲ ἦλθεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ὁ Ἰωσήφ προὔπῆντησεν αὐτὸν καὶ ἐνηγκαλίσθη καὶ ἔκλαυσεν ἐπὶ πολὺ. Ὁ δὲ Ἰακώβ εἶπε πρὸς τὸν Ἰωσήφ. Τώρα ἄς ἀποθάνω, ἀφοῦ εἶδα τὸ πρόσωπόν σου, διότι ἀκόμη ζῆς. Ὁ Ἰωσήφ παρουσίασε τὸν πατέρα του καὶ πέντε ἐκ τῶν ἀδελφῶν του εἰς τὸν Φαραῶ, ὁ ὁποῖος ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν εὐφωρωτάτην ἐπαρχίαν τῆς Αἰγύπτου Γεσέμ (κειμένην μεταξὺ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τοῦ στομίου τῆς Δαμιέτιης, τῆς πόλεως Καΐρου καὶ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ.)

Ὁ Ἰακώβ ἔζησεν εἰς τὴν Αἴγυπτον δέκα ἐπτὰ ἔτη. Ὅτε δὲ ἠσθάνθη τὸν θάνατόν του, ἐκάλεσε καὶ ὤρκισε τὸν Ἰωσήφ νὰ μὴ τὸν θάψῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀλλ' εἰς τὴν Χαναάν ἐντὸς τοῦ τάφου τῶν πατέρων του Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ. Ἐπειτα υἱοθέτησε τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Ἰωσήφ Ἐφραΐμ καὶ Μανασσῆν καὶ ἠϋλόγησε καὶ αὐτοὺς καὶ τοὺς δώδεκα υἱοὺς του.

Μετὰ τὴν εὐλόγιαν τῶν υἱῶν ἀπέθανεν ὁ Ἰακώβ εἰς ἡλικίαν ἑκατὸν τεσσαράκοντα ἐπτὰ ἐτῶν καὶ ἐτάφη ὑπὸ τῶν υἱῶν του εἰς τὴν Χαναάν ἐντὸς τοῦ τάφου τῶν πατέρων του Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ. Βραδύαερον ἀπέθανε καὶ ὁ Ἰωσήφ εἰς ἡλικίαν ἑκατὸν δέκα ἐτῶν, ἀφοῦ ὤρκισε τοὺς ἀδελφούς του νὰ μεταφέρωσι τὰ ὄσῳα του εἰς τὴν Χαναάν, ὅταν μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐπιτρέψωσιν εἰς αὐτήν.

«Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ πεισθέντες καὶ ἀσπασάμενοι καὶ ὁμολογήσαντες, ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοι εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἐβρ. ια' 13).

ΤΜΗΜΑ Γ'.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

ΟΙ ΙΣΡΑΗΛΙΤΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΙΓΥΠΤΟΝ

(1920 - 1490 π. Χ.)

§ 16. Γέννησις καὶ ἀνατροφὴ τοῦ Μωϋσέως.

(Ἐξόδ. α', β')

Οἱ Ἰσραηλίται εἰς τὴν εὐφορωτάτην χώραν Γεσέμ ἐπληθύνθησαν πολὺ. Φοβηθεὶς δὲ ὁ Φαραώ, μήπως ἐκ καιρῶ πολέμου πρὸς τοὺς ἐχθρούς του συμμαχήσωσι μετ' αὐτῶν καὶ μετὰ ταῦτα ἀναχωρήσωσιν ἐκ τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν Χαναάν, ἀπεφάσισε νὰ ἐμποδίσῃ τὸν πολλαπλασιασμόν των. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπέβαλεν εἰς αὐτοὺς διαφόρους σκληρὰς ἀγγαρασίας. Μετὰ ταῦτα δέ, ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι τὸ μέτρον τοῦτο δὲν ἔφερε κανὲν ἀποτέλεσμα, διέταξε τὰς μαίας αὐτῶν νὰ φονεύσωσι κατὰ τὸν τοκετὸν ὅλα τὰ ἄρρενα τέκνα. Αἱ μαῖαι ὅμως, φοβούμεναι τὸν Θεόν, δὲν ἔξετέλουν τὴν διαταγὴν τοῦ Φαραώ, ἐπροφασίζοντο δέ, ὅτι αἱ Ἰσραηλίτιδες, ἐπειδὴ ἦσαν εὐρωστοὶ, ἐγέννων πρὶν προσέλθωσιν αὐταί.

Τότε ὁ Φαραώ, ἰδὼν ὅτι καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου οὐδὲν κατώρθωνε, διέταξε ὅλους τοὺς Αἰγυπτίους νὰ ῥίπτωσιν εἰς τὸν ποταμὸν Νεῖλον ὅλα τὰ ἄρρενα τέκνα τῶν Ἰσραηλιτῶν.

Ἐνῶ ὁ Φαραώ ἐμηχανᾶτο τὸν ὄλεθρον τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὁ Θεὸς παρεσκεύαζε τὴν σωτηρίαν αὐτῶν. Ἰσραηλιτὶς τις, ὀνομαζομένη Ἰωχαβέδ, σύζυγος τοῦ Ἀμβράμ, ἐγέννησεν υἱὸν ὥραϊον (1570 π.Χ.), τὸν ὁποῖον ἔκρυπεν ἐπὶ τρεῖς μῆνας. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἠδύνατο νὰ κρύπτῃ αὐτὸν ἐπὶ πλεόν, ἔθεσεν εἰς καλάμιν κιβώτιον, τὸ ὁποῖον ἔχρισε μὲ ἄσφαλτον καὶ πύσαν καὶ ἔτοπε-

θέτησε πλησίον τῆς ὄχθης τοῦ Νείλου ἐκεῖ, ὅπου συνείθιζε νὰ λούηται ἡ θυγάτηρ τοῦ Φαραῶ· ἐτοποθέτησε δὲ μακρὰν τὴν ἀδελφὴν τοῦ παιδίου Μαριάμ, ἵνα ἴδῃ τί ἔμελλε νὰ συμβῇ. Μετ' ὀλίγον ἦλθεν ἡ βασιλόπαις, ἵνα λουσθῇ. Εἶδε τὸ κιβώτιον, ἔλαβεν αὐτὸ καί, ἀφοῦ τὸ ἠνοιξε, παρετήρησεν, ὅτι ἐντὸς εὐρίσκατο παιδίον, τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ κλαίῃ. Εὐσπλαγγίσθη αὐτὸ καὶ

Ὁ Μωυσῆς εἰς τὸν Νεῖλον.

εἶπε· Βεβαίως ἐκ τῶν παιδίων τῶν Ἑβραίων εἶναι τοῦτο. Τότε ἐπλησίασεν ἡ ἀδελφὴ τοῦ παιδίου καὶ ἠρώτησε τὴν βασιλόπαιδα· Θέλεις Ἑβραίαν τροφὸν τοῦ παιδίου; Naί, ἀπεκρίθη ἡ βασιλόπαις. Ἡ Μαριάμ ἔσπευσε καὶ ἐκάλεσε τὴν μητέρα της, ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ παιδίον καὶ τὸ ἐθῆλαζεν. Μετὰ δὲ τὸν ἀπογαλακτισμὸν ἔφερεν αὐτὸ εἰς τὴν βασιλόπαιδα, ἡ ὁποία τὸ υἰοθέτησε καὶ τὸ ὠνόμασε Μωϋσῆν.¹ Ὁ Μωϋσῆς ἀνετράφη βασιλικῶς ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων τοῦ Φαραῶ καὶ ἐδιδάχθη ὅλην τὴν σοφίαν τῶν Αἰγυπτίων.

«Ἐπὶ τῷ Θεῷ ἤλπισα, οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος». (Ψαλμ. νε' 12).

(1) Ἡ λέξις Μωϋσῆς εἶναι Αἰγυπτιακὴ καὶ σημαίνει τὸν σωθέντα ἐκ τοῦ ὕδατος, τὸ ὑδατόσωστον.

§ 17. Φυγή τοῦ Μωϋσέως.

(Ἐξόδ. β'—δ')

α'.

Ἡ ἀνατροφή τοῦ Μωϋσέως ἐντὸς τῆς αὐτῆς τοῦ Φαραὼ δὲν ἠδυνήθη νὰ σβέση τὸ μῖσός του ἐναντίον τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ὅποιοι παντοιοτρόπως ἐπίεζαν τοὺς ὁμοφύλους του. Ἡμέραν τινα εἶδεν Αἰγύπτιον δέροντα Ἰσραηλίτην. Στραφεὶς πανταχοῦ καὶ ἰδὼν, ὅτι οὐδεὶς ἔβλεπεν αὐτόν, ἐφόνευσε τὸν Αἰγύπτιον καὶ τὸν ἔκρυψεν εἰς τὴν ἄμμον. Τὴν ἐπομένην εἶδε δύο Ἰσραηλίτας διαπληκτιζομένους· εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀδικοῦντα· Διατί τύπτεις τὸν πλησίον σου; Ἐκεῖνος ἀπεκρίθη· Τίς σὲ κατέστησεν ἄρχοντα καὶ κριτὴν ἡμῶν; Μήπως θέλεις νὰ μὲ φονεύσης, ὅπως ἐφόνευσε χθὲς τὸν Αἰγύπτιον; Ὁ Μωϋσῆς ἐταράχθη καί, ὅτε ἔμαθεν, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἔγινε γνωστὸν καὶ εἰς τὸν Φαραῶ, ὁ ὁποῖος ἔζητει νὰ τὸν θανατώσῃ, ἔφυγεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου εἰς ἠλικίαν τεσσαράκοντα ἐτῶν ἤλθε δὲ εἰς τὴν χώραν τῆς Ἀραβίας Μαδιάμ,¹ ὅπου ἐνυμφεύθη τὴν Σεπφώραν, θυγατέρα τοῦ ἱερέως Ἰοθόρ.

Οἱ Ἰσραηλίται, στεναρίζοντες ὑπὸ τὸν Αἰγυπτιακὸν ζυγόν, ἐπεκαλοῦντο τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἀπεφάσισε νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ διὰ τοῦ Μωϋσέως.

«Πίστει Μωσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραῶ, μᾶλλον ἐλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν».
(Ἐβρ. ια' 24—25).

β'.

Ὁ Μωϋσῆς, ἵνα δυνηθῆ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ μέγα ἔργον τῆς σωτηρίας τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἔπρεπε νὰ προπαρασκευασθῆ διὰ θλίψεων καὶ ταλαιπωριῶν, δι' ὑπομονῆς καὶ διὰ σταθερᾶς πίστεως

(1) Ἡ Μαδιάμ ἔκειτο ἀπέναντι τῆς Σιναϊκῆς χερσονήσου.

πρὸς
καὶ ὁ
ἀπιστία
ὁ Μωϋσ

Ἐνῶ
Ἰοθὸρ εἰς
βάτον, ἢ ὅπ
σιάζη εἰς τῆ
σιάζη εἰδῶ· λ
Ἰστασαι, εἶνα
μεταβῆ εἰς
του ἐκ τοῦ

Ὁ Μωϋ
λεσιν τοῦ μα
τρόπως νὰ ἀ
σχεταί τὴν β
μενος, ὅτι εἰ
κάλιν καὶ τ
Τέλος ὁ Μ
ταβαίνει ὁ
γαίην εἰς

«Εὐλ
καὶ ἔστ

Ὁ
καὶ ἀ
νὰ ἐλ

πιεί
ἔφλ
ἔπε
δεν

ὅμως
Ισραη-
έτιμώ-
ουριῶν).
πρωτοτό-

ὁ Μωϋσῆς
της τετάρτης
μερον Ἀπρί-
αἷμα αὐτοῦ
ῶν οἰκιῶν
ὅ τῆς κατα-
ῆς δεκάτης
ὄν φάγωσι
χόρτα, τὸ δὲ
νεῖλε δὲ νὰ
ὀδοιπορίαν,
ὑποδήματα
τάζωσι δὲ
ς των ἐκ
α. Ἡ λέ-
ν, ὑπερ-
ωσε τὰ
Ισραη-
ἀμνοῦ.
ὁ Κυ-
ρωτο-

εἰς
Ισραη-
Αἰ-
ον
εἰ
κα.

καὶ καταδιώκει τοὺς Ἰσραηλίτας μὲ πολυάριθμον στρατὸν καὶ τοὺς συναντῶ, ἐνῶ ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι πλησίον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Φόβος καὶ τρόμος καταλαμβάνει τοὺς Ἰσραηλίτας. Στρέφουσι παντοῦ τοὺς ὀφθαλμούς των, ἀλλ' οὐδαμοῦ βλέπουσιν ὁδὸν σωτηρίας, Πρὸς Α. εἶναι ἡ θάλασσα, πρὸς Ν. καὶ Δ. ὑψηλὰ ὄρη καὶ πρὸς Β. ὁ Αἰγυπτιακὸς στρατός. Γογγύζουσι τότε κατὰ τοῦ Μωϋσέως, ὁ ὅποιος τοὺς ἐξήγαγεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἵνα ἀποθάνωσιν εἰς τὴν ἔρημον. Ἄλλ' ὁ Μωϋσῆς τοὺς ἐνθαρρύνει λέγων. «Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ ἔρχεται σωτηρία παρὰ τοῦ Θεοῦ». Καὶ πράγματι ὁ Μωϋσῆς κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ τύπτει τὴν θάλασσαν μὲ τὴν ράβδον του καὶ τὴν σχίζει εἰς δύο, οἱ δὲ Ἰσραηλίται διέρχονται διὰ τῆς θαλάσσης ὡς διὰ ξηρᾶς. Οἱ Αἰγύπτιοι καταδιώκουσι τοὺς Ἰσραηλίτας εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄλλ' ὁ Μωϋσῆς, τύπτων πάλιν τὴν θάλασσαν μὲ τὴν ράβδον του, ἐπαναφέρει τὰ ὕδατα εἰς τὴν προτέραν των θέσιν καὶ τοιουτοτρόπως οἱ Αἰγύπτιοι καταποντίζονται. Διὰ τὴν σωτηρίαν δὲ ταύτην ὁ Μωϋσῆς καὶ οἱ Ἰσραηλίται ὑμνοῦσι τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἐξῆς ᾠδῆς (Ἐξόδ. ιε' 1—19)

Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ ἐνδόξας γὰρ δεδόξασται. Ἴππον καὶ ἀναβάτην¹ ἔρριπεν εἰς τὴν θάλασσαν. Βοηθὸς καὶ σκεπαστῆς ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν· οὗτός μου Θεός, καὶ δοξάσω αὐτόν. Θεὸς τοῦ πατρὸς μου², καὶ ὑψώσω αὐτόν.

Κύριος συντριβὼν πολέμους³. Κύριος ὄνομα αὐτῷ.

Ἄρματα Φαραὼ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἔρριπεν εἰς θάλασσαν· ἐπιλέκτους ἀναβάτας τριστάτας⁴ κατεπόντισεν ἐν Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ· πόντιψ ἐκάλυπεν αὐτούς· κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος.

Ἡ δεξιὰ σου, Κύριε, δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ· ἡ δεξιὰ σου χεῖρ, Κύριε, ἔθραυσεν ἐχθρούς.

(1) Ἀναβάτην, δηλ. Ἴππου, τουτέστιν ἰαπέα.

(2) Τοῦ πατρὸς μου = τῶν πατέρων μου, δηλ. τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ.

(3) Συντριβὼν πολέμους = ἰσχυρὸς πολεμιστῆς.

(4) Τριστάται ἐκαλοῦντο οἱ μαχόμενοι ἀπὸ τοῦ ἄρματος, διότι ἐπ' αὐτοῦ ἴσαντο πάντοτε τρεῖς ἄνδρες, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν ἐπολέμει, ὁ δὲ ἐπερήσαζε διὰ τῆς ἀσπίδος τὸν πολεμοῦντα, ὁ δὲ τρίτος ἠνίοχε.

Καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης σου συνέτριψας τοὺς ὑπεναντίους· ἀπέστειλας τὴν ὀργὴν σου, κατέφαγεν αὐτοὺς ὡς καλάμην.

Καὶ διὰ πνεύματος τοῦ θυμοῦ σου διέστη τὸ ὕδωρ ἐπάγη ὥσει τεῖχος τὰ ὕδατα, ἐπάγη τὰ κύματα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης

Τίς ὅμοιός σοι ἐν Θεοῖς, Κύριε, τίς ὅμοιός σοι ; Δεδοξασμένους ἐν ἁγίοις¹, θαυμαστὸς ἐν δόξαις², ποιῶν τέρατα

«Καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως καὶ ἐξελοῦμαί σε καὶ δοξάσεις με» (Ψαλμ. μθ' 15).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ἡ ΠΟΡΕΙΑ Εἰς τὴν Γῆν τῆς ἐπαγγελίας

(1490—1450 π. X.).

§ 19. Ἡ πορεία εἰς τὴν ἔρημον.

(Ἐξόδ. ιε'—ιζ', ιθ'—κδ').

α'.

Ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὠδήγησεν ὁ Μωϋσῆς τοὺς Ἰσραηλίτας εἰς τὴν δυτικὴν ἔρημον τῆς Σιναϊκῆς χερσονήσου. Ἐτρέφε δὲ αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἔρημον ἐξ οὐρανοῦ μὲ τὸ μάννα³. Τὸ μάννα ἦτο λευκὸν καὶ ὁμοίαζε μὲ τὸν σπόρον τοῦ φρυτοῦ κοριάννου (τὸ ὁποῖον κοινῶς ὀνομάζεται κόλιαντρον), εἶχε δὲ γεῦσιν πλακοῦντος μὲ μέλι.

(1) Ἐν ἁγίοις—ἐν ἀγιότητι.

(2) Θαυμαστὸς ἐν δόξαις—αἰνετὸς μετὰ μεγίστου σεβασμοῦ.

(3) Ἡ λέξις μάννα εἶναι Ἑβραϊκὴ καὶ σημαίνει τί τοῦτο ; διότι, ὅτε πρώτην φοράν οἱ Ἰσραηλίται εἶδαν αὐτό, εἶπαν μεταξύ των «Τί εἶναι τοῦτο ;», διότι δὲν ἐγνώριζαν τί ἦτο.

Οἱ Ἀμαληκῖται, οἱ ὁποῖοι κατόικουν εἰς τὴν Σιναϊκὴν χερσόνησον, προσέβαλον τοὺς Ἰσραηλίτας. Ἄλλ' ὁ Μωϋσῆς ἀπέστειλε τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ, ὁ ὁποῖος τοὺς κατετρόπωσεν.

«*Μὴ μεριμνήσητε λέγοντες. Τί φάγωμεν ἢ τί πίωμεν ἢ τί περιβαλώμεθα. Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ Ἔθνη¹ ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος, ὅτι χρήσετε τούτων ἀπάντων*» (Ματθ. 5' 31—32).

β'.

Τὸν τρίτον μῆνα ἀπὸ τῆς ἐξόδου ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐστρατοπέδευσαν οἱ Ἰσραηλίται ἀπέναντι τοῦ ὄρους Σινά. Ὁ Μωϋσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος. Ὁ δὲ Θεὸς εἶπε πρὸς αὐτόν· «Ἀνάγγειλε εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας τὰ ἐξῆς· Εἶδετε τί ἔκαμα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους καὶ πῶς σᾶς ἐπροστάτευσα ἑξαιρετικῶς. Τώρα λοιπόν, εἰάν ὑπακούσητε εἰς τὴν φωνὴν μου καὶ φυλάξητε τὴν διαθήκην μου θὰ εἰσθε εἰς ἔμὲ λαὸς περιούσιος (δηλ. ἐκλεκτός) ἐξ ὅλων τῶν λαῶν καὶ ἔθνος ἅγιον». Ὁ Μωϋσῆς κατέβη ἐκ τοῦ ὄρους καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας τοὺς λόγους τούτους τοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἰσραηλίται ἀπεκρίθησαν ὁμοφώνως· «Ὅλα ὅσα εἶπεν ὁ Θεὸς θὰ κάμωμεν». Μετὰ τρεῖς ἡμέρας γίνονται βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλη πικνὴ σκεπάζει τὸ ὄρος Σινά, τὸ ὁποῖον καπνίζει καὶ σείεται ὄλον, καὶ ἦχος σάλπιγγος ἰσχυρότατος ἀκούεται. Οἱ Ἰσραηλίται τρέμουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ὁ δὲ Μωϋσῆς ἐξάγει τοὺς Ἰσραηλίτας ἐκεῖθεν καὶ ὀδηγεῖ εἰς τοὺς πρόποδάς τοῦ ὄρους. Ἀναβαίνει ἔπειτα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους καὶ λαμβάνει παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰς ἐξῆς δέκα ἐντολὰς (δεκάλογον) γραμμένας εἰς δύο λιθίνας πλάκας (Ἐξόδ. κ' 1—17).

Α' ἐντολή. Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγγαλόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. Οὐκ ἔσονται σοι θεοὶ ἕτεροὶ πλὴν ἐμοῦ.

Β' ἐντολή. Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον οὐδὲ παντός ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω

(1) Τὰ ἔθνη—οἱ ἔθνηκοὶ (οἱ εἰδωλολάτραι), οἱ ὁποῖοι φροντίζουσι μόνον διὰ τὰ σαρκικά.

καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.

Γ' ἐντολή. Οὐ λήψη τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ.

Δ' ἐντολή. Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων ἀγιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἑργᾶ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ Σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου. 4

Ε' ἐντολή. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς.

Σ' ἐντολή. Οὐ φονεύσεις.

Ζ' ἐντολή. Οὐ μοιχεύσεις.

Η' ἐντολή. Οὐ κλέψεις.

Θ' ἐντολή. Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.

Ι' ἐντολή. Οὐκ ἐπιθυμήσεις ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστίν. 4

«Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν» (Α' Ἰωάν. ε' 3).

§ 20. Ἡ εἰδωλολατρεία τῶν Ἰσραηλιτῶν.

(Ἐξόδ. λβ'—λδ').

Ὁ Μωϋσῆς, ὁ ὁποῖος ὠδήγει τοὺς Ἰσραηλίτας ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ, ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας. Οἱ δὲ Ἰσραηλιταί, νομίσαντες ὅτι ἐχάθη, ἀπήτησαν παρὰ τοῦ Ἀαρὼν νὰ κατασκευάσῃ εἰς αὐτοὺς ὄρατὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος νὰ τοὺς ὀδηγῇ.

Ὁ Ἀαρὼν, ἀντὶ νὰ ἀποτρέψῃ τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τούτου, ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ἀπαίτησίν των καὶ κατασκευάζει ἐκ τῶν χρυσοῦν ἐνωτίων τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θυγατέρων τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰδωλον τοῦ Θεοῦ μὲ μορφήν μόσχου, τὴν ὁποίαν ὁ λαὸς ἤρχισε νὰ λατρεύῃ μὲ θυσίας καὶ συμπόσια καὶ ἄσματα καὶ χορούς. Ὁ Θεὸς ὀργίζεται διὰ τὴν εἰδωλολατείαν καὶ θέλει νὰ καταστρέψῃ τοὺς Ἰσραηλίτας. Ἀλλ' ὁ Μωϋσῆς ἱκετεύει τὸν Θεὸν νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἁμαρτίαν ταύτην τοῦ λαοῦ. Εἰσακουσθεῖς δὲ ὑπὸ τοῦ

Θεοῦ κατέβη ἐκ τοῦ ὄρους. Ὅτε δὲ εἶδε τὰ τελούμενα, ὠργίσθη πολὺ, ἔρριψε κατὰ γῆς τὰς πλάκας τὰς περιεχούσας τὸν δεκάλογον καὶ τὰς συνέτριψεν. Ἐπειτα ἔλαβε τὸν μόσχον, τὸν συνέτριψε καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς τὸ πῦρ, τὰ δὲ διασωθέντα ἔξ αὐτοῦ τεμάχια μετέβαλεν εἰς κόνιν, τὴν ὁποίαν ἔρριψεν εἰς τὸ ὕδωρ καὶ ἐπότισε δι' αὐτοῦ τοὺς Ἰσραηλίτας. Ἀφοῦ δὲ ἐφόνησε διὰ

Ὁ χρυσοῦς μόσχος.

τῶν Λευιτῶν τοὺς πρωταίτους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος καὶ ἔφερε δύο νέας λιθίνας πλάκας, εἰς τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἔγραψε πάλιν τὸν δεκάλογον.

«Ὅν ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον οὐδέ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς» (Ἐξῆδ. κ' 4).

§ 21. Ὁ τελετουργικὸς νόμος.

Κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ὁ Μωϋσῆς κατεσκεύασε κινητὸν ναόν, ὁ ὁποῖος ὠνομάσθη σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου (δηλ. τοῦ νόμου).

Ὁ ναὸς συνίστατο ἐκ σανίδων ἐπιχρύσων καὶ διηρεῖτο διὰ καταπετάσματος εἰς δύο μέρη, εἰς τὸ ἄδυτον (ἅγιον ἅγιον) καὶ εἰς τὸ ἱερὸν (ἅγιον).

Εἰς τὸ ἄδυτον ὑπῆρχεν ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐφυλάσσοντο αἱ δύο λίθιναι πλάκες τοῦ δεκαλόγου, ἡ στάμνος τοῦ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος τοῦ Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα¹.

Εἰς τὸ ἱερὸν ἦσαν τὰ ἐπόμενα· ἡ τράπεζα, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔκιντο οἱ ἄρτοι τῆς προθέσεως², δώδεκα τὸν ἀριθμὸν κατὰ τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ, ἡ ἐπτάφωτος λυχνία καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκαιε θυμίαμα ὁ ἱερεὺς καθ' ἑκάστην πρωΐαν καὶ ἑσπέραν.

Τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου περιεστοίχιζεν αὐλή, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπῆρχαν τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσεφέροντο ὄλαι αἱ θυσίαι, καὶ ὁ χαλκὸς λουτήρ, ὅπου οἱ ἱερεῖς ἔπλυναν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ὅτε εἰσῆρχοντο εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου ἢ ὅτε προσέφεραν θυσίαν.

Ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ ἱερεῖς ἐλαμβάνοντο ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Ἀαρὼν. Βοηθοὶ δὲ τῶν ἱερέων ἦσαν οἱ Λευῖται, δηλ. οἱ ἀπόγονοι τοῦ Λευὶ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἰακώβ.

Ἔορταί τῶν Ἰσραηλιτῶν ἦσαν αἱ ἑξῆς: α') τὸ **Σάββατον**, τὸ ὁποῖον ἐωρτάζετο εἰς ἀνάμνησιν τῆς καταπαύσεως τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς δημιουργίας· β') ἡ **νουμηνία**, δηλ. ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐφαίνετο ἡ νέα σελήνη· γ') τὸ **πάσχα** ἢ ἡ **ἐορτὴ τῶν ἀζύμων**, ἡ ὁποία ἐωρτάζετο εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τῆς τελευταίας πληγῆς, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς ἐτιμώρησε τοὺς Αἰγυπτίους, τῶν ὁποίων ἐθανάτωσεν ὅλα τὰ πρωτότοκα· δ') ἡ **πεντηκοστή**³, ἡ ὁποία ἐωρτάζετο εἰς εὐχα-

(1) Κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ὁ Μωϋσῆς ἔθεσεν ἐντὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου δώδεκα ῥάβδους, μίαν ἐξ ἑκάστης φυλῆς, καὶ εἶπεν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, ὅτι ἐκεῖνη ἡ φυλὴ θὰ ἱερατεύῃ, τῆς ὁποίας ἡ ῥάβδος θὰ βλαστήσῃ. Ἐβλάστησε δὲ ἡ ῥάβδος τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ, τῆς ὁποίας ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Ἀαρὼν.

(2) Τοιουτοτρόπως ὀνομάζοντο οἱ ἄρτοι, διότι ἐτίθεντο πρὸ τοῦ Κυρίου. Ἐκαστον δὲ Σάββατον ἀνενεώοντο.

(3) Τοιουτοτρόπως ὀνομάζετο ἡ ἐορτὴ αὕτη, διότι ἐωρτάζετο πενήκοντα ἡμέρας μετὰ τὸ Πάσχα.

ριστίαν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὸν θερισμόν· ε') ἡ σκηνοπηγία, ἡ ὁποία ἐωρτάζετο εἰς ἀνάμνησιν, ὅτι ὑπὸ σκηνάς ἔμειναν οἱ Ἰσραηλίται εἰς τὴν ἔρημον μετὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς Αἰγύπτου· ς') ἡ ἡμέρα τοῦ ἐξιλασμοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν μόνην εἰσῆρχετο ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ ἄδυτον καὶ προσέφερε θυσίαν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ ὄλου τοῦ ἱερατείου καὶ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

§ 22. Τὰ Συμβάντα μετὰ τὴν Μωσαϊκὴν νομοθεσίαν.

(Ἀριθ. ιγ', ιδ', ις', κ'—κα')

Ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτος ἀπὸ τῆς ἐξόδου ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀνεχώρησαν οἱ Ἰσραηλίται ἐκ τοῦ ὄρους Σινὰ καὶ ἦλθαν πλησίον τῆς Χαναάν εἰς τὴν ἔρημον Φαράν, ὅπου ἐστρατοπέδευσαν εἰς Κάδης. Ἐκεῖθεν ἀπέστειλεν ὁ Μωϋσῆς δώδεκα ἄνδρας, ἕνα ἕξ ἐκάστης φυλῆς, ἵνα κατοπτρεύσωσι τὴν Χαναάν. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἦσαν καὶ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυὴ καὶ ὁ Χάλεβ ὁ υἱὸς τοῦ Ἰεφοννή. Ἐπανελθόντες οἱ δώδεκα ἄνδρες εἶπαν, ὅτι ἡ χώρα εἶναι εὐφροωτάτη, ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἰσχυροὶ καὶ αἱ πόλεις μεγάλαι καὶ ὄχυραί. Οἱ Ἰσραηλίται, ἀκούσαντες ταῦτα, ἐδειλίασαν καὶ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἀαρών, ἐσκέπτοντο δὲ νὰ ἐκλέξωσιν ἀρχηγόν, ὁ ὁποῖος νὰ τοὺς ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Τότε ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυὴ καὶ ὁ Χάλεβ τοῦ Ἰεφοννή διέρρηξαν τὰ ἱμάτιά των καὶ εἶπαν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας· «Μὴ φοβεῖσθε· ἔχετε πεποιθήσιν εἰς τὸν Θεόν. Θὰ κυριεύσωμεν τὴν εὐφροωτάτην ταύτην χώραν, διότι ὁ Θεὸς εἶναι μεθ' ἡμῶν. Ὁ λαὸς ὅμως ὀλίγον ἔλειψε γὰρ τοὺς λιθοβολήσῃ. Ὁ Θεός, ἰδὼν τὴν ἀπιστίαν τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἀπεφάσισε νὰ τοὺς ἐξολοθρεύσῃ. Εἰσήκουσεν ὅμως τὰς δεήσεις τοῦ Μωϋσέως καὶ συνεχώρησε μὲν αὐτούς, ἀλλὰ κατεδίκασεν ὅλους ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἄνω, πλην τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυὴ καὶ τοῦ Χάλεβ τοῦ Ἰεφοννή, νὰ πλανῶνται εἰς τὴν ἔρημον Φαράν ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη καὶ νὰ ἀποθάνωσιν εἰς αὐτὴν χωρὶς νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ τιμωρία αὕτη δὲν ἐσωφρόνισε τοὺς Ἰσραηλίτας, οἱ ὁποῖοι συχνάκις ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ Μωϋσέως, κατὰ

τοῦ ὁποίου καὶ στάσις ἐγένε· ταύτης δὲ ἀρχηγοὶ ἦσαν ὁ Κορέ, ὁ Δαθάν, ὁ Ἀβειρών, καὶ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι ὅμως ἐθανατώθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Μετὰ τὴν παρέλευσιν τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν, κατὰ τὰ ὁποῖα

Ὁ χαλκοῦς ὄφεις.

οἱ Ἰσραηλῖται ἐπλανῶντο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὴν ἔρημον Φαράν, ἦλθαν πάλιν εἰς Κάδης. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ὑπῆρχεν αὐτοῦ ὕδωρ, ἔβριζαν τὸν Μωϋσῆν. Τότε ὁ Θεὸς παρήγγειλεν αὐτὸν μετὰ τοῦ Ἄαρὼν νὰ λάβῃ τὴν ῥάβδον του καὶ νὰ διατάξῃ τὴν πέτραν νὰ ἐξαγάγῃ ὕδωρ. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην κλονίζεται ἡ πίστις τοῦ Μωϋσέως πρὸς τὸν Θεόν. Καταλαμβάνεται ὁ ἀνὴρ ὑπὸ δυσπιστίας

καί, ἀντὶ νὰ διατάξῃ τὴν πέτραν, τύπτει αὐτὴν δις μὲ τὴν ῥάβδον του καὶ ἐξάγει ὕδωρ. Διὰ τὴν δυσπιστίαν ὅμως ταύτην καταδικάζονται ἀμφότεροι οἱ ἀδελφοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ νὰ ἀποθάνωσιν αὐτοὶ εἰς τὴν ἔρημον χωρὶς νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ὡνομάσθη ἰδὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο *ὕδωρ τῆς ἀντιλογίας*. Οἱ Ἰσραηλῖται, ἀφοῦ ἀνεχώρησαν ἐκ Κάδης, ἦλθαν εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰδουμαίας¹. Ἐνταῦθα ἀπέθανεν ὁ Ἀαρὼν, ὁ πρῶτος ἀρχιερεὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ὁ δὲ Μωϋσῆς κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ἐξέλεξε διάδοχον τοῦ Ἀαρὼν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἐλεάζαρ. Οἱ Ἰσραηλῖται, ἀφοῦ παρέκαμψαν τὴν Ἰδουμαίαν, ἦλθαν εἰς τὴν Μωάβ². Καθ' ὁδὸν ὅμως ὠλιγοψύχησαν καὶ ἤρχισαν πάλιν νὰ γογγύζωσι κατὰ τοῦ Μωϋσέως λέγοντες· «Διατί ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἵνα ἀποθάνωμεν εἰς τὴν ἔρημον;». Τότε ὁ Θεὸς ἔστειλε κατ' αὐτῶν ὄφεις δηλητηριώδεις, ἐκ τοῦ δήγματος τῶν ὀφίων πολλοὶ ἀπέθαναν.

Ὁ λαὸς μετενόησε καὶ προσῆλθεν εἰς τὸν Μωϋσῆν, τὸν ὁποῖον παρεκάλει νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἐκ τοῦ κακοῦ. Ὁ δὲ Μωϋσῆς κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ κατασκεύασεν ὄφιν χαλκοῦν καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ ξύλου· ὅσοι δὲ ἐδάκνοντο καὶ ἔβλεπαν εἰς αὐτὸν δὲν ἀπέθνησκαν. |

«Καθὼς Μωϋσῆς ὑψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου· ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. γ' 14 -15).

§ 23. Ὁ θάνατος τοῦ Μωϋσέως.

(Ἀριθ. κξ'. Δευτερ. λα'—λδ')

Οἱ Ἰσραηλῖται, ἀφοῦ διέβησαν τὴν Μωάβ, ἦλθαν εἰς τὸν ποταμὸν Ἰορδάνην ἀπέναντι τῆς πόλεως Ἰεριχώ. Ἐκεῖ λέγει ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Μωϋσῆν· «Ἀνάβα εἰς τὸ ὄρος τοῦτο τὸ Ναβαῦ καὶ ἰδὲ τὴν γῆν, τὴν ὁποίαν δίδω εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, καὶ ἀπό-

(1) Ἡ χώρα Ἰδουμαία ἔκειτο πρὸς Ν. τῆς Παλαιστίνης.

(2) Ἡ χώρα Μωάβ ἔκειτο πρὸς Α. τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης.

θανε αὐτοῦ, διότι ἐδυσπίστησες εἰς ἐμὲ καὶ δὲν διέταξες τὴν πέτραν νὰ ἐξαγάγῃ ὕδωρ, ἀλλ' ἔτυψες αὐτὴν μὲ τὴν ῥάβδον». Ὁ Μωϋσῆς λέγει πρὸς τὸν Θεόν· «Ἐκλεξε ἀρχηγὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν». Ὁ Θεὸς ἀποκρίνεται· «Λάβε τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυὴ καὶ θέσε ἐπ' αὐτοῦ τὴν χεῖρά σου καὶ παρουσίασε αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως Ἐλεάζαρ καὶ παντὸς τοῦ Λαοῦ καὶ ἀνάθεσε εἰς αὐτόν τὴν ἀρχήν, ἵνα ὑπακούωσιν ὅλοι οἱ Ἰσραηλιταί», Ὁ Μωϋσῆς ἐξετέλεσε τὴν διαταγὴν ταύτην τοῦ Θεοῦ. Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἀνέμνησε τοὺς Ἰσραηλίτας τὰς εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας ἔλαβαν παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἠρμήνευσεν ἐκ νέου τὸν νόμον, εἰς τὸν ὁποῖον παρεκίνησεν αὐτοὺς νὰ μένωσιν πιστοί, ἠϋλόγησε τὰς δώδεκα φυλάς, ἐκάστην δι' ἰδίας εὐλογίας. Ἔπειτα ἀνέβη εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους Ναβαῦ καὶ ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν ἑκατὸν εἴκοσι ἐτῶν (1450 π. Χ.). Οἱ Ἰσραηλιταὶ ἔθαψαν αὐτὸν εἰς μίαν κοιλάδα καὶ ἐπένθησαν τριάκοντα ἡμέρας τὸν μέγαν προφήτην καὶ νομοθέτην.

«Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, ὄνομα δὲ ἀσεβοῦς σβέννυται». (Παροιμ. ι' 7.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ἡ ΚΑΤΑΚΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΧΑΝΑΑΝ

(1450—1430 π. Χ.).

§ 24. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυή.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μωϋσέως οἱ Ἰσραηλιταὶ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυή διέβησαν τὸν Ἰορδάνην ἀβρόχοις ποσίν, ὅπως ἄλλοτε τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Μόλις δηλ. οἱ ἱερεῖς εἰσῆλθον εἰς τὸν ποταμὸν βαστάζοντες τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης καὶ ἰδοὺ ἐστάθη τὸ ὕδωρ καὶ διῆλθεν ὁ λαὸς διὰ τοῦ Ἰορδάνου ὡς διὰ ξηρᾶς. Εἰς ἀνάμνησιν δὲ τῆς σωτηρίας ταύτης ἐστήσεν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυή εἰς τὸν ποταμὸν δώδεκα λίθους κατὰ τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραήλ. Μετὰ ταῦτα ἐκυρίευσαν οἱ Ἰσραη-

λίται μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ τὴν ὀχυρὰν πόλιν Ἰεριχώ, τῆς ὁποίας κατέπεσαν τὰ τεῖχη. Οἱ κάτοικοι τῆς Χαναὰν φοβηθέντες ἠνώθησαν κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν· μόνοι δὲ οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Γαβαὼν συνεμάχησαν μὲ αὐτούς. Διὰ τοῦτο δὲ οἱ Χανααῖοι ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν των. Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυὴ ἔλυσε τὴν πολιορκίαν καὶ ἐνίκησε τοὺς ἐχθρούς, παρεκάλεσε δὲ τὸν Θεὸν νὰ παρατείνῃ τὴν ἡμέραν μέχρις οὗ ἐξολοθρευθῆσιν αὐτούς· *Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγμα Αἰλῶν.* Ἡ δέησις αὐτοῦ εἰσακούθη καὶ ἐστάθη ὁ μὲν ἥλιος πρὸς τὴν πόλιν Γαβαὼν, ἡ δὲ σελήνη πρὸς τὴν φάραγμα τῆς πόλεως Αἰλῶν.

Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυὴ, νικήσας τοὺς Χανααῖους, ἐκυρίευσε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς χώρας των, τὴν ὁποίαν διένειμε διὰ κλήρου εἰς ἐννέα καὶ ἡμίσειαν φυλὰς, ἧτοι (ἀπὸ Β. πρὸς Ν.) εἰς τὰς φυλὰς Νεφθαλεὶμ, Ἀσήρ, Ζαβουλὼν, Ἰσάακ, τὸ ἡμισυ τῆς φυλῆς Μανασσῆ, Ἐφραΐμ, Βενιαμίν, Δάν, Ἰούδα καὶ Συμεῶν. Τὸ ἄλλο ἡμισυ τῆς φυλῆς Μανασσῆ καὶ αἱ φυλαὶ τοῦ Γὰδ καὶ τοῦ Ρουβὴν διετήρησαν τὰς κτήσεις, τὰς ὁποίας εἶχαν εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰερδάνου χώραν (τὴν Περαιάν) καὶ τὰς ὁποίας ἔλαβαν τῇ συγκαταθέσει τοῦ Μωϋσέως. Ἡ δὲ φυλὴ τοῦ Λευί, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἐνεπιστύθη τὴν διαχείρισιν τῶν ἱερῶν, δὲν ἔλαβε κλῆρον εἰς τὴν διανομὴν τῆς χώρας, ἀλλ' ἐδόθησαν εἰς αὐτὴν πρὸς κατοικίαν τεσσαράκοντα ὀκτὼ πόλεις¹, τέσσαρες δηλ. ἐξ ἐκάστης φυλῆς, πρὸς διατροφήν δὲ τὸ δέκατον ἐκ τῶν προϊόντων τῆς γῆς καὶ τῶν ποιμνίων τῶν λοιπῶν φυλῶν, αἱ προσφοραὶ τῶν πρωτογεννημάτων καὶ μέρη τινὰ ἐκ τῶν θυσιῶν τοῦ λαοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυὴ, προαισθανθεὶς τὸν θάνατόν του, ἐκάλεσε τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀνέμνησεν εἰς αὐτούς τὰς εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας ἔλαβον παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ παρεκίνησε νὰ μένωσι πιστοὶ εἰς τὸν θεῖον νόμον. Ἀπέθανε δὲ εἰς ἡλικίαν ἑκατὸν δέκα ἔτων (1425 π. Χ.) ὁ δούλος οὗτος τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος εἰς ὄλην του

(1) Δὲν ἦσαν ὀλόκληροι αἱ πόλεις ἰδιοκτησία τῶν Λευιτῶν, ἀλλὰ μόνον αἱ οἰκίαι αἱ ἀπαιτούμεναι διὰ τὰς ἀνάγκας των.

τὴν ζωὴν εἶχε στερεὰν πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τελείαν ἀφοσίω-
σιν εἰς τὸ θέλημα αὐτοῦ.

«*Ἴδὸν ἐντέταλμαί σοι ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου. Μὴ δειλιά-
σης, μηδὲ φοβηθῆς, ὅτι μετὰ σοῦ Κύριος ὁ Θεός σου εἰς
πάντα οὗ ἔαν πορεύῃ.*» (Ἰησ. Ναυῆ α' 9).

§ 23. Ἰώβ.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἔζη εἰς τὴν Αὐσί-
τιδα (χώραν πλησίον τῆς Δαμασκού) εὐσεβὴς τις ἄνθρωπος, ὄνο-

Ἰὼβ καὶ οἱ τρεῖς φίλοι του.

μαζόμενος Ἰώβ. Ὁ Ἰώβ. ἦτο πλουσιώτατος καὶ εἶχεν ἑπτὰ
υἱοὺς καὶ τρεῖς θυγατέρας. Εἰς τὸν δίκαιον τοῦτον ἄνθρωπον
συνέβησαν, διότι ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε, μεγάλα καὶ ἀλλεπάλληλα δυ-
στυχήματα, ἵνα δοκιμασθῇ ἡ ἀρετὴ του. Τὰ ποιμνία του κατε-
στράφησαν· οἱ δοῦλοί του ἐφονεύθησαν· ἡ οἰκία τοῦ πρωτοτό-
κου υἱοῦ του ἐκρημνίσθη, ὑπὸ τὰ ἐρείπια δὲ αὐτῆς ἐτάφησαν ὅλα
τὰ τέκνα του, τὰ ὅποια ἦσαν ἐκεῖ συνηθροισμένα.

Ὁ Ἰώβ, μαθὼν τὰς συμφορὰς ταύτας, ἔσχισε τὰ ἱμάτιά του, ἐξύρισε τὴν κεφαλὴν του, ἔπεσε κατὰ γῆς καὶ προσεκύνησε τὸν Θεὸν λέγων «Γυμνὸς ἐξηλθὼν ἐκ τῆς κοιλίας τῆς μητρός μου καὶ γυμνὸς θὰ ἀποθάνω. Ὁ Κύριος ἔδωκε καὶ ὁ Κύριος ἀφῆρεσεν. Ἄς εἶναι εὐλογημένον τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου». Νέα ὅμως μεγαλυτέρα δυστυχία ἦλθεν εἰς τὸν Ἰώβ· διότι προσεβλήθη ὑπὸ νόσου φοβερᾶς, τῆς ἐλεφαντιάσεως (τοῦ χειρίστου εἴδους τῆς λέπρας). Ἀλλὰ καὶ τότε ἡ πίστις του ἔμενεν ἀκλόνητος. Εἰς τὰς παρακινήσεις δὲ τῆς γυναικὸς του νὰ βλασφημήσῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἀποθάνῃ, ἀπεκρίθη «Ἐλάλησες, ὅπως θὰ ἐλάλει μία ἐκ τῶν ἀνοήτων γυναικῶν. Τὰ ἀγαθὰ μόνον θὰ δεχώμεθα παρὰ τοῦ Θεοῦ, τὰ δὲ κακὰ ὄχι;».

Τρεῖς φίλοι τοῦ Ἰώβ ἦλθαν νὰ τὸν παρηγορήσωσιν· ὅτε ὅμως εἶδαν τὴν οἰκτρὰν κατάστασίν του, δὲν εἶπαν τίποτε, ἀλλ' ἔκλαυσαν, καὶ ἔνεκα τῆς λύπης ἔμειναν ἄφωνοι πλησίον του ἑπτὰ ἡμέρας. Τέλος ὁ Ἰώβ ἔβλεψε τὴν σιωπὴν καὶ κατηράσθη τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς του, παραπονούμενος τοιουτοτρόπως πρὸς τὸν Θεόν.

Τότε συνέβη φιλονεικία μεταξὺ τοῦ Ἰώβ καὶ τῶν φίλων του, διότι οἱ μὲν φίλοι του ἔλεγον, ὅτι τὰ παθήματα εἶνε πάντοτε τιμωρία τῶν ἁμαρτιῶν, ὁ δὲ Ἰώβ δισχυρίζετο, ὅτι ἔπασχεν, ἐνῶ ἦτο ἀθῶος. Λίφνης ἐπιφαίνεται ὁ Θεὸς καὶ κατακρίνει αὐτούς, διότι, ἐνῶ δὲν γνωρίζουσι τὰ ἀπλούστατα πράγματα, θέλουσι νὰ ἐξετάσωσι τὰς βουλάς του. Ὁ Ἰώβ ἐνόησε τὸ σφάλμα του καὶ ἐζήτησε συγγνώμην παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ Θεὸς ἠλόγησεν αὐτὸν καὶ ἀποκατέστησεν εἰς τὴν προτέραν ὑγίαν· ἔδωκε δὲ διπλάσιον πλοῦτον καὶ ἑπτὰ υἱοὺς καὶ τρεῖς θυγατέρας. Ὁ Ἰώβ, ἀφοῦ ἔζησεν εὐτυχέστατος τὰ ὑπόλοιπα ἔτη, ἀπέθανεν εἰς βαθὺν γῆρας.

«*Μακάριος ἀνὴρ, ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γενόμενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγέλατο ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν*». (Ἰακώβ, α' 12).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Η ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΚΡΙΤΩΝ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ

(1425—1095 π. Χ.)

§ 26. Γοθονιήλ, Δεββώρα, Γεδεών και 'Ιεφθάε.

(Κριτ. γ', δ', ε'—η', ια')

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ οἱ Ἰσραηλῖται περιέπεσαν εἰς ἀναρχίαν, ἀνemieύθησαν μὲ τοὺς Χανααναίους, ἐγκατέλειψαν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ἐλάτρευαν τοὺς Χανααναίους θεοὺς καὶ πρὸ πάντων τὸν Βάαλ καὶ τὴν Ἀστάρτην. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς παρέδιδεν αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν των. Ὅτε ὁμως εἰλικρινῶς μετενόουν, ἐξέλεγεν ἐξ αὐτῶν ὁ Θεὸς ἄνδρας πλήρεις πνεύματος καὶ δυνάμεως, οἱ ὅποιοι ἀπληυθέρωναν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. Οἱ ἄνδρες δὲ οὗτοι, οἱ ὅποιοι εἶχαν τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ, ὠνομάζοντο κριταί.

Ἐπισημότατοι τῶν κριτῶν ἦσαν ὁ Γοθονιήλ, ὁ πρῶτος κριτής, ἡ Δεββώρα, ὁ Γεδεών, ὁ Ἰεφθάε, ὁ Σαμψών, ὁ Ἥλι καὶ ὁ Σαμουήλ, ὁ τελευταῖος κριτής. Καὶ ὁ μὲν Γοθονιήλ ἀπληυθέρωσε τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Μεσοποταμίας Χουρσαρσαθαίμ· ἡ δὲ Δεββώρα διὰ τοῦ στρατηγοῦ Βαρακ ἀπὸ τοῦ Χανααναίου βασιλέως Ἰαβίν· ὁ δὲ Γεδεών ἀπὸ τῶν Μαδιανιτῶν· ὁ δὲ Ἰεφθάε ἀπὸ τῶν Ἀμμωνιτῶν¹.

Ὁ Γεδεών, λαβὼν τριακοσίους ἄνδρας, διήρσεσεν αὐτοὺς ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τρεῖς λόχους, ἔδωκε δὲ εἰς ἕκαστον ἄνδρα μίαν σάλπιγγα καὶ μίαν στάμναν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπῆρχε λαμπὰς ἀναμμένη. Διέταξε δὲ αὐτοὺς νὰ περικυκλώσωσι τὸν ἐχθρόν, νὰ σαλίωσιν, νὰ συντρίψωσι τὰς στάμνας, νὰ ὑψώσωσι τὰς λαμπάδας καὶ νὰ ἀνακράξωσι· «Ρομφαία τῷ Κυρίῳ καὶ τῷ Γεδεών». Τούτου γενομένου φόβος καὶ τρόμος κατέλαβε τοὺς Μαδιανίτας, οἱ ὅποιοι ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγὴν.

(1) Οἱ Ἀμμωνῖται κατοικοῦν ΒΑ τῆς χώρας Μωάβ.

Ὁ Ἰεφθάε, πρὶν ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Ἀμμωνιτῶν, ἠνχίθη εἰς τὸν Θεὸν τὴν ἐξῆς μωρὰν εὐχήν· Ἐὰν παραδώσῃς εἰς τὰς χεῖρας μου τοὺς Ἀμμωνίτας καὶ ἐπιστρέψω σῶος καὶ ἀβλαβῆς εἰς τὴν οἰκίαν μου, θὰ προσφέρω θυσίαν εἰς σὲ πάντα, ὅστις θὰ ἐξέλθῃ ἐξ αὐτῆς εἰς ὑπάντησίν μου. Ὁ Ἰεφθάε, ἐπανελθὼν νικητής, εἶδεν ἐξερχομένην ἐκ τῆς οἰκίας πρὸς ὑπάντησίν του μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν τὴν θυγατέρα του, τὸ μόνον του τέκνον. Ἐκπληκτος διαρρηγνύει τὰ ἱμάτιά του καὶ ἀναφέρει τὴν εὐχὴν εἰς τὴν θυγατέρα, εἰς τὴν ὁποίαν λέγει, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς. Ἡ θυγάτηρ δέχεται προθύμως νὰ θυσιασθῇ διὰ τὴν νίκην κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ δὲ πατήρ, ἐνῶ ὄφειλε νὰ μὴ ἐκτελέσῃ τὴν ἄτοπον εὐχὴν, τὴν ὁποίαν χωρὶς νὰ σκεφθῇ ἠνχίθη, τὴν ἐκτελεῖ καὶ θυσιάζει τὴν θυγατέρα του εἰς τὸν Θεόν!

«Ὁὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ»
(Ἐξόδ. η' 7).

§ 27. Σαμψών.

(Κριτ. ιγ' — ις')

* Τοὺς Ἰσραηλίτας, ὑποδουλωθέντας ὑπὸ τῶν Φιλισταίων¹, ἀπληθυνέρωσεν ὁ Σαμψών, ὁ ὁποῖος ἦτο Ναζειραῖος². Ναζειραῖοι ὠνομάζοντο ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἠύχοντο εἰς τὸν Θεόν, ὅτι θὰ ἀποφεύγωσι τὸν οἶνον, τὸ ὄξος, τὰ οἶνοπνευματώδη ἐν γένει ποτῶ, τὰς σταφυλὰς καὶ τὰς σταφίδας, ὅτι θὰ τρέφωσι κόμην καὶ δὲν θὰ ἐγγίξωσι νεκρὸν, οὐδὲ τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς των ἀκόμη. Εἰς τὸν Σαμψών ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἕκτακτον δύναμιν, διὰ τῆς ὁποίας, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, κατώρθωσε καὶ τὰ ἐξῆς· Ἐφόνευσε σκύμνον λέοντος· ἐφόνευσέ ποτε τριάκοντα Φιλισταίους· ἄλλοτε δὲ χιλιούς μὲ σιαγόνα ὄνου· συνέλαβε τριακοσίας ἀλώπεκας καὶ ἔδεσεν αὐτὰς ἀνά δύο ἐκ τῶν οὐρῶν, εἰς τὸ μέσον δὲ τῶν οὐρῶν ἔθεσε λαμπάδα ἀναμμένην καὶ τοιουτοτρό-

1 Οἱ Φιλισταῖοι κατοικοῦν ΝΔ. τῆς Χαναάν.

2 Ἡ λέξις *Ναζειραῖος* εἶναι Ἑβραϊκὴ καὶ σημαίνει τὸν χωρισμένον ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ἀφιερωμένον εἰς τὸν Θεόν.

πως ἀπέλυσεν αὐτὰς εἰς τοὺς ἀγρούς τῶν Φιλισταίων, τῶν ὀποίων τὰ σπαργὰ κατεκάησαν. Ἄλλοτε ἐσήκωσεν ἐπὶ τῶν ὤμων του τὰς πύλας τῆς πόλεως Γάζης, τὰς ὁποίας εἶχαν κλείσει οἱ Φιλισταῖοι, ἵνα συλλάβωσι καὶ φονεύσωσιν αὐτόν, καὶ τὰς ἔφεραν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἀπέναντι ὄρους. Τέλος ὅμως ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν του, διότι μία Φιλισταία γυνή, ὀνομαζομένη Δαλιδά, κατώρθωσε νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ Σαμψών, ὅτι ἡ δύναμις του ἦτο εἰς τὴν κόμην του, δηλ. εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὡς Ναζειραῖος. Ἐνῶ δὲ ἐκοιμᾶτο, ἐξύρισε τὴν κόμην τοῦ Σαμψών καὶ τὸν παρέδωκεν εἰς τοὺς ἱμοφύλους της, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ τὸν ἐτύφλωσαν, τὸν ἔφεραν εἰς Γάζαν, τὸν ἔδεσαν διὰ χαλκῶν ἀλύσεων καὶ τὸν ἔρριψαν εἰς τὴν φυλακὴν, ὅπου ἄλεθεν.

Ἄλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἤρρισε νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὸν Σαμψών. Μίαν δὲ ἡμέραν οἱ Φιλισταῖοι, ἐορτάζοντες τὴν ἐορτὴν τοῦ Θεοῦ των Δαγών, ἐξήγαγαν τὸν Σαμψών ἐκ τῆς φυλακῆς καὶ ἔστησαν μετὰ τῶν δύο στύλων, οἱ ὁποῖοι ἐστήριζαν τὸν ναόν, ἵνα ἐμπαίξωσιν αὐτόν. Τότε ὁ Σαμψών ἐπεκαλέσθη τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἐνηγκαλίσθη τοὺς δύο στύλους καὶ τοὺς κατέρριψεν εἰπών «Ἀποθανέτω ἡ ψυχὴ μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλων». Μὲ τοὺς στύλους κατέπεσε καὶ ὄλος ὁ ναὸς καὶ ἐφόνευσεν ὄλους τοὺς ἐντὸς αὐτοῦ Φιλισταίους.

«*Ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ*» (Ἐφεσ. ε' 18).

§ 28 Ἡλὶ καὶ Σαμουήλ.

(Α' Βασιλ. α'—ι')

Ὁ Ἡλὶ ἦτο κριτὴς καὶ ἀρχιερεὺς, εἶχε δὲ δύο υἱοὺς, τὸν Ὅφνι καὶ τὸν Φινεές, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀσεβέστατοι. Τούτους περριωρίζετο μόνον νὰ συμβουλευῆ, χωρὶς νὰ τιμωρῆ αὐστηρῶς. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἀνήγγειλεν εἰς αὐτόν, ὅτι θὰ τιμωρήσῃ τὸν οἶκόν του. Καὶ ἀληθῶς, ἐνῶ ἐπολέμουν οἱ Ἰσραηλῖται πρὸς τοὺς Φιλισταίους, ἔρχεται ἀγγελία εἰς τὸν Ἡλὶ, ὅτι οἱ υἱοὶ του ἐφονεύθησαν, ὅτι ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης, τὴν ὁποίαν αὐτοὶ εἶχαν παρα-

λάβει μεθ' ἑαυτῶν, ἠρπάγη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν¹ καὶ οἱ Ἰσραηλίται ἐνικήθησαν. Ὅτε ἤκουσε ταῦτα ὁ Ἥλν, ἔπεσεν ἐκ τῆς καθέδρας ὑπτιος καὶ ἀπέθανε, διότι συνέτριψε τὸν τράχηλόν του. Τὸν Ἥλν διεδέχθη ὁ Σαμουήλ, ὁ υἱὸς τοῦ Ἐλκανά καὶ τῆς Ἄννης, ὁ ὁποῖος ἦτο Ναζειραῖος. Οὗτος παρεδόθη μικρὸν παιδίον ὑπὸ τῶν γονέων του εἰς τὸν Ἥλν, ἵνα ὑπηρετῇ εἰς τὸν ναόν· διεκρίθη δὲ ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας διὰ τὴν εὐσέβειάν του, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ κριτῆς ἔγινε καὶ προφήτης. Ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ ἀπηλευθέρωσε τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τῶν Φιλισταίων, ἐπανάφευγεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς λατρείας τῶν εἰδώλων εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἑνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ, συνέστησε σχολάς, αἱ ὁποῖαι ὠνομάζοντο προφητικαὶ καὶ εἰς τὰς ὁποίας οἱ προφῆται ἠσχολοῦντο εἰς τὸν νόμον καὶ εἰς τὴν μουσικὴν, καὶ ἐν γένει ἔδωκε νέαν ζωὴν εἰς τὸ ἔθνος του.

Ὁ Σαμουήλ κατὰ τὸ γῆρας κατέστησε κριτὰς τοὺς υἱούς του. Ἐπειδὴ ὅμως οὗτοι ἐκυβέρνων ἀδικιώτατα, ὁ λαὸς ἀπήτησε παρ' αὐτοῦ βασιλέα, ὅπως εἶχαν βασιλεῖς οἱ πέριξ λαοί. Ὁ Σαμουήλ κατ' ἀρχάς μὲν ἀντέστη, μετὰ ταῦτα ὅμως κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ἀπετάσισε τὴν χρῆσιν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας βασιλέα. Ἐχρῖσε δὲ τοιοῦτον τὸν Σαούλ, υἱὸν τοῦ Κίς, ἄνδρα ὠραιότατον καὶ ἀνδρεῖον.

«Οἱ πατέρες ἐκτρέφετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν παιδείᾳ καὶ φοβῆσει Κυρίου». (Ἐφεσ. 6' 4).

§ 29. Ρούθ.

Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν κριτῶν Ἐλιμέλεξ τις ἐκ τῆς πόλεως Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν πείναν, ἣ ὁποία ἦτο εἰς τὴν πατρίδα του, ἀνεχώρησε μετὰ τὴν γυναῖκά του Νωεμὴν καὶ τοὺς δύο υἱούς του εἰς τὴν χώραν Μωάβ, ὅπου μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν. Οἱ δύο αὐτοῦ υἱοὶ ἐνυμφεύθησαν γυναῖκας Μωαβίτιδας, τὴν Ὀρφά καὶ τὴν Ρούθ, καὶ ἀπέθαναν μετὰ δέκα ἔτη. Ἡ Νωεμὴν, ὅτε ἔμαθεν, ὅτι δὲν ὑπῆρχε πλέον πείνα εἰς τὴν πατρίδα

(1) Τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης ἀπέδωκαν μετ' ὀλίγον οἱ Φιλισταῖοι εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας.

της, ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτὴν καὶ εἶπε πρὸς τὰς νύμφας της νὰ μείνωσι πλησίον τῶν γονέων των. Καὶ ἡ μὲν Ὁρφαὶ παρέδεχθη, ἡ Ῥούθ ὅμως κατ' οὐδένα τρόπον ἠθέλησε νὰ ἀφήσῃ τὴν πενθερὰν της, εἰς τὴν ὁποίαν εἶπε· «Μόνος ὁ θάνατος θὰ μᾶς χωρίσῃ. Ὅπου θὰ ὑπάγῃς, θὰ ὑπάγω· καὶ ὅπου θὰ μείνῃς, θὰ μείνω· ὁ λαὸς σου θὰ εἶναι λαὸς μου καὶ ὁ Θεὸς σου

Ἡ Νωεμὶν μὲ τὴν Ρούθ.

Θεὸς μου· ὅπου θὰ ἀποθάνῃς, θὰ ἀποθάνω καὶ ἐκεῖ θὰ ταφῶ»· Ἡ Νωεμὶν τότε παρέλαβε μεθ' ἑαυτῆς τὴν Ῥούθ καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀμφότεραι ἦλθαν εἰς Βηθλέεμ.

Ἡ Ῥούθ πρὸς ἀνακούφισιν τῆς πενίας της ὑπῆγε νὰ σταχυολογήσῃ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Βοόζ, ὁ ὁποῖος ἦτο πλούσιος καὶ συγγενὴς της. Ὁ Βοόζ, μαθὼν τὴν ἱστορίαν τῆς Ῥούθ, τὴν ἐνυμφεύθη καὶ ἐγέννησεν υἱόν, τὸν ὁποῖον ὠνόμασεν Ὠβήδ. Ὁ Ὠβήδ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσαί, ὁ δὲ Ἰεσαὶ τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέα· τοιοῦτοτρόπως ἡ Ῥούθ, ἂν καὶ ἀλλόφυλος, ἠξιώθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἕνεκα τῆς εὐσεβείας της καὶ τῶν ἄλλων της ἀρετῶν νὰ γίνῃ προμήτωρ τοῦ Δαυὶδ καὶ δι' αὐτοῦ προμήτωρ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀπόγονος τοῦ Δαυὶδ.

«Γινώσκει Κύριος τὰς ὁδοὺς τῶν ἀμώμων καὶ κληρονομία αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται· οὐ καταισχυνθήσονται ἐν καιρῷ πονηρῷ καὶ ἐν ἡμέραις λιμοῦ χορτασθήσονται (Ψαλμ. λς' 18—19).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Η ΕΠΟΧΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ ΜΕΧΡΙ
ΤΗΣ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(1095—975 π. Χ.)

§ 30. Σαούλ, Δαυΐδ καὶ Γολιάθ.

(Α' Βασιλ. ις'—λα'. Β' Βασιλ. α').

Ο πρῶτος βασιλεὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν Σαούλ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκυβέρνησα τὸν λαὸν καλῶς, ἔπειτα ὅμως παρέβη τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τοιουτοτρόπως ἐξώργισεν αὐτόν. Ὁ βασιλεὺς οὗτος ἔγινε βραδύτερον πολὺ μελαγχολικός, τὴν δὲ μελαγχολίαν του ἀνεκούφιζε διὰ τῆς κιθάρας ὁ νέος τότε ποιμὴν Δαυΐδ. Διὰ τοῦτο ὁ Σαούλ τὸν ἠγάπησε πολὺ, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, ὅτε ὁ Δαυΐδ ἤρχισε νὰ γίνηται ἐνδοξος διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀνδρείαν, τὸν ἐμίσησεν.

Μέγιστον θάρρος ἔδειξεν ὁ Δαυΐδ κατὰ πρῶτον, ὅτε ἐπολέμουν οἱ Ἰσραηλιταὶ πρὸς τοὺς Φιλισταίους. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον ὁ Φιλισταῖος Γολιάθ, ὁ ὁποῖος ἦτο γιγαντιαῖος τὸ ἀνάστημα καὶ ἔφερε βαρεῖαν πανοπλίαν, ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐπροκάλει εἰς μονομαχίαν πάντα Ἰσραηλίτην, ἵνα κριθῆ ἡ τύχη τοῦ πολέμου ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς μονομαχίας ταύτης. Ἄλλ' οὐδεὶς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐτόλμα νὰ παλαίσῃ πρὸς τὸν Γολιάθ, ἂν καὶ ὁ Σαούλ ὑπέσχετο, ὅτι θὰ δώσῃ πλοῦσια δῶρα καὶ τὴν θυγατέρα του ὡς γυναῖκα εἰς τὸν νικητὴν. Αἴφνης ὁ μικρὸς Δαυΐδ, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγου εἶχεν ἔλθει εἰς τὸ στρατόπεδον, ἵνα φέρῃ τροφὰς εἰς τοὺς ἀδελφούς του, ἐπρόβαλεν ἀντίπαλος τοῦ Γολιάθ. Ὁ Σαούλ ἠμπόδιζεν αὐτὸν ὡς νέον

καὶ ἀνίκανον· βλέπων ὅμως τὴν ἐπιμονὴν τοῦ προσέφερον εἰς αὐτὸν τὴν πανοπλίαν τοῦ. Οὗτος ὅμως, ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ τὴν φέρῃ, διότι ἦτο βαρεῖα, παρέλαβε μόνον τὴν ράβδον, τὴν σφενδόνην καὶ πέντε λίθους καὶ ἐπροχώρησεν ἄφοβος πρὸς τὸν ἐχθρὸν πεποιθὼς εἰς τὸν Θεόν. Ὁ Γολιάθ, ὅτε εἶδε τὸν Δαυῖδ, τὸν περιεφρόνησε καὶ εἶπε· κύων εἶμαι ἐγώ, ὥστε ἔρχεσαι πρὸς ἐμὲ μὲ ράβδον; Ἐλθὲ πρὸς ἐμὲ καὶ θὰ δώσω τὰς σάρκας σου εἰς τὰ πτηνὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ εἰς τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ. Ὁ Δαυῖδ εἶπε. Σὺ ἔρχεσαι ἐναντίον μου μὲ ρομφαίαν καὶ δόρυ καὶ ἀσπίδα, ἐγὼ δὲ ἔρχομαι ἐναντίον σου ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰσραὴλ, τὸν ὁποῖον ὕβρισες. Σήμερον θὰ σὲ παραδώσῃ ὁ Κύριος εἰς τὰς χεῖράς μου καὶ θὰ σὲ φονεύσω καὶ θὰ ἐννοήσωσιν ὅλοι οἱ παριστάμενοι, ὅτι δὲν σφῆζει ὁ Κύριος διὰ ρομφαίας καὶ δόρατος· διότι ὁ Θεὸς εἶναι κύριος τοῦ πολέμου, εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ πόλεμος καὶ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτοῦ. Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὁ Δαυῖδ ἐξεσφενδόνησε κατὰ τοῦ Γολιάθ λίθον καὶ ἔρριπεν αὐτὸν νεκρὸν κατὰ γῆς· ἔπειτα ἐπλησίασε καὶ ἀπέκοψε τὴν κεφαλὴν τοῦ Γολιάθ διὰ τῆς μαχαίρας αὐτοῦ τούτου. Οἱ Φιλιισταῖοι, ἰδόντες τοῦτο, ἐτράπησαν εἰς ἄτακτον φυγὴν καὶ κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, οἱ ὁποῖοι διήρπασαν τὸ στρατόπεδόν των. Οἱ δὲ Ἰσραηλιταὶ ἐτίμησαν πολὺ τὸν Δαυῖδ. Αἱ γυναῖκες ἐξήρχοντο ἐκ τῶν πόλεων πρὸς προϋπάντησίν του μετὰ τυμπάνων καὶ χορῶν καὶ ἔψαλλον. Ὁ Σαοὺλ ἐνίκησε χιλιάδας, ὁ δὲ Δαυῖδ μυριάδας.

Ἐπειδὴ ὁ Δαυῖδ ἔδοξάσθη πολὺ διὰ τὴν νίκην τοῦ Γολιάθ, ὁ Σαοὺλ τὸν ἐμίσει καὶ ἐζήτηι νὰ τὸν φονεύσῃ. Ἡμέραν τινα, ἐνῶ ἐκιθάριζεν ὁ Δαυῖδ, ὁ Σαοὺλ ἔρριψε κατ' αὐτοῦ ἀκόντιον καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὸν φονεύσῃ. Πολλάκις δὲ καὶ ἔπειτα ἀπειράθη νὰ θανατώσῃ τὸν Δαυῖδ, ἀλλ' ὁ Θεὸς τὸν ἔσωζεν. Τέλος ὁ Δαυῖδ ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς καὶ περιεπλανᾶτο εἰς τὰ ὄρη μετὰ τῶν φίλων του. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ κατεδιώκετο. Ἐνῶ δὲ ὁ Σαοὺλ ἐπεδίωκε παντοιοτρόπως τὸν θάνατον τοῦ Δαυῖδ, οὗτος ἦτο ἀμνησίκακος· διότι, ἂν καὶ δις εὔρεν εὐκαιρίαν νὰ φονεύσῃ τὸν Σαοὺλ, δὲν τὸ ἔκαμεν.

Τοῦ Δαυῖδ ἰσόβιος καὶ ἀδελφικὸς φίλος ὑπῆρξεν ὁ ἐνάρετος Ἰωνάθαν, υἱὸς τοῦ Σαοὺλ. Οὗτος ὄχι μόνον παρηγόρει τὸν Δαυῖδ

δι' ὅσα κακὰ ὑπέφερε παρὰ τοῦ Σαούλ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἔσω-
σεν αὐτὸν μὲ κίνδυνον τῆς ἰδίας του ζωῆς καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν
βασιλικὸν θρόνον προθύμως παρεχώρησεν εἰς αὐτόν. Ὅτε δὲ ἀνε-
χώρησεν ὁ Δαυὶδ εἰς τὰ ὄρη, ἔπεσεν εἰς τὸν τρόχηλόν του, τὸν
κατεφίλησε κλαίων καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς. Πορεύου εἰς εἰρήνην· ὁ δὲ
δεσμὸς τῆς φιλίας, τὸν ὁποῖον συνήψαμεν ὀρκισθέντες εἰς τὸ
ὄνομα τοῦ Κυρίου, ἅς εἶνε ἀδιάσπαστος εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

Ὁ Δαυὶδ φονεύει τὸν Γολιάθ.

Ὁ Σαούλ ἀπέθανε κατὰ τρόπον ἔλεεινόν. Ἐνῶ ἐμάχετο κατὰ
τῶν Φιλισταίων, ἐπληγώθη βαρέως καὶ ἠτύοκτόνησεν, ἵνα μὴ
συλληφθῆ ζῶν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. Ἐβασίλευσε δὲ τεσσαράκοντα
ἔτη (1095 — 1055 π.Χ.). Ὁ Δαυὶδ, μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ Σαούλ
καὶ τοῦ ἐπιστηθίου φίλου του Ἰωνάθαν, σχίζει τὰ ἱμάτιά του
καὶ θρηνεῖ καὶ ὀδύρεται καὶ νηστεύει μέχρι τῆς ἑσπέρας δι' ἄμ-
φοτέρους.

«Οὐ φοβηθήσῃ πτόησιν ἐπελθοῦσαν οὐδὲ ὀρμὰς ἀσεβῶν
ἐπερχομένας· ὁ γὰρ Κύριος ἔσται ἐπὶ πασῶν τῶν ὁδῶν σου,
καὶ ἐρείσει σὸν πόδα, ἵνα μὴ σαλευθῆς» (Παροιμ. γ' 25 - 26).

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 31. Ὁ Δαυΐδ βασιλεὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν.

(B' Βασιλ. β' — ι')

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σαοὺλ ὁ Δαυΐδ μετέβη εἰς τὴν πόλιν Χεβρών, ὅπου ἐχρίσθη βασιλεὺς ὑπὸ μόνῃς τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα διότι αἱ λοιπαὶ φυλαὶ ἀνεκίρουν βασιλέα τῶν τὸν υἱὸν τοῦ Σαοὺλ Ἰσβοσθέ. Ἀφοῦ δὲ οὗτος ἐδολοφονήθη μετὰ ἑπτὰ ἔτη ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Δαυΐδ, ὁ ὁποῖος καὶ ἐφόρευσε τοὺς δολοφόνους, συνῆλθαν ὅλαι αἱ φυλαὶ εἰς τὴν Χεβρών καὶ ἔχρισαν τὸν Δαυΐδ βασιλέα ὅλων τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ὁ Δαυΐδ, ἀφοῦ ἐκυρίευσεν τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς Ἱερουσαλήμ¹, ἦτοι τὴν ἀκρόπολιν Σιών, τὴν ὁποίαν κατεῖχον οἱ Ἰεβουσαῖοι², ὠχύρωσεν ἔτι μᾶλλον ὅλην τὴν πόλιν καὶ κατέστησεν αὐτὴν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους. Ἐκτισε δὲ ἐντὸς αὐτῆς μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα καὶ ἀπεφάσισε νὰ οἰκοδομήσῃ καὶ μεγαλοπρεπέστατον ναόν, ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐφανέρωσεν εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ προφήτου Νάθαν, ὅτι τοῦτο δὲν ἦτο ἔργον αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτο φιλοπόλεμος, ἀλλὰ τοῦ υἱοῦ του, ὁ ὁποῖος ἔμελλε νὰ εἶναι φίλος τῆς εἰρήνης. Ὁ Δαυΐδ ἐκανόνισε μεγαλοπρεπέστατα τὰ τῆς λατρείας· κατήρτισεν ἐκ τῶν Λευιτῶν χορὸν τετρακισχίλιων ψαλτῶν καὶ μουσικῶν, οἱ ὁποῖοι ὕμνον τὸν Θεὸν ὄχι μόνον διὰ φωνῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ὄργάνων, καὶ ἔγραψε πολλοὺς ψαλμοὺς. Ἀφοῦ δὲ ἐνίκησε πολλοὺς γειτονικοὺς λαοὺς, ἐξέτεινε τὸ κράτος του ἀπὸ τοῦ ὄρους Λιβάνου μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ ἀπὸ τῆς Μεσογαίου θαλάσσης μέχρι εὐποταμοῦ Εὐφράτου.

«Οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσιν»
(Ψαλμ. ρκ' 5).

§ 32. Ἀμαρτία καὶ μετάνοια τοῦ Δαυΐδ.

(B' Βασιλ. ια', ιβ')

Ὁ Δαυΐδ δὲν ἔμεινε μέχρι τέλους ἐνάρετος, ἀλλ' ὑπέπεσεν εἰς ἁμαρτήματα, διότι ἠγάπησε τὴν Βηρσαβέε, σύζυγον τοῦ ἀξιωματι-

(1) Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ἱερουσαλήμ εἶχε κυριεύσει ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ.

(2) Οἱ Ἰεβουσαῖοι ἦσαν Χαναανικὴ φυλὴ, ἡ ὁποία κατοῦσε εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὰ περὶ αὐτῆς.

κοῦ Ουρίου, καί, ἵνα δυνηθῆ νὰ λάβῃ αὐτὴν γυναῖκα, διέταξε τὸν στρατηγόν του Ἰωάβ, ὁ ὁποῖος ἐπολέμει πρὸς τοὺς Ἀμμωνίτας, νὰ τάξῃ τὸν Ουρίαν εἰς ἐπικινδυνωτάτην θέσιν. Ὁ Ουρίας ἐφονεύθη, ὁ δὲ Δαυὶδ ἔλαβε τὴν γυναῖκά του. Διὰ τὸ ἀποτρόπαιον τοῦτο ἔγκλημα ὁ προφήτης Νάθαν κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ἠλεγξε τὸν Δαυὶδ ὡς ἐξῆς· Εἰς μίαν πόλιν, εἶπεν ὁ Νάθαν, ἦσαν δύο ἄνδρες, ὁ μὲν πλούσιος, ὁ δὲ πτωχός. Καὶ ὁ μὲν πλούσιος εἶχε πλεῖστα ποίμνια· ὁ δὲ πτωχός μίαν μόνην ἀμνάδα, τὴν ὁποίαν ἠγάπα ὡς θυγατέρα. Ἡμέραν τινὰ ἦλθε φίλος τις πρὸς τὸν πλούσιον· οὗτος δὲ θελήσας νὰ φιλοξενήσῃ αὐτὸν δὲν ἔσφαξεν ἐκ τῶν ποιμνίων του, ἀλλ' ἤρπασε τὴν ἀμνάδα τοῦ πτωχοῦ. Ὁ Δαυὶδ, ἀκούσας τοῦτο, ὠργίσθη πολὺ καὶ εἶπεν· Ἄξιός θανάτου εἶναι ὁ πράξας τοῦτο. Τότε ὁ Νάθαν εἶπε πρὸς αὐτόν· Σὺ εἶσαι ὁ πράξας τοῦτο. Σὺ εἶσαι ὁ φονεὺς τοῦ Ουρίου καὶ ὁ ἄρπαξ τῆς γυναικὸς του. Διὰ τοῦτο θὰ τιμωρηθῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. Ὁ Δαυὶδ συνησθάνθη τὸ ἁμάρτημά του, μετενόησεν εἰλικρινῶς καὶ ἐζήτησε παρὰ τοῦ Θεοῦ συγχώρησιν. Ἐποίησε δὲ τότε καὶ τὸν ἐξῆς ψαλμὸν (Ψαλμ. ν').

Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρισμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου. Ἐπὶ πλεῖον πλῦνόν με ἀπὸ τὰς ἀνομίας μου καὶ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας μου καθάρισόν με. Ὅτι τὴν ἀνομίαν μου ἐγὼ γινώσκω καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παντός.

Σοὶ μόνῳ ἤμαρτον καὶ τὸ πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα.

Ῥαντιεῖς με ὑσώπῳ¹ καὶ καθαρισθήσομαι, πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. Ἀκουτιεῖς² με ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην, ἀγαλλιάσονται ὅστέα τεταπεινωμένα.

Ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ πάσας τὰς ἀνομίας μου ἐξάλειψον. Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου.

(1) Ὑσώππος (ἢ) ὠνομάζετο ὑπὸ τῶν Ἑβραίων καὶ ὁ θυμός (τὸ θυμάρι) καὶ ὁ ἠδύσσμος (ὁ δυόσμος) καὶ τὸ ὄριγανον (ἢ ὄριγαν). Διὰ δέσμευσης δὲ ὑσώπου ἐφραντίζοντο οἱ λεπροὶ καὶ οἱ ἐγγίζοντες νεκρὸν, οἱ ὁποῖοι ἐθεωροῦντο ἀκάθαρτοι.

(2) Ἀκουτίζειν=κάνειν τινα νὰ ἀκούῃ.

Μὴ ἀπορρίψῃς με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ.

Ἐπίδοσ μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου καὶ πνεύματι ἡγεμονικῶ στήριζόν με.¹

Διδάξω ἀνόμους τὰς ὁδοὺς σου καὶ ἀσεβεῖς ἐπὶ σὲ ἐπιστρέψουσιν.

Ῥῦσαί με ἐξ αἱμάτων· ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου ἀγαλλιάσεται ἢ γλῶσσά μου τὴν δικαιοσύνην σου.²

Κύριε, τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν αἴνεσίν σου.

Ὅτι, εἰ ἠθέλησας θυσίαν, ἔδωκα ἄν· ὀλοκαυτώματα οὐκ εὐδοκήσεις.

Θυσία τῷ Θεῷ πνεῦμα συντετριμμένον, καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει.

§ 33. Ἀβεσσαλώμ.

(Β' Βασιλ, ιε' - ιθ')

Ὁ Δαυὶδ διὰ τὸ βαρύντατον ἀμάρτημα, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν, ἦτο ἄξιος θανάτου. Ὁ πανάγαθος ὁμως Θεὸς τὸν ἀπὴλλάξε μὲν ἀπὸ τοῦ θανάτου διὰ τὴν εἰλικρινῆ μετάνοιαν, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀφῆκε καὶ ἀτιμώρητον πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν ἀπίστων ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ πρῶτος υἱὸς τοῦ ἐκ τῆς Βηρσαβεῖ ἀπέθανε καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ ἔδοκίμασε πολλὰς θλίψεις. Εἰς ἐκ τῶν υἱῶν του, ὁ Ἀβεσσαλώμ, ἐστασίασε καὶ ἀνηγορεύθη βασιλεὺς εἰς τὴν Χεβρών. Ὁ Δαυὶδ, εὐρεθεὶς ἀπαράσκευος, ἔφυγεν ἐκ τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Περραϊάν. Ἀφοῦ δὲ συνῆθροισε στρατόν, ἀπέστειλεν αὐτὸν κατὰ τοῦ Ἀβεσσαλώμ καὶ παρήγγειλε τὸν στρατηγὸν Ἰωάβ νὰ μὴ φονεύσῃ τὸν υἱὸν του, Μάχης δὲ γενομένης ὁ μὲν στρατὸς τοῦ Ἀβεσσαλώμ ἐνικήθη, αὐτὸς δέ, ἐνῶ ἔφευγεν ἐπὶ ἡμίονου διὰ τοῦ δά-

(1) Ἐπίδοσ μοι κτλ. = σῶσέ με καὶ δῶσε πάλιν εἰς ἐμὲ τὴν ψυχικὴν γαλήνην, τὴν ὁποίαν εἶχα πρότερον καὶ ἔπειτα ἔχασα ἕνεκα τῆς ἀμαρτίας, καὶ στήριξέ με νὰ πράττω προθύμως τὸ ἀγαθόν.

(2) Ἐξ αἱμάτων = ἐκ τῆς ἐνοχλῆς διὰ τὸν φόνον τοῦ Οὐρίου.

(3) Ἀγαλλιάσεται ἢ γλῶσσά μου τὴν δικαιοσύνην σου = θὰ ὑμνήσω τὸ ἔλεός σου.

σους, ἐκρεμάσθη ἀπὸ τῶν κλάδων τοῦ δένδρου, εἰς τοὺς ὁποίους περιεπλάκη ἡ κόμη του. Ὁ Ἰωάβ κατεδίωξε τὸν Ἀβεσσαλώμ καὶ ἐφόνευσεν αὐτόν, ἐνῶ τοιουτοτρόπως ἐκρέματο, ἐναντίον τῆς παραγγελίας τοῦ Δαυῖδ. Ὁ δὲ Δαυῖδ, μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ ἀποστάτου υἱοῦ, ἐλυπήθη παρὰ πολὺ καὶ ἐθρήνηι αὐτὸν λέγων· Υἱέ μου, υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ, εἶθε νὰ ἀπέθνησκα ἐγὼ ἀντὶ σοῦ, Ἀβεσσαλώμ υἱέ μου, υἱέ μου.

«Ὁ ἀτιμάζων πατέρα καὶ ἀπωθούμενος μητέρα αὐτοῦ καταισχυνθήσεται καὶ ἐπονείδιστος ἔσται» (Παροιμ. ιθ' 26).

§ 34. Ἐπάνοδος καὶ θάνατος τοῦ Δαυῖδ.

Ὁ Δαυῖδ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπου κατέπνιξε καὶ ἄλλην στάσιν. Διέταξε δὲ ἔπειτα ἀπογραφὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ εὗρεν εἰς μὲν τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα 500,000 ἄνδρας δυναμένους νὰ φέρωσιν ὄπλα, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς φυλὰς 800,000. Ὑπερηφανεύθη διὰ τοῦτο καὶ ἐλησμόνησεν, ὅτι ἡ δύναμις αὐτῆ ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς βοήθειας τοῦ Θεοῦ. Ὅθεν ὁ μὲν προφήτης Γὰδ τὸν ἠλεγξεν· ὁ δὲ Θεὸς ἀπέστειλε λοιμὸν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀπέθαναν πολλαὶ χιλιάδες ἀνθρώπων. Ὁ Δαυῖδ ἐβασίλευσε τεσσαράκοντα ἔτη (1055—1015 π. Χ.), ἤτοι ἑπτὰ εἰς τὴν Χεβρων καὶ τριάκοντα τρία εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ. Μικρὸν δὲ πρὸ τοῦ θανάτου του ἀνεκήρυξε βασιλέα τὸν δευτερότοκον υἱὸν του ἐκ τῆς Βηρσαβεὲ Σολομῶντα, τὸν ὁποῖον παρεκίνησε νὰ ἐκτελεῖ πιστῶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

«Ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω» (Β' Κορινθ. ι' 17).

§ 35. Σολομών.

(Γ' Βασιλ. γ')

* Ὁ Σολομών ἐπωνομάσθη σοφὸς διὰ τὴν μεγάλην του σοφίαν. Ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν Γαβών, ἵνα προσφέρῃ θυσίαν εἰς τὸν Θεόν, ἐνεφανίσθη εἰς αὐτόν, ἐνῶ ἐκοιμᾶτο, ὁ Θεὸς καὶ εἶπε· Ζήτησε τί θέλεις νὰ σοῦ δώσω. Ὁ Σολομών ἀπεκρίθη· Κύ-

ριε Θεέ, με κατέστησες βασιλέα μεγάλου λαοῦ· ἐγὼ ὅμως εἶμαι νέος ἀκόμη καὶ ἄπειρος. Δῶσε λοιπὸν εἰς ἐμὲ καρδίαν νοήμονα, ἵνα κυβερνῶ τὸν λαόν σου καὶ διακρίνω τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ. Οἱ λόγοι οὗτοι ἤρσαν εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος εἶπε πρὸς τὸν Σολομῶντα. Ἐπειδὴ ἐζήτησες καρδίαν νοήμονα, ὅχι δὲ μακροβιότητα, οὐδὲ πλοῦτον, οὐδὲ τὸν θάνατον τῶν ἐχθρῶν σου, ἔκαμα συμφώνως πρὸς τοὺς λόγους σου. Ἴδου σοῦ ἔδωσα καρδίαν σοφὴν καὶ συνετήν, προσέτι δὲ σοῦ ἔδωκα καὶ ὅ,τι δὲν ἐζήτησες, δηλαδὴ πλοῦτον καὶ δόξαν. Ἐὰν δὲ φυλάττης τὰς ἐντολάς μου, θὰ σεῦ δώσω καὶ μακροβιότητα. Ὁ Σολομὼν ἔδειξε τὴν σοφίαν του εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας του διὰ τῆς ἐξῆς κρίσεως. Δύο γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι ἦσαν σύνοικοι, ἐγέννησαν δύο υἱούς. Ἡ μία ἐκ τούτων εἰς τὸν ὕπνον ἐπίεσε καὶ ἐφόνευσε τὸ τέκνον τῆς ἑλαβε δὲ αὐτὸ καὶ ἔθεσε κρυφίως τὴν νύκτα πλησίον τῆς συνοίκου, τῆς ὁποίας ἔκλεψε τὸ ζῶν τέκνον. Τὴν πρωτὴν ἐφιλονείκουν περὶ τοῦ ζῶντος παιδίου καὶ πρὸς λύσιν τῆς φιλονεικίας ἦλθιν πρὸς τὸν Σολομῶντα μὲ αὐτό, καὶ ἡ μία δὲ καὶ ἡ ἄλλη ἔλεγον, ὅτι ἦτο ἰδικόν τῆς τὸ τέκνον. Ὁ Σολομὼν πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀληθείας διέταξε νὰ σχίσωσι διὰ μαχαίρας τὸ παιδίον εἰς δύο, κάθε δὲ γυνὴ νὰ λάβῃ τὸ ἡμισυ. Καὶ ἡ μὲν ψευδῆς μήτηρ ἐδέχθη τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἡ δὲ ἀληθὴς ἐφριξε καὶ παρεκάλεσε τὸν βασιλέα νὰ δώσῃ τὸ παιδίον ζῶν εἰς τὴν ψευδῇ μητέρα. Τότε ὁ Σολομὼν εἶπεν· Αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς μήτηρ, μὴ φονεύσῃτε τὸ παιδίον, ἀλλὰ δώσατέ το εἰς αὐτήν.

«Ὁ κρατῶν σοφίαν κληρονομήσει δόξαν καὶ οὐ εἰσπορεύεται εὐλογῆσει Κύριος» (Σοφ. Σειρᾶχ δ' 13).

§ 36. Ὁ ναός.

(Γ' Βασιλ. ε'—η')

Ὁ Σολομὼν ἔκτισε μεγαλοπρεπέστατον ναόν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τοῦ ὄρους Μωριά, ἐπὶ τοῦ ὁποίου, ὅπως ἐμάθαμεν, διέταξεν ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ νὰ θυσιάσῃ τὸν υἱόν του Ἰσαάκ. Ὁ ναὸς συνίστατο ἐκ λίθων πελεκητῶν. Ἡ ἐσωτερικὴ ὄροφὴ τοῦ ναοῦ κατεσκευάσθη ἐκ κεδρίνων δοκῶν καὶ σανίδων ἐπιχρύσων,

οἱ δὲ ἐσωτερικοὶ τοῖχοι καὶ τὸ ἔδαφος ἦσαν στρωμένα με σάνιδας κεδρίνας καὶ κυπαρισσίνας, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἐπίσης ἐπίχρῳσοι ὥστε ὅλον τὸ ἐσωτερικόν τοῦ ναοῦ ἦτο ἐπίχρῳσον. Ὁ ναὸς διηρεῖτο εἰς δύο μέρη, εἰς τὸ ἄδυτον (ἅγιον ἁγίων) καὶ εἰς τὸ ἱερόν (ἅγιον). Ἐντὸς τοῦ ἀδύτου ὑπῆρχεν ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης· ἐντὸς δὲ τοῦ ἱεροῦ ὑπῆρχαν δέκα ἐπιτάφῳτοι λυχνίαι, δέκα τράπεζαι, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔκειντο οἱ ἄρτοι τῆς προθέσεως, καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος. Τὸν ναὸν περιεστοίχιζαν δύο αὐλαί, ἡ ἐσωτερικὴ πρὸς χρῆσιν τῶν ἱερέων καὶ ἡ ἐξωτερικὴ πρὸς χρῆσιν τοῦ λαοῦ. Καὶ εἰς μὲν τὴν ἐσωτερικὴν αὐλὴν ἦσαν τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων, ἡ χαλκῆ ἢ χυτὴ θάλασσα, ὅπου ἐλούοντο οἱ ἱερεῖς, καὶ δέκα χαλκοὶ λουτήρες, ὅπου ἐπλύνοντο τὰ σφάγια· εἰς δὲ τὴν ἐξωτερικὴν ὑπῆρχαν κελλία, ὅπου κατῴκουν οἱ ἱερεῖς καὶ ἐφυλάττοντο τὰ ἱερά σκεύη καὶ ἄμφια, πρὸς ταῦτοις δὲ ὑπῆρχαν καὶ διάφορα ἄλλα οἰκοδομήματα.

Ἡ οἰκοδομὴ καὶ ἡ διακόσμησις τοῦ ναοῦ διήρκεσεν ἑπτὰ καὶ ἥμισυ ἔτη καὶ ἀπῆτησαν ἐργασίαν χιλιάδων ἀνθρώπων καὶ δαπάνην ἀπείρου πλούτου. Ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσαν ὅλα τὰ ἔργα, ἐκάλεσεν ὁ Σολομὼν τοὺς Ἰσραηλίτας εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐτέλεσε τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ με μεγάλην πομπήν. Ἐγονυπέτησε δὲ πρὸ τοῦ θυσιασατηρίου τῶν ὀλοκαυτωμάτων, ὕψωσε τὰς χεῖράς του πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε· Κύριε Θεὲ τοῦ Ἰσραὴλ, δὲν ὑπάρχει Θεὸς ὅμοιος με σὲ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὴν γῆν. Ἄλλὰ θὰ κατοικήσῃς εἰς τὴν γῆν; Ἀφοῦ δὲν σὲ χωρεῖ τὸ σύμπαν, θὰ σὲ χρέσῃ ὁ οἶκος οὗτος, τὸν ὁποῖον ἔκτισα; Ἄλλὰ σὲ παρακαλῶ νὰ ἐπιβλέψῃς εἰς τὴν προσευχὴν ἐμοῦ καὶ τοῦ λαοῦ σου καὶ νὰ γίνῃς ἕλεως πρὸς ἡμᾶς, νὰ εἰσακούῃς δὲ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πάσῃ ὥρᾳ τὰς δεήσεις τῶν δούλων σου. Μετὰ τὴν προσευχὴν ταύτην ὁ Σολομὼν ἠλόγησε τὸν λαὸν καὶ συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ φυλάττῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, προσέφερε δὲ με τὸν λαὸν του θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν χιλιάδας βοῶν καὶ προβάτων.

«Κύριε, ἠγάπησα εὐπρέπειαν οἴκου σου καὶ τόπον σκηνώματος δόξης σου» (Ψάλμ. κς' δ).

ἢ μὲν χεῖρμον θα, μεταβληθὴ εἰς τὸ χῶμα
ἢ δὲ ὡς οὐρανὸν μουσα μετὰ τὸν αἰῶνα
Παραμύνη μετὰ τὴν

§ 37. Δόξα, ἀμνηστία καὶ θάνατος τοῦ Σολομῶντος.

(Γ' Βασιλ. θ' — ια')

Ἐκτὸς τοῦ ναοῦ ἔκτισεν ὁ Σολομῶν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ μεγαλοπρεπέστατα ἀνάκτορα καὶ ἄλλα κτίρια. Διωργάνωσε δὲ τὸν στρατὸν καὶ κατεσκεύασε πλοῖα, τὰ ὅποια ἔπλεαν εἰς τὴν Ταρτησοῦν καὶ εἰς τὸ Ὠφείρ¹, καὶ ἔφεραν ἐκεῖθεν χρυσόν, ἄργυρον, πολυτίμους λίθους, ἔλεφαντόδοντα καὶ ἄλλα προϊόντα. Ὁ πλοῦτος, ὁ ὁποῖος εἰσῆρχετο εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἦτο τοιοῦτος, ὥστε ὁ ἄργυρος ἐλαχίστην εἶχεν ἀξίαν. Ἡ ἔκτακτος δὲ μεγαλοπρέπεια, ὡς καὶ ἡ σοφία τοῦ Σολομῶντος, ἔγινε γνωστὴ εἰς πολλὰς χώρας, πλείστοι δὲ προσήρχοντο πρὸς αὐτόν, ἵνα ἀκούσωσι τὴν σοφίαν του καὶ ἴδωσι τὴν μεγαλοπρέπειάν του. Πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπεσκέφθη αὐτὸν καὶ ἡ βασίλισσα τῶν Σαβαίων (οἱ ὁποῖοι κατῴκουν εἰς τὴν ΝΔ. Ἀραβίαν) φέρουσα μεγαλοπρεπέστατα δῶρα. Ὅτε δὲ ἤκουσε τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶντος καὶ εἶδεν ὅλην τὴν μεγαλοπρέπειάν του, εἶπε πρὸς αὐτόν. Ἡ σοφία σου καὶ ἡ μεγαλοπρέπειά σου εἶναι ἀνώτεραι φήμης. Ὁ Σολομῶν δὲν ἔμεινε μέχρι τέλους εὐσεβῆς καὶ ἐνάρετος· διότι παρέβη τὸν θεῖον νόμον καὶ ἔλαβε γυναῖκας ἄλλοφύλους καὶ χάριν αὐτῶν ὄχι μόνον ἐπέτρεψε νὰ κτισθῶσι ναοὶ τῶν ψευδῶν θεῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐλάτρευσε αὐτούς. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς εἶπε πρὸς αὐτόν. Ἐπειδὴ δὲν ἐφύλαξες τὰς ἐντολάς μου, θὰ ἀφαιρέσω ἀπὸ τοῦ νιοῦ σου τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ βασιλείου. Ἀπέθανε δὲ ὁ Σολομῶν, ἀφοῦ ἐβασίλευσε τεσσαράκοντα ἔτη ἐν εἰρήνῃ. (1815—975 π. Χ.).

«*Ἡ ἀνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνική, ἐπιεικής, εὐπειθής, μεστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος² καὶ ἀνυπόκριτος*» (Ιακώβ. γ' 17).

(1) *Ταρτησοῦς* ὠνομάζετο ἡ παράλιος πόλις τῆς Ἰσπανίας, ἡ ὅποια διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Γουαδαλκιβίρου ποταμοῦ, περίφημος εἰς τοὺς ἀρχαίους διὰ τὸν χρυσόν, ἄργυρον, σίδηρον, μόλυβδον καὶ κασίτερον. Ὠφείρ ὠνομάζετο ἡ Δυτικὴ Ἀραβία.

(2) Ἀδιάκριτος = δὲν κάμνει διακρίσεις, εἶναι ἀμερόληπτος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5'.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΙΣΡΑΗΛΙΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΗΣ ΒΑΒΥΛΩΝΙΟΥ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ

(975 — 588 π. Χ.)

αυτο δω

§ 38. Διαίρεσις τοῦ βασιλείου τῶν Ἰσραηλιτῶν. Κατάλυσις ἀμφοτέρων τῶν βασιλείων.

αυτοδ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σολομῶντος οἱ Ἰσραηλιταὶ παρεκάλεσαν τὸν υἱὸν καὶ διάδοχον αὐτοῦ Ροβοὰμ νὰ ἐλαττώσῃ τοὺς φόρους, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἐπιβάλλει ὁ πατήρ του. Οὗτος ὅμως ὄχι μόνον δὲν ἔκαμε τοῦτο, ἀλλὰ, παρὰ τὴν συμβουλὴν τῶν πρεσβυτέρων ἐκ τῶν συμβούλων του, αὐθαδῶς καὶ ὑβριστικῶς ἀπήντησε πρὸς τὸν λαὸν ὡς ἐξῆς. Ὁ πατήρ μου ἐπέβαλεν εἰς τὸν τράχηλόν σας βαρὺν ζυγόν· ἐγὼ ὅμως θὰ ἐπιβάλω βαρύτερον. Ὁ πατήρ μου σᾶς ἐτιμῶρει μὲ μάστιγας· ἐγὼ ὅμως θὰ σᾶς τιμωρῶ μὲ μάστιγας ἀκανθωτάς. Διὰ τοῦτο ἔγινε στάσις. Δέκα φυλαὶ ἐξέλεξαν βασιλεῖα τὸν δοῦλον τοῦ Σολομῶντος Ἰεροβοὰμ, πισταὶ δὲ εἰς τὸν Ροβοὰμ ἔμειναν δύο φυλαί, ἡ φυλὴ τοῦ Ἰούδα καὶ ἡ φυλὴ τοῦ Βενιαμὴν (975 π.Χ.).

Τοιοῦτοτρόπως τὸ βασίλειον τῶν Ἰσραηλιτῶν διηρέθη εἰς δύο, εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἰσραήλ, τὸ ὁποῖον ἀπετελέσθη ἐκ δέκα φυλῶν καὶ εἶχε πρωτεύουσαν κατ' ἀρχὰς τὴν Συχέμ, μετὰ ταῦτα τὴν Θερσά καὶ τελευταῖον τὴν Σαμάρειαν, καὶ εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἰούδα, τὸ ὁποῖον ἀπετελέσθη ἐκ δύο φυλῶν καὶ εἶχε πρωτεύουσαν τὴν Ἱερουσαλήμ. Εἰς τὸ βασίλειον δὲ τοῦτο ἐγκατεστάθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται.

Ὁ Ἰεροβοὰμ, ἵνα μὴ μεταβαίνωσιν οἱ ὑπήκοοί του εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἱερουσαλήμ, κατεσκεύασε δύο χρυσαῖς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ μὲ μορφήν μόσχου, τὰς ὁποίας ἔστησεν εἰς τὰς πόλεις Δὰν καὶ Βαιθήλ, δηλ. εἰς τὴν βορειοτάτην καὶ εἰς τὴν νοτιωτάτην ἐκ τῶν πόλεων τοῦ βασιλείου του, καὶ διέταξε τοὺς ὑπηκόους του νὰ τὰς λατρεύωσιν. Ὅπως δὲ ὁ Ἰεροβοὰμ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὄλοι

N. Παπαγιαννοπούλου, Ἱστορ. Π. Διαθ., ἐκδ. 6η 26]5]25 5

*ἡμερ χείρμον θα μεταβῆθῃ σου ἐν κῆμα
εἰς ὑπογραφή μου θὰ μένησὶ αἰῶνα*

σχεδόν οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἰσραὴλ ἦσαν ἀσεβεῖς. Ἐγκατέλειψαν τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ ἐλάτρευαν τοὺς ψευδεῖς θεοὺς. Τὸ παράδειγμα δὲ τῶν βασιλέων ἠκολούθει καὶ ὁ λαός. Μάτην οἱ προφήται ἤλεγχαν σφοδρῶς καὶ τοὺς βασιλεῖς καὶ τὸν λαόν καὶ προέλεγον, ὅτι δὲν θὰ διαφύγῃ τὴν τιμωρίαν τοῦ Θεοῦ. Ἡ φωνὴ τῶν ἡτο φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἡ ἀσέβεια καὶ ἡ διαφθορὰ ἤϋξανε καθ' ἡμέραν. Τέλος ἐπέρχεται ἡ θεία τιμωρία. Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων Σαλμανάσαρ ὁ Δ' πολιορκεῖ τὴν Σαμάρειαν, ὃ δὲ διάδοχός του Σαργὼν κυριεύει αὐτήν, καταλύει τὸ βασίλειον τοῦ Ἰσραὴλ (722 π.Χ.) καὶ ὀδηγεῖ μέγα μέρος τῶν κατοίκων τῆς Σαμαρείας αἰχμαλώτους εἰς τὴν Ἀσσυρίαν ἀποστέλλει δὲ εἰς τὴν Σαμάρειαν ἀποίκους ἐκ τῆς Βαβυλωνίας καὶ ἄλλων μερῶν τοῦ κράτους του, οἱ ὅποιοι ἀνemiχθησαν μὲ τοὺς ὑπολοίπους Ἰσραηλίτας καὶ ἀπετέλεσαν τὸν λαὸν τῶν Σαμαρειτῶν.

Εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἰούδα κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν ἐπεκράτει τόση διαφθορὰ καὶ ἀσέβεια, ὅση εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἰσραὴλ, μετὰ ταῦτα ὅμως ἡ κακία ἐκορυφώθη καὶ εἰς αὐτό. Διὰ τοῦτο ἐπέρχεται καὶ εἰς αὐτὸ ἡ θεία τιμωρία. Ὁ βασιλεὺς τῶν Βαβυλωνίων Ναβουχοδονόσορ καταλύει τὸ βασίλειον τοῦ Ἰούδα (588 π.Χ.) καὶ ὀδηγεῖ τοὺς πλείστους ἐκ τῶν κατοίκων αἰχμαλώτους εἰς τὴν Βαβυλωνίαν. Ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ, τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως καὶ ὅλαι αἱ οἰκίαι τῆς Ἱερουσαλήμ καίονται· τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ κατακρημνίζονται. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐρειπίων τῆς κατεστραμμένης πόλεως κάθεται ὁ προφήτης Ἱερεμίας καὶ θρηνεῖ τὴν ἐρήμωσίν της (Θρηνοὶ Ἱερεμίου).

«Ἴδου οἱ μακρύνοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπολοῦνται». (Ψαλμ. οβ' 27).

§ 39. Προφῆται.

Οἱ Προφῆται ἦσαν θεόπνευστοι ἄνδρες. Δι' αὐτῶν ὁ Θεὸς ἔκαμνε γνωστὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸ θέλημά του καὶ ἐφάνε-ρωνεν εἰς αὐτοὺς τὰ μέλλοντα. Οἱ ἄνδρες οὗτοι, οἱ ὅποιοι ἀνεφαίνοντο εἰς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν κατ' ἐκτάκτους περιστάσεις,

ἤλεγχαν πικρῶς τοὺς βασιλεῖς, τοὺς ἱερεῖς καὶ τὸν λαὸν διὰ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν διαφθορὰν καὶ προέλεγαν ἄφευκτον τὴν τιμωρίαν τοῦ Θεοῦ. Προεφήτευσαν δέ, ὅτι θὰ ἔλθῃ ὁ Μεσσίας, δηλ. ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος θὰ σώσῃ τὸν κόσμον ἐκ τῆς πολυθείας καὶ τῆς ἁμαρτίας καὶ θὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀρετὴν.

Οἱ Προφῆται, ὅσων τὰ συγγράμματα σώζονται, εἶναι δέκα ἕξ· διαιροῦνται δὲ εἰς *μειζονας* καὶ εἰς *ἐλάσσονας*. Μείζονες ὀνομάζονται διότι ἔγραψαν μεγαλύτερα συγγράμματα, καὶ εἶναι τέσσαρες, οἱ ἑξῆς: Ἡσαΐας, Ἰερεμίας, Ἰεζεκιήλ καὶ Δανιήλ. Ἐλάσσονες ὀνομάζονται, διότι ἔγραψαν μικρότερα συγγράμματα καὶ εἶναι δώδεκα (δωδεκαπρόφητον), οἱ ἐπόμενοι: Ὡσηέ, Ἀμώς, Μιχαίας, Ἰωήλ, Ὀβδιού, Ἰωνᾶς, Ναούμ, Ἀββακούμ, Σοφονίας, Ἀγγαῖος, Ζαχαρίας καὶ Μαλαχίας. Αἱ προφητεῖαι, αἱ ὁποῖαι κυρίως ἀναφέρονται ἢ εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἢ εἰς τὸν Χριστόν, σκοπὸν εἶχαν νὰ στερεώσουν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, νὰ ἐπαναφέρωσιν εἰς αὐτοὺς τὰ σεμνὰ ἦθη καὶ προεῖπωσι τὰ ἔχοντα σχέσιν μὲ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Σωτῆρα τοῦ κόσμου.

Ἐκ τῶν προφητῶν ὁ *Ἡσαΐας* προφητεύει τὴν γέννησιν τοῦ Σωτῆρος ἐκ τῆς Παρθένου (ς' 15) καὶ περιγράφει τόσον φανερῶς τὰ πάθη καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, ὥστε φαίνεται, ὅτι γράφει ὄχι περὶ μελλόντων πραγμάτων, ἀλλὰ περὶ παρελθόντων (νβ' 13. νγ' 12). Ὁ *Δανιήλ* ὀρίζει ἀκριβέστατα τὸν χρόνον τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ (θ' 24—27)¹.

Ὁ *Μιχαίας* βλέπει τὸν Σωτῆρα γεννώμενον ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας (ε' 27). Ὁ *Ζαχαρίας* προλέγει τὴν εἴσοδον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ πώλου ὄνου (θ' 9) καὶ τὴν παρὰ

(1) Ὁ Δανιήλ, ἀναφέρων ἑβδομήκοντα ἑβδομάδας (ἦτοι $70 \times 7 = 490$ ἔτη), λέγει ὅτι μετὰ ἐξήκοντα ἑννέα ἑβδομάδας (δηλ. μετὰ 483 ἔτη) ἀφ' οὗτου ἐκδοθῆ τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν τειχῶν τῆς Ἱερουσαλήμ (τοῦτέστιν ἀπὸ τοῦ 453 ἔτους π. Χ.), θὰ ἐμφανισθῆ εἰς τὸ κήρυγμα ὁ Ἰησοῦς Χριστός, κατὰ τὸ μέσον δὲ τῆς ἑβδομηκοστῆς ἑβδομάδος θὰ θυσιάσθῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. Καὶ ἀληθῶς ὁ Σωτῆρ ἤρχισε τὸ κήρυγμα κατὰ τὸ 30ὸν ἔτος μ. Χ., (453 π. Χ. + 30 μ. Χ. = 483) καὶ ἐσταυρώθη τὸ 33ον ἔτος μ. Χ., ἦτοι κατὰ τὸ μέσον τῆς ἑβδομηκοστῆς ἑπταετίας.

δοσιν αὐτοῦ ἀντὶ τριάκοντα ἀργυρίων (α' 12), ἦτοι ἀντὶ ἐνενηκόντα τριῶν δραχμῶν.

Ὁ Ἰεζεκιήλ καὶ ὁ Δανιήλ προεφήτευσαν καὶ πρὸ τῆς Βαβυλωνίου αἰχμαλωσίας (588 π. Χ.) καὶ μετ' αὐτήν. Ὁ Ἀγγαῖος, ὁ Ζαχαρίας καὶ ὁ Μαλαχίας μετὰ τὴν Βαβυλώνιον αἰχμαλωσίαν μέχρι τοῦ 424 ἔτους π. Χ. Πάντες δὲ οἱ λοιποὶ προφηταὶ πρὸ τῆς Βαβυλωνίου αἰχμαλωσίας.

§ 40. Τωβίτ.

Μεταξὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν, οἱ ὁποῖοι ὠδηγήθησαν αἰχμάλωτοι εἰς τὴν Ἀσσυρίαν, ἦτο καὶ ὁ εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετος Τωβίτ. Ὁ Τωβίτ ἔζη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀσσυρίας Νινευί εἰς ὄλην δὲ τὴν ζωὴν του οὐδέποτε ἐλησμόνησε τὸν φόβον πρὸς τὸν Θεόν· καὶ πάντοτε ἐβοήθει τοὺς πτωχοὺς ὁμοφύλους του. Εἰς τὸν δίκαιον τοῦτον ἄνδρα συνέβη τὸ δυστύχημα νὰ χάσῃ ὄλην τὴν περιουσίαν του καὶ νὰ τυφλωθῆ. Ἀλλὰ τὴν συμφορὰν ταύτην ὑπέφερεν ὁ Τωβίτ γενναίως καὶ ἀγογγύστως. Ὅτε δὲ ἐγένεν ἐξηκοντούτης καὶ ἐνόμισεν, ὅτι θὰ ἀπέθνησκεν, ἐκάλεσε τὸν υἱόν του Τωβίαν καὶ τοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς· «Υἱέ μου! Ἄκουσε τοὺς ἑξῆς λόγους ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ πατρός σου καὶ φύτευσε αὐτοὺς εἰς τὴν καρδίαν σου. Τίμα τὴν μητέρα σου ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. Ἐχε πάντοτε εἰς τὸν νοῦν σου καὶ τὴν καρδίαν σου τὸν Θεὸν καὶ μὴ θελήσῃς νὰ ἁμαρτήσῃς, μηδὲ νὰ παραβῆς τὰς ἐντολάς του. Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σου δίδε ἐλεημοσύνην. Μὴ ἀποστρέφε τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ παντὸς πτωχοῦ, ἵνα μὴ ἀποστρέψῃ καὶ ὁ Θεὸς τὸ πρόσωπόν του ἀπὸ σοῦ. Ἐχεις πολλά; Δίδε πολλά. Ἐχεις ὀλίγα; Δίδε ἕξ ὅλης σου τῆς καρδίας ὀλίγα. Μακρὰν ἀπὸ σοῦ νὰ εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια εἴτε εἰς τὴν καρδίαν σου εἴτε εἰς τοὺς λόγους σου, διότι αὕτη εἶναι ἡ ἀρχὴ πάσης διαφθορᾶς. Ὅ,τι δὲν θέλεις νὰ σοῦ κάμῃ ἄλλος, τοῦτο μὴ κάμῃς καὶ σὺ εἰς ἄλλον (εἶ μισεῖς μηδενὶ ποιήσῃς). Ζῆτει πάντοτε τὴν συμβουλήν ἀνδρὸς φρονίμου καὶ εὐλόγει ἐν παντὶ καιρῶ τὸν Θεὸν καὶ παρακάλει αὐτὸν νὰ διευθύνῃ εἰς τὸ καλὸν τὰς σκέψεις σου καὶ τὰς πράξεις σου. Νὰ μὴ φοβῆσαι δέ, υἱέ μου, διότι

ἔπιτωχεύσαμεν. Ὑπάρχουσι πολλὰ διὰ σέ, ἐὰν φοβῆσαι τὸν Θεὸν καὶ ἀπομακρύνῃσαι ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας καὶ κάμνης ὅτι εἶναι ἀρεστὸν εἰς τὸν Θεόν». Ἀκούσας ταῦτα ὁ Τωβίας εἶπε· «Πάτερ μου, θὰ ἐκτελέσω κατὰ γράμμα ὅλας τὰς παραγγέλιας σου».

Μετὰ ταῦτα παρήγγειλεν ὁ Τωβίτ εἰς τὸν Τωβίαν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν πόλιν τῆς Μηδείας Ῥάγουσ, ἵνα λάβῃ παρὰ τινος Γαβαὴλ δέκα τάλαντα, τὰ ὁποῖα εἶχε δανείσει εἰς αὐτόν. Ὁ Τωβίας ζητεῖ συνοδοιπόρον, ὁ ὁποῖος νὰ γνωρίζῃ τὴν ὁδόν, καὶ εὑρίσκει τὸν ἄγγελον Ῥαφαήλ, τὸν ὁποῖον ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς καὶ ὁ ὁποῖος ἐκρύπτετο ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀζαρίου τινός. Ὅτε ἦλθαν εἰς τὴν πόλιν τῆς Μηδείας Ἐκβάτανα, ὁ μὲν Τωβίας μένει αὐτοῦ καὶ νυμφεύεται τὴν Σάρραν, θυγατέρα τοῦ συγγενοῦς του Ῥαγουήλ, ὁ δὲ Ῥαφαήλ μεταβαίνει εἰς Ῥάγουσ, λαμβάνει παρὰ τοῦ Γαβαὴλ τὰ δέκα τάλαντα καὶ ἐπανέρχεται εἰς Ἐκβάτανα. Μετὰ ταῦτα ὁ Τωβίας ἐπιστρέφει εἰς τὴν Νινευῖ μὲ τὴν γυναῖκά του καὶ τὸν ἄγγελον καὶ θεραπεύει μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τὸν τυφλὸν πατέρα. Τότε πλήρεις χαρᾶς ὅλοι εὐλογοῦσι τὸν Θεὸν καὶ ἐσορτάζουσι τὸν γάμον τοῦ Τωβίου ἑπτὰ ἡμέρας. Ὁ εὐγνώμων Τωβίτ θέλει νὰ ἀνταμείψῃ τὸν συνοδοιπόρον τοῦ υἱοῦ του καὶ προσφέρει πέντε τάλαντα. Ἄλλ' οὗτος δὲν τὰ δέχεται καὶ φανερώνει εἰς αὐτόν, ὅτι εἶναι ὁ ἄγγελος Ῥαφαήλ καὶ ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐπαναφέρῃ τὴν εὐτυχίαν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Τωβίτ. Ἐξησε δὲ ὁ Τωβίτ ἀρκετὰ ἀκόμη ἔτη μὲ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν καὶ φόβον Θεοῦ καὶ ἀπέθανεν εἰς βαθὺ γῆρας.

«Ὁ Κύριος δίδωσι πάντα τὰ ἀγαθὰ καὶ ὃν ἐὰν θέλῃ παπεινοῖ καθὼς βούλεται» (Ἰωβ δ' 19).

ΤΜΗΜΑ Δ΄.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ἘΠΟ ΤΗΣ ΒΑΒΥΛΩΝΙΟΥ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑΣ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΤΟΥ

(588 — 1 π. Χ.)

§ 41. Ὁ Δανιήλ.

(Δαν. α', β')

Ὁ βασιλεὺς τῶν Βαβυλωνίων Ναβουχοδονόσορ διέταξε νὰ ἐκλέξωσιν ἐκ τῶν εὐγενῶν Ἰουδαίων παῖδας ὑγιεῖς καὶ εὐφρεῖς, ἵνα διδαχθῶσι τὴν σοφίαν τῶν Βαβυλωνίων καὶ χρησιμεύσωσιν ἔπειτα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς βασιλικῆς αὐτῆς. Μεταξὺ τῶν ἐκλεχθέντων ἦσαν καὶ ὁ Δανιήλ, ὁ Μισαήλ, ὁ Ἀζαρίας καὶ ὁ Ἀνανίας, οἱ ὅποιοι προώδευσαν παρὰ πολὺ εἰς τὰς σπουδὰς τῶν καὶ ἔγιναν σοφοί. Ὅλους δὲ ὑπερέβκινεν ὁ Δανιήλ, ὁ ὅποιος ἐκτὸς τῆς σοφίας ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ χάρισμα νὰ ἐξηγῇ τὰ ὄνειρα καὶ νὰ προλέγῃ τὰ μέλλοντα.

Ὁ Ναβουχοδονόσορ εἶδεν ὄνειρον, τὸ ὁποῖον τόσον τὸν ἐτάραξεν, ὥστε τὸ ἐλησιμόνησεν. Ἐκάλεσε τότε ὅλους τοὺς σοφοὺς καὶ ἀπῆτησε παρ' αὐτῶν νὰ μαντεύσωσι καὶ ἐξηγήσωσι τὸ ὄνειρον. Ἐπειδὴ δὲ κανεῖς δὲν ἠδυνήθη νὰ κάμῃ τοῦτο, ὁ Ναβουχοδονόσορ κατεδίκασεν αὐτοὺς εἰς θάνατον· ἐσώθησαν ὅμως ὑπὸ τοῦ Δανιήλ, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐφανέρωσε τὸ μυστήριον. Ὁ Δανιήλ προσῆλθε πρὸς τὸν βασιλέα καὶ εἶπε· «Μόνος ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει μυστήρια· αὐτὸς ἔκαμε γνωστὸν εἰς σὲ τί θὰ συμβῇ· τὸ ὄνειρόν σου ἦτο τὸ ἐξῆς. Ἐβλεπες εἰκόνα μεγάλην, ὡραίαν καὶ τρομεράν, τῆς ὁποίας ἡ κεφαλὴ ἦτο χρυσοῦ, τὸ στῆθος καὶ

(1) Ἰουδαῖοι ὠνομάζοντο κατ' ἀρχὰς οἱ κάτοικοι τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα. Μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ὠνομάσθησαν Ἰουδαῖοι. ὅλοι οἱ Ἰσραηλιταί, διότι οἱ ἐπανελθόντες ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνήκον σχεδὸν πάντες εἰς τὰς φυλάς τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Βενιαμίν, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν τὸ ἄλλοτε βασίλειον τοῦ Ἰούδα.

οἱ βραχίονες ἀργυροῖ, ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοῖ, αἱ κνήμαι σιδηραῖ, ἐκ δὲ τῶν ποδῶν μέρος μὲν ἦτο σιδηροῦν, μέρος δὲ πῆλινον. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἔβλεπες, ἕως ὅτου ἀπεκόπη ἀφ' ἑαυτοῦ λίθος, ὁ ὁποῖος ἐκτύπησεν αὐτὴν εἰς τοὺς πόδας καὶ τὴν κατασυνέτριψεν. Ὁ λίθος δὲ οὗτος ἔγινεν ὄρος μέγα καὶ ἐκάλυψεν ὅλην τὴν γῆν. Ἡ δὲ ἐξήγησις τοῦ ὀνειροῦ εἶναι ἡ ἐξῆς.

Σύ, βασιλεῦ. εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔδωκε δύναμιν καὶ τιμὴν, εἶσαι ἡ χρυσοῦ κεφαλὴ. Μετὰ σὲ θὰ ἔλθῃ δευτέρα βασιλεία κατωτέρα (ἡ Μηδοπερσικὴ), μετὰ ταύτην θὰ ἔλθῃ ἄλλη χαλκῆ (ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου καὶ τῶν διαδόχων του), ἡ ὁποία θὰ κυριεύσῃ ὅλην τὴν γῆν, καὶ μετὰ ταύτην θὰ ἔλθῃ ἄλλη σιδηρᾶ (ἡ Ρωμαϊκὴ), ἡ ὁποία θὰ εἶναι ἐν μέρει ἰσχυρὰ καὶ ἐν μέρει ἀσθενὴς καὶ θὰ κατασυντρίψῃ τὰ πάντα. Κατὰ τοὺς χρόνους δὲ τούτους θὰ ἰδρῶσῃ ὁ Θεὸς βασιλείαν, ἡ ὁποία θὰ διαμένῃ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα (ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ). Τότε ὁ Ναβουχοδονόσορ εἶπεν· «Ὁ Θεὸς σου εἶναι Θεὸς θεῶν καὶ κύριος τῶν βασιλέων ἀποκαλύπτων μυστήρια». Κατέστησε δὲ τὸν Δανιὴλ ἄρχοντα τῶν σατραπῶν. * *μεχρι αὐτω*

«Βουλὴν δέ σου τίς ἔγνω, εἰ μὴ σὺ ἔδωκας σοφίαν καὶ ἔπεμψας τὸ ἅγιόν σου πνεῦμα ἀπὸ ὑψίστων» (Σοφ. Σολ. θ' 17).

§ 42. Οἱ τρεῖς παῖδες εἰς τὴν κάμινον.

(Δαν. γ')

Ὁ Ναβουχοδονόσορ κατεσκεύασε χρυσοῦν εἰκόνα τοῦ θεοῦ Βήλου, τὴν ὁποίαν ἔστησε πλησίον τῆς Βαβυλῶνος· διέταξε δὲ νὰ προσκυνῶσιν αὐτὴν ὅλοι. Ὅστις δὲν ἤθελε κάμει τοῦτο, νὰ ριφθῆ εὐθύς εἰς κάμινον καιομένην. Οἱ τρεῖς παῖδες, Μισαήλ, Ἀζαρίας καὶ Ἀνανίας, οἱ φίλοι τοῦ ἀπόντος Δανιὴλ, δὲν ὑπήκουσαν εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην. Τότε ἐκάλεσεν αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν· «Ἐὰν δὲν προσκυνήσητε τὴν εἰκόνα, θὰ ριφθῆτε εὐθύς εἰς κάμινον καιομένην· τότε δὲ θὰ ἴδωμεν ποῖος εἶναι ὁ Θεὸς ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ σᾶς ἐλευθερώσῃ ἐκ τῶν χειρῶν μου». Οἱ παῖδες ἀπεκρίθησαν· «Ὁ Θεὸς ἡμῶν δύναται νὰ μᾶς σώσῃ.

καὶ ἐκ τῆς καιομένης καμίνου καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, ἀλλά, ἐὰν δὲν μᾶς σώσῃ, γινώριζε, ὅτι οὔτε τοὺς θεοὺς σου λατρεύομεν, οὔτε τὴν χρυσοῖν εἰκόνα προσκυνοῦμεν». Τότε ὁ Ναβουχοδονόσορ ὠργίσθη καὶ διέταξε νὰ καύσωσιν ἑπταπλασίως μίαν κάμινον καὶ νὰ ρίψωσιν εἰς αὐτὴν δεσμίους τοὺς τρεῖς παῖδας. Ἄλλ' ἄγγελος κατέβη καὶ διετήρει αὐτοὺς ἀβλαβεῖς, οὔτοι δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ

Οἱ τρεῖς παῖδες εἰς τὴν κάμινον.

πυρὸς ὕμνου τὸν Θεόν. Ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὅτε εἶδεν ἐντὸς τῆς καμίνου τέσσαρας ἀντὶ τριῶν, ἐφοβήθη καὶ διέταξεν αὐτοὺς νὰ ἐξέλθωσιν. Ἐξῆλθαν δὲ ἐκ τῆς καμίνου ἀβλαβέστατοι καὶ οὐδὲ ὄψιν ἔκ τῆς κεφαλῆς των εἶχε καῆ. Τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν «Ἄς εἶναι εὐλογητὸς ὁ Θεὸς τῶν τριῶν παιδῶν, ὁ ὁποῖος ἀπέστειλε τὸν ἄγγελόν του καὶ ἠλευθέρωσε τοὺς δούλους του, οἱ ὁποῖοι ἤλπισαν εἰς αὐτόν. Διὰ τοῦτο διατάσσω νὰ φονευθῇ ὅστις θὰ εἴπῃ κακὸν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ τῶν τριῶν παιδῶν, διότι δὲν ὑπάρχει ἄλλος Θεός, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ ἐλευθερώσῃ τοιοῦτο τρόπος».

«Ἔως τοῦ θανάτου ἀγώνισαι περὶ τῆς ἀληθείας καὶ Κύριος ὁ Θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σου». (Σοφ. Σιράχ δ' 28).

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

§ 43. Ἡ ἄλωσις τῆς Βαβυλωνῶνος. Ὁ Δανιήλ
εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων.

(Δαν. ε', ς')

Ἡμέραν τινὰ ὁ βασιλεὺς τῶν Βαβυλωνίων Βαλτάσαρ παρέ-

Ὁ Δανιήλ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων.

θεσε μέγα δεῖπνον εἰς τοὺς μεγασιτᾶνάς του, διέταξε δὲ νὰ φέρωσι τὰ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ σκευὴ τοῦ ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ, τὰ ὅποια εἶχεν ἀρπάσει ὁ Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἔπιναν ἐξ αὐτῶν οἶνον καὶ ὕμνον τοὺς θεοὺς των. Τότε βλέπει ἐξαίφνης ὁ βασιλεὺς ἀπέναντί του χεῖρα γράφουσιν ἐπὶ τοῦ τοίχου γράμματα ἀκατάληπτα. Ἡ μορφή τοῦ βασιλέως μεταβάλλεται, ὁ νοῦς του ταράττεται καὶ προσκαλεῖ τοὺς σοφοὺς νὰ ἀναγνώσῃσι καὶ νὰ ἐξηγήσῃσι τὴν γραφήν. Ἐπειδὴ δὲ κανεὶς δὲν ἠδυνήθη νὰ κάμῃ τοῦτο,

προσκαλεῖται ὁ Δανιήλ, ὁ ὁποῖος εἶπε πρὸς τὸν Βασιλέα· »Τὰ μὲν γράμματα εἶναι· Μανή, θεκέλ, φάρες, ἡ δὲ ἐξήγησις των εἶναι ἡ ἐξῆς· Μανή—*ἐμετρήθη* ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἡ βασιλεία σου· θεκέλ—*ἐξυγίσθη* καὶ εὐρέθη ἔλλιπής· φάρες—*διηρέθη* ἡ βασιλεία σου καὶ ἐδόθη εἰς τοὺς Μήδους καὶ Πέρσας. Καὶ πράγματι κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα ὁ μὲν Βαλτάσαρ ἐφρονεύθη, ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Μήδων Δαρεῖος ἀνέλαβε τὴν βασιλείαν.

Ὁ Δαρεῖος ὁ Μήδος, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὸ κράτος τῶν Βαβυλωνίων, κατέστησε τὸν Δανιήλ ἓνα ἐκ τῶν τριῶν προέδρων, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ σατράπαι τοῦ βασιλείου ἔπρεπε νὰ δίδωσι λόγον τῆς διοικήσεώς των. Ἄλλ' οἱ αὐλικοὶ ἐφθόνησαν διὰ τοῦτο τὸν ξένον Δανιήλ καὶ ἐπροσπάθουν παντοιοτρόπως νὰ ἐξολοθρεύσωσιν αὐτόν. Ἐπεισαν λοιπὸν τὸν Δαρεῖον νὰ ἐκδώσῃ διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποῖου ἀπηγορεύετο εἰς πάντα ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας νὰ ζητήσῃ τῆ ἢ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἢ παρ' ἀνθρώπου, ἀλλὰ μόνον παρὰ τοῦ βασιλέως, ὅστις δὲ θὰ παρακούσῃ θὰ ριφθῆ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων· τοῦτο δὲ ἔκαμαν, διότι ἐγνώριζαν, ὅτι ὁ Δανιήλ προσηύχετο τρις τῆς ἡμέρας εἰς τὸν Θεόν, εἶχαν δὲ πεποιθήσῃ, ὅτι θὰ παρέβαινε τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως ἕνεκα τῆς εὐσεβείας του. Τὸ σχέδιον τῶν αὐλικῶν ἐπέτυχεν. Ὁ Δανιήλ εὐρέθη προσευχόμενος εἰς τὸν Θεόν. Ὁ βασιλεὺς τότε, ἂν καὶ ἠγάπα πάρα πολὺ τὸν Δανιήλ, διέταξε νὰ ριφθῆ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ὅτε ἤλθεν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων καὶ εὔρε τὸν Δανιήλ ζῶντα, εἶπε πρὸς αὐτόν· «Δανιήλ, δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ Θεός σου, τὸν ὁποῖον λατρεύεις ἀκαταπαύστως, ἠδυνήθη νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ ἐκ τῶν λεόντων·». Ὁ Δανιήλ ἀπεκρίθη· «Ὁ Θεός μου ἀπέστειλε τὸν ἄγγελόν του, ὁ ὁποῖος ἔφραξε τὰ στόματα τῶν λεόντων καὶ τοιουτοτρόπως καμμία βλάβη δὲν ἔγινε εἰς ἐμέ». Τότε ὁ βασιλεὺς ἐξήγαγε τὸν Δανιήλ ἐκ τοῦ λάκκου καὶ ἔρριψεν εἰς αὐτόν τοὺς ἐχθρούς του, οἱ ὁποῖοι κατεσπαράχθησαν ὑπὸ τῶν λεόντων. Διέταξε δὲ ὅλους τοὺς ὑπηκόους του νὰ φοβῶνται τὸν Θεὸν τοῦ Δανιήλ, διότι αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός.

«Ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ Θεὸς τοῦ σώζειν καὶ τοῦ Κυρίου αἱ διέξοδοι ἐκ τοῦ θανάτου» (Ψαλμ. ξξ' 21).

§ 44. Ἡ ἐπάνοδος τῶν Ἰουδαίων.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Κύρος, ἐκκληρῶν τὴν βουλήν τοῦ Θεοῦ, ἐπέτρεπεν (356 π. Χ.) εἰς τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ νὰ ἀνοικοδομήσωσι τὸν ναόν, ὃ ὁποῖος εἶχε καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων Ναβουχοδονόσορ. Ἐκ τῶν Ἰουδαίων πενήκοντα χιλιάδες περίπου ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Ζοροβάβελ ἐπανήλθαν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀφοῦ ἔλαβαν παρὰ τοῦ Κύρου τὰ σκεύη τοῦ ναοῦ, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀρπάσει ὁ Ναβουχοδονόσορ. Οἱ ἐπανελθόντες κατ' ἀρχὰς ἔκτισαν ἐπὶ τῶν ἑρειπίων τοῦ ναοῦ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐθυσίαζαν συμφώνως πρὸς τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως, ἔπειτα δὲ ἤρχισαν νὰ οἰκοδομῶσι καὶ τὸν ναόν. Εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν ἠθέλησαν νὰ λάβωσι μέρος καὶ οἱ Σαμαρεῖται, ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι δὲν τοὺς ἐδέχθησαν¹. Ὁργίσθησαν διὰ τοῦτο οἱ Σαμαρεῖται καὶ ἐσυκοφάντησαν τοὺς Ἰουδαίους εἰς τὸν Κύρον καὶ εἰς τοὺς διαδόχους του ὡς ἐπαναστάτας καὶ τοιουτοτρόπως ἐπέτυχαν νὰ ἐμποδίσωσι τὸ ἔργον. Ἄλλ' ὁ υἱὸς τοῦ Ὑστάσπου Δαρείου ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ναοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ ἐγκαίνια ἔγιναν πανηγυρικώτατα (516 π. Χ.).

Ἐπὶ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος ἐπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ ἄλλαι ἕξ χιλιάδες Ἰουδαίων ὀδηγούμεναι ὑπὸ τοῦ σοφοῦ νομοδιδασκάλου² Ἔσδρα (458 π. Χ.).

Ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐκανόνισε τὴν λατρείαν, διέταξε νὰ ἀναγινώσκηται καὶ νὰ ἐξηγῆται ὁ Μωσαϊκὸς νόμος εἰς τὰς συναγωγάς, συνέστησε σχολεῖα, διώρισε δικαστὰς καὶ ἠμπόδισε τὴν ἐπιμιξίαν μὲ τοὺς ἐθνικοὺς. Μετὰ δέκα τέσσαρα ἔτη (444 π. Χ.) ἐπανήλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ὁ ἀρχιοινοχὸς τοῦ Ἀρταξέρξου

(1) Διότι οἱ Σαμαρεῖται οὔτε γνήσιοι Ἰσραηλίται ἦσαν, ἀλλὰ μίγμα Ἰσραηλιτῶν, Βαβυλωνίων καὶ ἄλλων ἐθνικῶν (ιδεὲς § 38), οὔτε παραδέχοντο ὅλα τὰ βιβλία τῆς Π. Δ., ἀλλὰ μόνην τὴν Πεντάτευχον. Οἱ Σαμαρεῖται ἴδρυσαν βραδύτερον ἴδιον ναόν ἐπὶ τοῦ ὄρους Γαριζίν.

(2) *Νομοδιδάσκαλοι* ἢ *νομικοὶ* ἢ *γραμματεῖς* ὠνομάζοντο οἱ ἐξηγηταὶ τοῦ νόμου δηλ. τῆς Π. Δ.

τοῦ Μακρόχειρος Νεεμίας, ὁ ὁποῖος ἔλαβε παρὰ τοῦ βασιλέως τούτου τὴν ἄδειαν νὰ ἀνακτίσῃ τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἐπεχείρησε λοιπὸν τὸ ἔργον καὶ ἔτελείωσεν αὐτό, ἂν καὶ οἱ Σαμαρεῖται ἀδιακόπως παρενέβαλλαν πολλὰ ἐμπόδια. Συνήθροισεν ἔπειτα τὸν λαὸν καὶ διέταξε τὸν Ἔσδραν νὰ ἀναγνώσῃ τὸν νόμον ἐνώπιον ὅλων· ὅλοι δὲ ἔκλαιαν, ἐνῶ ἤκουαν τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ, καὶ ὠρκίσθησαν, ὅτι θὰ φυλάττωσιν αὐτούς.

Ὁ Νεεμίας, ἀφοῦ ἔμεινεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ δώδεκα ἔτη, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἐκ τῆς ὁποίας ἐπανῆλθε πάλιν μετὰ τινα χρόνον εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὅπου ἠσχολήθη νὰ καταργήσῃ τὴν ἐργασίαν τῶν ὁμοφύλων του κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου καὶ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐπιμιξίαν των μετὰ τοὺς ἔθνικους.

«Ὁὐκ ἐκλείπει σοὶ τὸ παρ' ἐμοῦ ἔλεος οὐδὲ ἡ διαθήκη τῆς εἰρήνης σου οὐ μὴ μεταστῆ» (Ἦσ. νδ' 10).

§ 43. Ἑσθήρ.

Ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Ξέρξης ἐδῶκε τὴν γυναῖκά του Ἄστιν καὶ ἔλαβε σύζυγον τὴν Ἰουδαίαν Ἑσθήρ, ἀνεψιὰν τοῦ Μαρδοχαίου. Ὁ Μαρδοχαῖος ἐφανέρωσέ ποτε εἰς τὸν Ξέρξην διὰ τῆς βασιλίσσης Ἑσθήρ συνωμοσίαν δύο ἀρχισωματοφυλάκων αὐτοῦ, οἱ ὁποῖοι συλληφθέντες ἐκρεμάσθησαν. Τοῦτο δὲ ἀνεγράφη εἰς τὰ χρονικά τοῦ βασιλέως. Ὁ Ξέρξης ἀνύψωσεν εἰς μέγιστον ἀξίωμα Ἀμάν τινα· διέταξε δὲ ὅλους, ὅσοι ἦσαν εἰς τὴν αὐλήν του, νὰ προσκυνῶσιν αὐτόν. Εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην τοῦ βασιλέως ἔσπευσαν νὰ ὑπακούσωσιν ὅλοι ἐκτὸς τοῦ Μαρδοχαίου, ὁ ὁποῖος ἔμεινε πιστὸς εἰς τὸν νόμον καὶ δεν ἤθελε νὰ προσκυνῆ ἄνθρωπον. Ὁργίσθη δὲ διὰ τοῦτο ὁ Ἀμάν καὶ ἀπεφάσισε νὰ καταστρέψῃ ὄχι μόνον τὸν Μαρδοχαῖον, ἀλλὰ καὶ ὅλους τοὺς Ἰουδαίους ὡς καταφρονητὰς τῶν βασιλικῶν νόμων, ἔπεισε τὸν βασιλέα νὰ ἐκδώσῃ διάταγμα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἔμελλον νὰ φονευθῶσιν εἰς ὀρισμένην ἡμέραν ὅλοι οἱ ἐντὸς τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰουδαῖοι. Ὁ Μαρδοχαῖος ἀκούσας τοῦτο παρεκάλεσε τὴν Ἑσθήρ νὰ μεσιτεύσῃ εἰς τὸν βασιλέα ὑπὲρ τῶν ὁμοφύλων της. Αὕτη δέ, ἀφοῦ ἐνήστευσε τρεῖς ἡμέρας καὶ προσηυχήθη εἰς τὸν Θεόν,

παρουσιάσθη εἰς τὸν βασιλέα καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ ἔλθῃ μετὸν Ἀμάν εἰς τὸ δεῖπνον. Κατὰ τὸ δεῖπνον λέγει ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ἐσθήρ· «Ζήτησε ὅ,τι θέλεις καὶ θὰ λάβῃς». Ἡ Ἐσθήρ ἀντὶ παντὸς ἄλλου παρακαλεῖ τὸν βασιλέα νὰ ἔλθῃ μετὸν Ἀμάν καὶ αὐριον εἰς τὸ δεῖπνον. Ὁ Ἀμάν νομίζει πλέον, ὅτι θὰ καταστρέψῃ τὸν Μαρδοχαῖον· κατὰ συμβουλήν μάλιστα τῆς γυναικὸς του ἔκοψε ξύλον ὑψηλόν, ἵνα κρεμάσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἐπιούσαν τὸν Μαρδοχαῖον. Ἄλλ' ἄλλαι μὲν βουλαὶ Ἀμάν, ἄλλαι δὲ βουλαὶ Θεοῦ. Κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς δὲν ἠδύνατο νὰ κοιμηθῇ, διέταξε νὰ τοῦ ἀναγνώσωσι τὰ χρονικά. Ἐνῶ δὲ ἀνεγίνωσκαν ταῦτα παρετήρησεν, ὅτι δὲν εἶχεν ἀνταμείψει τὴν εὐεργεσίαν τοῦ Μαρδοχαίου, ὅτε οὗτος ἐφανέρωσε τὴν συνωμοσίαν τῶν δύο ἀρχισωματοφυλάκων. Τὴν πρωτὰν ὁ Ἀμάν παρουσιάσθη εἰς τὸν βασιλέα, ἵνα ζητήσῃ τὸν θάνατον τοῦ Μαρδοχαίου. Ὁ βασιλεὺς ἐρωτᾷ τὸν Ἀμάν· «Τί πρέπει νὰ γίνῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ὁ βασιλεὺς θέλει νὰ τιμῇ;» Ὁ Ἀμάν νομίζων, ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀποκρίνεται· «Νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς αὐτὸν βασιλικαὶ τιμαί». Τότε ὁ βασιλεὺς λέγει· «Τοῦτο νὰ γίνῃ εἰς τὸν Μαρδοχαῖον τὸν Ἰουδαῖον». Ὅτε δὲ ὁ βασιλεὺς μετὸν Ἀμάν παρεκάθισαν εἰς τὸ δεῖπνον, εἶπεν εἰς τὴν Ἐσθήρ νὰ ζητήσῃ ὅ,τι θέλει. Αὕτη δὲ παρεκάλεσε θερμῶς τὸν βασιλέα νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν καὶ αὐτῆς τῆς ἰδίας καὶ τῶν ὁμοφύλων της. Ὁ βασιλεὺς, ὅτε ἔμαθεν, ὅτι αἴτιος τοῦ διατάγματος περὶ τοῦ φόνου τῶν Ἰουδαίων ἦτο ὁ Ἀμάν, διέταξε νὰ τὸν κρεμάσωσιν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ξύλου, τὸ ὁποῖον οὗτος εἶχεν ἐτοιμάσει, ἵνα σταυρώσῃ τὸν Μαρδοχαῖον. Ὁ δὲ Μαρδοχαῖος ἀνυψώθη εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Ἀμάν. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν Περσίαν δὲν ἐπετρέπετο ἀνάκλησις βασιλικῆς διατάγματος, ὁ Ξέρξης ἐξέδωκε νέον διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐπέτρεπεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν ζωὴν των κατὰ παντὸς ἐχθροῦ τὴν ὄρισμένην ἡμέραν τῆς σφαγῆς. Τοῦτο δὲ καὶ ἔκαμαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἐφόνευσαν πλείστους ἐχθρούς.

Μετὰ ταῦτα ὁ Μαρδοχαῖος παρήγγειλεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι ἔζων εἰς τὸ Περσικὸν κράτος, νὰ ἐορτάζωσι κατ' ἔτος εἰς ἀνάμνησιν τῆς σωτηρίας των. Ἡ ἐορτὴ αὕτη, ἡ ὁποία ἐορ-

τάζεται μέχρι τῆς σήμερον ὑφ' ὄλων τῶν Ἰουδαίων, ὀνομάζεται Πουρείμ¹.

«*Δάκκον ὤρουξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, ὃν εἰργάσατο* (Ψαλμ ζ' 16).

§ 46. Οἱ Ἰουδαῖοι ὑπὸ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς διαδόχους του.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐδείχθη εὐμενὴς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπέτρεψε νὰ ἐξασκῶσιν ἐλευθέρως τὴν θρησκείαν των καὶ νὰ ζῶσι κατὰ τὰ πάτρια. Ὅτε δὲ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Γάζης (332 π. Χ.) εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ὑπεδέχθη αὐτὸν φέρων τὴν στολὴν ὁ ἀρχιερεὺς, τὸν ὁποῖον συνώδευαν οἱ ἱερεῖς, οἱ Λευῖται καὶ ὁ λαός. Ἔδειξε δὲ ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸν Ἀλέξανδρον τὸ μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ Δανιήλ, ὅπου προφητεύεται, ὅτι ὑπ' αὐτοῦ («*βασιλέως τῶν Ἑλλήνων*») θὰ καταλυθῆ τὸ βασίλειον τῶν Περσῶν (Δαν. ἡ' 1—10, 20—21).

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου οἱ Ἰουδαῖοι ὑπετάχθησαν κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τῶν Πτολεμαίων, βασιλέων τῆς Αἰγύπτου, μετὰ ταῦτα δὲ ὑπὸ τῶν Σελευκιδῶν, βασιλέων τῆς Συρίας. Καὶ οἱ μὲν Πτολεμαῖοι ἐδείχθησαν εὐμενεῖς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἱ δὲ Σελευκίδαι τοὺς κατεδίωξαν. Ἐξ ὄλων δὲ σκληρότατος ὑπῆρξε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὁ Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής. Οὗτος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ (169 π. Χ.) καὶ ἀφῆρεσεν ἐκ τοῦ ναοῦ χρυσᾶ κοσμήματα καὶ σκεύη. Μετὰ δύο ἔτη ἀπέστειλεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ στρατόν, ὁ ὁποῖος ἐλεηλάτησε τὴν πόλιν, ἔκαυσε τὰς οἰκίας, κατεκρήμνισε τὰ τεῖχη, ἐφόνευσε πολλοὺς καὶ ἤρπασεν αἰχμαλώτους γυναῖκας καὶ παιδιὰ. Διέταξε δὲ ὁ Ἀντίοχος νὰ στήσωσιν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῶν ὀλοκαυτωμάτων λίθινον βωμὸν τοῦ Διός, νὰ καύσωσι τὰ βιβλία τοῦ νόμου καὶ νὰ φονεύσωσι πάντα Ἰουδαῖον, ὁ ὁποῖος δὲν ἐλάτρευε τὰ εἰδῶλα. Πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐγκατέλειψαν τὴν λατρείαν

(1) Ἡ λέξις Πουρείμ εἶναι Περσικὴ καὶ σημαίνει κλήρου, διότι διὰ κλήρου ὤρισεν ὁ Ἀμάν τὴν ἡμέραν τῆς σφαγῆς τῶν Ἰουδαίων.

τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ ἐλάτρευσαν τὰ εἰδῶλα, πολλοὶ ὅμως ἐπρο-
τίμησαν νὰ ἀποθάνωσι παρὰ νὰ παραβῶσι τὴν θρησκείαν τῶν
πατέρων των.

§ 47. Ὁ Ἐλεάζαρος καὶ ἡ μήτηρ με τοὺς
ἑπτὰ υἱούς.

(Β' Μακκαβ. ς', ζ')

Μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι ἐπροτίμησαν νὰ ἀπαθάνωσι
παρὰ νὰ ἀπορρίψωσι τὴν πίστιν τῶν πατέρων των, ἦσαν καὶ ὁ
Ἐλεάζαρος καὶ ἡ μήτηρ με τοὺς ἑπτὰ υἱούς.

Ὁ ἐνενηκοντούτης Ἐλεάζαρος, ὁ ὁποῖος ἦτο ἐκ τῶν ἐπιση-
μοτάτων νομοδιδασκάλων, ἐβιάζετο νὰ φάγη ἐναντίον τοῦ Μω-
σαϊκοῦ νόμου χοίρινον κρέας, ἵνα δείξῃ, ὅτι παραδέχεται τὴν
λατρείαν τῶν εἰδώλων. Οὗτος ὅμως κατ' οὐδένα τρόπον ἤθελε
νὰ κάμῃ τοῦτο καὶ ἐπροτίμα νὰ ἀποθάνῃ παρὰ νὰ ὑποπέσῃ εἰς
ἁμαρτίαν. Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Ἀντιόχου, εἰς τοὺς ὁποίους ἦτο ἀνα-
τεθειμένον νὰ ἐπιβλέπωσιν, ἂν ἐκτελεῖται ἡ βασιλικὴ διαταγὴ,
ἐπειδὴ ἦσαν φίλοι τοῦ Ἐλεάζαρου, τὸν παρεκίνουν κατ' ἰδίαν νὰ
φάγῃ ἄλλο κρέας καὶ νὰ προσποιηθῇ, ὅτι τρώγει χοίρινον, τοιου-
τοτρόπως δὲ νὰ σωθῇ. Ἄλλ' ὁ Ἐλεάζαρος ἀπέκρουσε τὴν συμ-
βουλήν ταύτην με ἀγανάκτησιν καὶ εἶπε· «Στείλατέ με εἰς τὸν
τάφον. Ἐὰν ἀποφύγω τὴν τιμωρίαν τῶν ἀνθρώπων, δὲν θὰ
ἀποφύγω τὴν τιμωρίαν τοῦ παντοκράτορος οὔτε εἰς τὸν παρόντα
κόσμον οὔτε εἰς τὸν μέλλοντα. Διὰ τοῦτο ἀποθνήσκων τώρα ἀν-
δρείως καὶ ἄξιος τοῦ γήρατος δεικνύομαι καὶ τοὺς νέους διδάσκω
νὰ ἀποθνήσκωσι προθύμως καὶ γενναίως ὑπὲρ τοῦ θείου νόμου». Μετὰ
τοὺς λόγους τούτους παρέλαβαν αὐτὸν οἱ δῆμιοι καὶ τὸν
ἐφόνευσαν διὰ φοβερωτάτων βασάνων.

Προθύμως καὶ γενναίως ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον καὶ ἡ
Ἰουδαία μήτηρ με τοὺς ἑπτὰ υἱούς της. Ὁ Ἀντιόχος ἠνάγκαζε
διὰ βασάνων τοὺς ἑπτὰ υἱούς της νὰ φάγωσι χοίρινον κρέας. Οὗ-
τοι ὅμως ἠρνοῦντο καὶ ὁ πρεσβύτερος ἐξ αὐτῶν εἶπε πρὸς τὸν
βασιλέα· «Τί ζητεῖς παρ' ἡμῶν; Εἴμεθα ἔτοιμοι νὰ ἀποθάνωμεν
μᾶλλον παρὰ νὰ παραβῶμεν τὸν θεῖον νόμον». Τότε ὁ βασιλεὺς

ὠργίσθη καὶ διέταξε νὰ τοῦ κόψωσι τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας καὶ νὰ τὸν τηγανίσωσιν. Ταῦτα βλέποντες οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἡ μήτηρ ἐνεθάρρουνεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον νὰ ἀποθάνωσι γενναίως. Καὶ πράγματι γενναίως ἀπέθαναν πέντε ἀκόμη ἀδελφοί, ὁ εἰς κατοπιν τοῦ ἄλλου. Ὅτε δὲ ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα νὰ θανατωθῇ καὶ ὁ τελευταῖος ἐκ τῶν ἀδελφῶν, ὁ Ἀντίοχος τὸν παρεκίνει νὰ παραβῇ τὸν θεῖον νόμον καὶ ὑπέσχετο μεθ' ὄρκου πλουτοῦν καὶ δόξαν. Ἐπειδὴ ὅμως οὗτος δὲν ἐδέχθη, παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τὴν μητέρα του νὰ τὸν πείσῃ. Αὕτη δὲ εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν τῆς εἰς τὴν μητρικὴν γλῶσσαν. «Ἀγαπητόν μου τέκνον, ἄκουσε τὴν μητέρα σου, ἡ ὁποία σὲ ἐγέννησε, σὲ ἐθῆλασε, σὲ ἀνέθρεψε καὶ σὲ ἔφερεν εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην. Ἴδὲ τὸ σύμπαν καὶ ὅλα τὰ κτίσματά του. Μάθε, ὅτι ὁ Θεὸς τὰ ἐδημιούργησεν ἐκ τοῦ μηδενός. Μὴ φοβηθῆς τὸν δῆμιον τοῦτον, ἀλλ' ὑπόμεινε γενναίως τὸν θάνατον, ὅπως οἱ ἀδελφοί σου». Μετὰ τοὺς λόγους τούτους τῆς μητρὸς εἶπεν ὁ υἱὸς πρὸς τοὺς δημίους· «τί περιμένετε; δὲν ὑπακούω εἰς τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως. Ὑπακούω εἰς τὸ πρόσταγμα καὶ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. Σὺ δέ, ἀσεβέστατε ἀπάντων ἀνθρώπων, βασιλεῦ, δὲν θὰ διαφύγῃς τὴν θεῖαν τιμωρίαν. Ἐγὼ δὲ παραδίδω τὸ σῶμά μου ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων». Ἀκούσας ταῦτα ὁ βασιλεὺς διέταξε νὰ τὸν βασανίσωσι περισσότερο τῶν ἄλλων. Τέλος προθύμως καὶ γενναίως ἐμαρτύρησε καὶ ἡ εὐσεβὴς μήτηρ.

«Γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς». (Ἀποκαλ. β' 10).

§ 48. Οἱ Μακκαδαῖοι.

Ὅτε ὁ Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανὴς κατεδίωκε τοὺς Ἰουδαίους, ἔζη εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἱερεὺς τις, ὁ ὁποῖος ὠνομάζετο Ματθαίας (168 π.Χ.) καὶ εἶχε πέντε υἱούς, τὸν Ἰωννάν, τὸν Σίμωνα, τὸν Ἰούδαν, τὸν Ἐλεάζαρ καὶ τὸν Ἰωνάθαν. Οὗτος, ἐπειδὴ δὲν ὑπέφερε τὴν θλιβερὰν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε περιέλθει ἡ θρησκεία καὶ ἡ πατρίς, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν υἱῶν του συνήθροισε στρατὸν ἰσχυρὸν ἐκ φιλοθρησκῶν καὶ φιλοπατρίδων Ἰου-

δαίων, διέσχισεν ἔπειτα τὴν Ἰουδαίαν, κατέστρεψε τοὺς βωμοὺς τῶν εἰδώλων καὶ ἐπολέμησεν ἐπιτυχῶς κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος.

Γηράσας ὁ Ματταθίας εἶπε πρὸς τοὺς υἱοὺς του· «Ἀγαπητὰ μου τέκνα, νὰ εἰσθε φρουροὶ τοῦ νόμου καὶ νὰ θυσιάζητε καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σας ὑπὲρ τῆς θρησκείας τῶν πατέρων μας. Νὰ ἐνθυμηθῆτε τί ἔκαμαν οἱ πατέρες μας καὶ ἐδοξάσθησαν. Ἔχετε πεποίθησιν εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος προστατεύει πάντοτε τοὺς ἐλπίζοντας εἰς αὐτόν. Ὁ ἀδελφός σας Σίμων εἶναι σοφός, εἰς αὐτὸν νὰ ὑπακούητε ὡς εἰς πατέρα. Ὁ Ἰούδας εἶναι ἰσχυρός· αὐτὸς νὰ εἶναι ἀρχηγός σας ἐν πολέμῳ». Εὐλογήσας δὲ αὐτοὺς ἀπέθανεν (166 π. Χ.).

Τὸν Ματταθίαν διεδέχθη ὁ υἱός του Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος, ἔκ τοῦ ὁποίου ἐπωνομάσθησαν Μακκαβαῖοι καὶ ὁ πατήρ καὶ οἱ ἀδελφοί, οἱ ὁποῖοι πρότερον εἶχαν τὸ ἐπώνυμον Ἀσαμωναῖοι. Οὗτος δι' ὀλίγου στρατοῦ κατέστρεψε τὰς πολυαρίθμους στρατιάς τοῦ Ἀντιόχου. Νικητὴς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, ἵνα καθαρῶς καὶ ἐγκαινιάσῃ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ. Ὅτε δὲ εἶδε τὸ ἄδυτον ἔρημον καὶ τὸ θυσιαστήριον βεβηλωμένον καὶ τὰς πύλας κατακαμέναι, διέρρηξε τὰ ἱμάτιά του καὶ ἐθρήνη μέγαν θρῆνον. Ἐξέλεξε δὲ ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔμειναν πιστοὶ εἰς τὸν νόμον, καὶ ἐκαθάρισε καὶ ἐπεσκεύασε τὸν ναόν· ἐτέλεσε δὲ τὰ ἐγκαίνια αὐτοῦ μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν τοῦ λαοῦ του. Μετὰ ταῦτα ἐξηκολούθησε τὸν ἀγῶνα καὶ κατὰ τῶν διαδόχων τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς· ἐφονεύθη δὲ μοχόμενος ὡς ἦρος (161 π.χ.).

Τὸν Ἰούδαν διεδέχθη ὁ ἀδελφός του Ἰωνάθαν, τοῦτον δὲ ὁ ἀδελφός του Σίμων καὶ τοῦτον ὁ Ἰωάννης ὁ ἐπονομασθεὶς Ὑρκανός. Οὗτος, ἀφοῦ ἐκυρίευσεν τὴν Σαμάρειαν καὶ τὴν Γαλιλαίαν καὶ κατέστρεψε τὸν ἐπὶ τοῦ ὄρους Γαριζὶν ναὸν τῶν Σαμαρειτῶν. ἦνωσεν ὅλον τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος καὶ κατέστησεν αὐτὸ ἰσχυρόν, **Ἐπ' αὐτοῦ τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος ἤκμασεν.** Ἐπὶ τῶν διαδόχων του ὁμως διεδόθη ἡ διαφθορὰ καὶ εἰσῆλθεν ἡ διχόνοια. Κατὰ τὸ

(1) Ἡ λέξις *Μακκαβαῖος* σημαίνει τὸν σφυροειδῆ, ἐκεῖνον δηλ. τοῦ ὁποίου ἡ κεφαλὴ ὁμοιάζει μὲ τὸ δεξιὸ μέρος τῆς σφύρας.

ἔτος 63 π.Χ. ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων Πομπήιος, ἀφοῦ ἐκν-
ρίενσε τὴν Ἰουδαίαν, κατέστησεν αὐτὴν φόρου ὑποτελῆ καὶ ἀνη-
γόρευσε ἡγεμόνα τὸν Ὑρκανὸν τὸν Β'. Βραδύτερον οἱ Ῥωμαῖοι
ἀνηγόρευσαν βασιλέα τῆς Ἰουδαίας τὸν σκληρὸν καὶ ἀπάνθρω-
πον Ἡρώδη, ὁ ὅποιος ἦτο Ἰουδαῖος. Ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἐγεννήθη
ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

*ὅσα εἶδεν ἀγαθὸς τις
καὶ ἐν ἡδονῇ ἀριστὸν τὰ ἔργα, ἵδεν
ἢ ἀριστὸν μῦθον αὐτοῦ καὶ ἐαυτὸν
καμνοῦσα ἄσκησις, ἡμεῖς
Ἰουδαίου ἀγαθῶν*

ΤΕΛΟΣ

*κα εὐρησθε τὸ ἀγαθὸν τοῦ 38⁷/₅
κα εὐρησθε τὸ ἀγαθὸν τοῦ 39¹/₆
κα εὐρησθε τὸ ἀγαθὸν τοῦ 40⁸/₇₅
καὶ καὶ τὰ τὸν καὶ τὰ τὰ
ἐστὶν ἀγαθόν*

Γεώργιος Παπαζήσης

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελ.

Εισαγωγή 3

ΤΜΗΜΑ Α'

Ἡ ἀρχαιότατη ἱστορία τοῦ κόσμου.

§ 1.	Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου	5
§ 2.	Ἡ πτώσις τῶν πρωτοπλάστων	6
§ 3.	Ὁ κατακλυσμὸς	9
§ 4.	Ἡ πυργοποιία	11

ΤΜΗΜΑ Β'

Ἱστορία τῶν Πατριαρχῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν.

§ 5.	Ἀβραάμ	12
§ 6.	Γάμος τοῦ Ἰσαάκ	14
§ 7.	Υἱοὶ τοῦ Ἰσαάκ	16
§ 8.	Φυγὴ τοῦ Ἰακώβ	18
§ 9.	Ἐπιστροφὴ τοῦ Ἰακώβ	20
§ 10.	Πώλησις τοῦ Ἰωσήφ	21
§ 11.	Ὁ Ἰωσήφ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πετεφοῦ καὶ εἰς τὴν φυλακὴν	23
§ 12.	Δόξα τοῦ Ἰωσήφ	25
§ 13.	Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωσήφ εἰς τὴν Αἴγυπτον	27
§ 14.	Ἡ φανέρωσις τοῦ Ἰωσήφ εἰς τοὺς ἀδελφούς του	28
§ 15.	Ὁ Ἰακώβ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Θάνατος τοῦ Ἰακώβ καὶ τοῦ Ἰωσήφ	30

ΤΜΗΜΑ Γ'

Ἱστορία τῶν Ἰσραηλιτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

Οἱ Ἰσραηλιταὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον.

	Σελ.
§ 16. Γέννησις καὶ ἀνατροφὴ τοῦ Μωϋσέως	32
§ 17. Φυγὴ τοῦ Μωϋσέως	34
§ 18. Ἡ ἔξοδος τῶν Ἰσραηλιτῶν	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

Ἡ πορεία εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

§ 19. Ἡ πορεία εἰς τὴν ἔρημον	38
§ 20. Ἡ εἰδωλολατρεία τῶν Ἰσραηλιτῶν	40
§ 21. Ὁ τελετουργικὸς νόμος	41
§ 22. Τὰ συμβάντα μετὰ τὴν Μωσαϊκὴν νομοθεσίαν . .	43
§ 23. Ὁ θάνατος τοῦ Μωϋσέως	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Ἡ κατάκτησις τῆς Χαναάν.

§ 24. Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυή	46
§ 25. Ἰώβ	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Ἡ ἐποχὴ τῶν κριτῶν τῶν Ἰσραηλιτῶν.

§ 26. Γοθονιήλ, Δεββώρα, Γεδεὼν καὶ Ἰεφθάε	50
§ 27. Σαμψών	51
§ 28. Ἡλὶ καὶ Σαμουήλ	52
§ 29. Ρούθ	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε

*Ἡ ἐποχὴ τῶν βασιλέων τῶν Ἰσραηλιτῶν μέχρι
τῆς διαιρέσεως τοῦ κράτους.*

	Σελ.
§ 30. Σαούλ, Δαυὶδ καὶ Γολιάθ	55
§ 31. Ὁ Δαυὶδ βασιλεὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν	58
§ 32. Ἄμαρτία καὶ μετάνοια τοῦ Δαυὶδ	58
§ 33. Ἀβεσσαλώμ	60
§ 34. Ἐπάνοδος καὶ θάνατος τοῦ Δαυὶδ	61
§ 35. Σολομών	61
§ 36. Ὁ ναός	62
§ 37. Δόξα, ἄμαρτία καὶ θάνατος τοῦ Σολομῶντος . . .	64

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Σ'

*Ἱστορία τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τῆς διαιρέσεως τοῦ βασιλείου
μέχρι τῆς Βαβυλωνίου αἰχμαλωσίας.*

§ 38. Διαίρεσις τοῦ βασιλείου τῶν Ἰσραηλιτῶν. Κατάλυσις ἀμφοτέρων τῶν βασιλείων	65
§ 39. Προφῆται	66
§ 40. Τωβίτ	60

ΤΜΗΜΑ Δ'

*Ἱστορία τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τῆς Βαβυλωνίου αἰχμαλωσίας
μέχρι τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.*

§ 41. Ὁ Δανιήλ	70
§ 42. Οἱ τρεῖς παῖδες εἰς τὴν κάμινον	71
§ 43. Ἡ ἄλωσις τῆς Βαβυλῶνος. Ὁ Δανιήλ εἰς τὸν λάκ- κον τῶν λεόντων	73

	Σελ.
§ 44. Ἡ ἐπάνοδος τῶν Ἰουδαίων	75
§ 45. Ἐσθήρ	76
§ 46. Οἱ Ἰουδαῖοι ὑπὸ τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς διαδόχους του	78
§ 47. Ὁ Ἐλεάζαρος καὶ ἡ μήτηρ μὲ τοὺς ἑπτὰ υἱούς . .	79
§ 48. Οἱ Μακκαβαῖοι	80

